

Bulletin slovenskej advokácie

Do konca novembra!
ZVOĽTE SI spôsob
zasielania Bulletinu
s. 2-3

Vybrané aspekty
elektronického
podpisovania
a elektronickej
kontraktácie

Kolúzna väzba
a zásada
„čo nie je dovolené,
je zakázané“

Vecná
odôvodnenosť
odporu

Etický hacking
a výskum
kybernetickej
bezpečnosti

bulletin slovenskej advokácie

Recenzovaný časopis
pre právnu vedu a prax

Vydáva Slovenská advokátska komora
Kolárska 4, 813 42 Bratislava
IČO: 30 795 141

Vychádza osem ráz do roka
(4 riadne čísla a 4 dvojčísla)
Náklad 5 000 ks

Redakčná rada

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)
JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)
prof. JUDr. Milan Ďurica, PhD.
prof. JUDr. Svetlana Ficová, CSc.
doc. JUDr. Martina Jánošíková, PhD.
doc. JUDr. Marek Kordík, LL.M., PhD.
doc. JUDr. Ondrej Laciak, PhD.
prof. JUDr. Ján Mazák, PhD.
JUDr. Soňa Mesiarkinová
JUDr. Jana Mitterpachová, PhD.
JUDr. Ondrej Mularčík
prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.
JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.
JUDr. Eva Sihelníková, PhD.
JUDr. Alexander Škrinár, CSc.
prof. JUDr. Marek Števeček, PhD.
JUDr. Andrea Tomlainová, PhD., LL.M.

Redakcia

Výkonná redaktorka:
PhDr. Nadá Ondrišová (02 204 227 28)
ondrisova@sak.sk
Administrácia:
Darina Stračinová (02 204 227 26)
darina.stracinova@sak.sk

Vizuálna koncepcia:
Ing. Ladislav Blecha
Predtlačová príprava:
Helondia, s. r. o., Bratislava
Tlač:
Printhall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:
Darina Stračinová (02/204 227 26)
darina.stracinova@sak.sk

reg. č. MK SR: 4161/10
ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 16. 9. 2022
Uzávierka redakčnej časti: 7. 10. 2022
Toto číslo vyšlo 21. 10. 2022

bulletin slovenskej advokácie 9-10/2022

Obsah

AKTUÁLNE

- 4 **DO KONCA NOVEMBRA!**
Zvoľte si spôsob zasielania *Bulletinu slovenskej advokácie*

PRÁVNA TEÓRIA A PRAX

ČLÁNKY

- 6 Vybrané aspekty elektronického podpisovania a elektronickej kontraktácie
1. časť: Elektronické podpisovanie
JUDr. Martin Friedrich, JUDr. Martina Semanová
- 15 Kolúzna väzba a zásada „čo nie je dovolené, je zakázané“
JUDr. Ing. Gréta Noé, LL.M.
- 23 Vecná odôvodnenosť odporu
Mgr. Ladislav Lukáč
- 30 Etický hacking a výskum kybernetickej bezpečnosti
JUDr. Michal Rampášek

JUDIKATÚRA

- 38 Nepripustnosť uplatnenia podstatnej argumentácie strany sporu
až v rámci dovolacieho konania
- 40 Štrasburský súd odsúdil verejné urážky voči advokátom
- 42 Ako niektoré slovenské súdy chápu pojem spolupráca

ADVOKÁCIA

SAK

- 44 Správy a udalosti
- 46 Zo zasadnutí Predsedníctva SAK
- 47 Pýta(j)te sa predsedníctva
- 49 Povinnosť advokáta odpovedať klientovi na sťažnosť
o prešetrenie postupu advokátskeho koncipienta

ZAHRANIČIE

- 52 Konferencia o histórii advokácie opäť prezenčne
- 53 Povinnosť advokáta oznámiť ukončenie zastúpenia
po vypovedaní zmluvy o právnej pomoci
- 55 Výber z aktuálneho medzinárodného diania

ZAUJÍMAVOSTI

- 59 **LITERATÚRA**
Zákon o advokácii. Komentár
JUDr. PhDr. Rudolf Manik, PhD., MBA, MHA
- 62 Medzištátny futbalový turnaj Šamorín Cup 2022
- 63 Golfový turnaj právnických profesií
- 64 Význam advokácie pre koncept záujmovej samosprávy
doc. JUDr. Mgr. Martina Gajdošová, PhD.

Pokyny pre autorov príspevkov

1. Do redakcie (**ondrisova@sak.sk**) treba poslať rukopis v elektronickej podobe (Microsoft Word), **ktorý doteraz nebol publikovaný v inom periodiku. Odborný a vedecký článok nesmie byť popisný a svojim obsahom musí byť prínosom k riešeniu aktuálnych problémov právnej praxe.**
 2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), akademické tituly, vedecko-pedagogické tituly, prípadne vedeckú hodnosť, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
 3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pred vlastný text treba pripojiť krátky úvod (**perex**) objasňujúci výber témy. Dlhý text je vhodné členiť medzitulkami.
 4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb je potrebné uviesť akademické tituly, vedecko-pedagogické tituly, prípadne vedeckú hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
 5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorky a bez bodky. Pri citovaní treba uvádzať bibliografické údaje podľa nasledovnej schémy:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: Názov diela. Prípadný podtitul. Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
 6. Autor pripojí krátku **anotáciu v rozsahu do 600 znakov** vrátane medzier, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
 7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu o svojom aktuálnom odbornom pôsobení** a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografiu 290 × 343 pixelov** (rozmer 25 × 29 mm pri rozlíšení 300 dpi), ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej plôške.
 8. **Maximálny odporúčaný rozsah** odborného a vedeckého článku je 34 000 znakov vrátane medzier, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier. Rozsah poznámok pod čiarou nesmie prekročiť 25 % rozsahu textu. K recenzii je potrebné dodať scan obálky knihy, pričom od jej vydania by mal uplynúť maximálne 1 rok.
 9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultujete s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísiel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku. **Redakčná rada posudzuje anonymizované články.**
 10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzitulky, vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a technické úpravy.
 11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
 12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.
 13. **Všetky príspevky sú povinne recenzované.**
Recenzné konanie sa riadi princípmi anonymného, objektívneho posudzovania príspevkov, rešpektu k názorom autorov a takej pomoci autorom, ktorá umožní publikovanie príspevkov po ich úprave, prepracovaní alebo doplnení.
Recenzenti sú určení redakčnou radou Bulletinu slovenskej advokácie v počte zodpovedajúcom povahe príspevku. Vedecký alebo odborný príspevok však posudzujú vždy najmenej dvaja recenzenti. Posudzovatelia postupujú v recenznom konaní podľa všeobecne platných zásad na posudzovanie príspevkov zasielaných do vedeckých a odborných právnických časopisov, **postupujú objektívne a nestranne na základe vopred stanovených hodnotiacich kritérií so zohľadnením náročnosti spracovania témy, aktuálnosti, odbornej úrovne a používania odbornej terminológie, formálneho spracovania, použitia vedeckých metód spracovania, vedeckého prínosu a primeranosti rozsahu.**
Kvalita príspevku sa posudzuje najmä podľa jeho originalnosti a dôležitosti pre poznanie a rozvoj práva. Záver o chýbajúcej originalnosti alebo bezvýznamnosti príspevku musí byť podložený odkazom na už uverejnené práce alebo na skutočnosti, z ktorých vyplýva, že príspevok neprináša žiadne poznatky pre vedu alebo prax.
Recenzenti predložia recenzné posudky redakčnej rade v lehote, ktorá zodpovedá zložitosti posudzovaného textu alebo v rovnakej lehote navrhnú jeho úpravu, prepracovanie alebo doplnenie.
Požiadavky na úpravu, prepracovanie alebo doplnenie príspevku sa autorom zasielajú výlučne v mene redakčnej rady. Na úpravu, prepracovanie alebo doplnenie príspevku sa autorovi určí primeraná lehota. Po jej uplynutí redakčná rada posúdi, do akej miery autor splnil určené požiadavky a podľa výsledku rozhodne, ako naloží s príspevkom.
Po recenznom konaní o publikovaní všetkých príspevkov rozhoduje redakčná rada. Výsledok recenzného konania nezaväzuje redakčnú radu; redakčná rada však zásadne vychádza z jeho výsledku.
-

Vážené kolegyně, vážení kolegovia,

na mimoriadnom zasadnutí Predsedníctva Slovenskej advokátskej komory 29. septembra 2022 ma jeho členovia zvolili za nového predsedu komory.

Dovoľte mi v prvom rade úprimne sa poďakovať mojim kolegyniam a kolegom za prejavenu dôveru. Vnímam ju jednak ako ocenenie mojej doterajšej práce pre komoru, no ešte viac ako záväzok do budúcnosti pri výkone funkcie predsedu Slovenskej advokátskej komory..

Nemôžem opomenúť ani poďakovanie môjmu predchodcovi, súčasnému ministrovi spravodlivosti Viliamovi Karasovi. Myslím, že budem hovoriť za mnohých z vás, ak poviem, že predchádzajúci predseda nastavil vnímanie komory zo strany odbornej aj laickej verejnosti správnym smerom, v ktorom je dobré pokračovať. Napokon, aj jeho menovanie do funkcie ministra spravodlivosti je v tejto neľahkej dobe plnej očakávaní z naplnenia, či nenaplnenia reformy súdnictva a pripravovaných legislatívnych zmien tiež ocenením jeho práce na čele komory – ako aj práce a smerovania komory ako takej. Pán kolega, pán emeritný predseda, pán minister: ešte raz veľká vďaka za prácu pre komoru a prajem veľa úspechov na novom poste.

Je zrejmé, že komoru čakajú do budúcnosti mnohé výzvy, ktorým musí byť pripravená čeliť, a ktoré musí v záujme ochrany advokácie a práva dobre zvládnuť. Ako nový predseda komory by som chcel preto garantovať našu otvorenosť a pripravenosť naďalej naplno prispievať k témam rozvoja právneho štátu. Verím, že aj vďaka novému ministrovi spravodlivosti sa podarí obnovovať potrebný odborný dialóg, o ktorý sme sa ako komora dlhodobo usilovali so všetkými partnermi. Príkladom je aj odborná platforma zástupcov Najvyššieho súdu SR, Generálnej prokuratúry SR, Úradu špeciálnej prokuratúry SR a SAK, ktorá sa už niekoľko mesiacov pravidelne schádza za účelom diskusie a prípravy pripomienok k veľkým novelám trestných kódexov. Aj napriek, na prvý pohľad, protichodnému postaveniu dotknutých inštitúcií v trestnom konaní je zrejmé, že všetci zástupcovia sa absolútne zhodujú na potrebe zabezpečiť efektívny trestný proces, v ktorom sa zároveň plne rešpektuje nezastupiteľnosť reálneho uplatňovania práva na obhajobu.

V súčasnosti je mimoriadne živo diskutovanou témou ochrana mlčanlivosti advokáta. Ide nielen o rozličné „úniky“ komunikácie s klientmi, ale aj o problematiku prehliadok advokátskych kancelárií zo strany OČTK, keď sú popri veciach, či informáciách dôležitých pre konkrétne trestné konanie zaistené aj dokumenty či dáta, ktoré nemajú s vyšetrovanou trestnou činnosťou nič spoločné, a dochádza tak k porušovaniu práv ostatných klientov. Mám veľkú radosť z toho, že tento problém na základe iniciatívy SAK vnímajú ako veľmi vážny aj niektorí poslanci Národnej rady SR, a do legislatívneho procesu bola predložená novela trestného poriadku týkajúca sa dohľadu súdu nad zachovávaním mlčanlivosti advokáta v súvislosti s vykonávaním prehliadok advokátskych kancelárií.

V neposlednom rade nás advokátov i celý justičný stav čaká praktická realizácia súdnej reformy, ktorej zvládnutie bude mať zaiste veľký vplyv na reálny výkon advokácie takmer každého z nás. Predovšetkým však ide o dosahy na ochranu práv a právom chránených záujmov našich klientov. Našou povinnosťou bude preto robiť všetko, aby pri jej praktickej implementácii neboli dotknuté práva ľudí na spravodlivý súdny proces.

Je toho naozaj veľa, čo nás v ďalšom období pri každodennom výkone našej advokátskej činnosti čaká. V dnešnej uponáhľanej dobe je navyše takmer nemožné predpokladať, čo všetko sa môže v súvislosti s výkonom našej činnosti meniť. Viem vám však prisľúbiť, čo sa určite nezmení – že Slovenská advokátska komora bude pod mojim vedením naďalej hodnotovo pevne ukotveným a neochvejným ochrancom advokácie, a tým aj základov právneho štátu, slobodnej spoločnosti a demokracie.

JUDr. Martin Puchalla, PhD.
predseda SAK

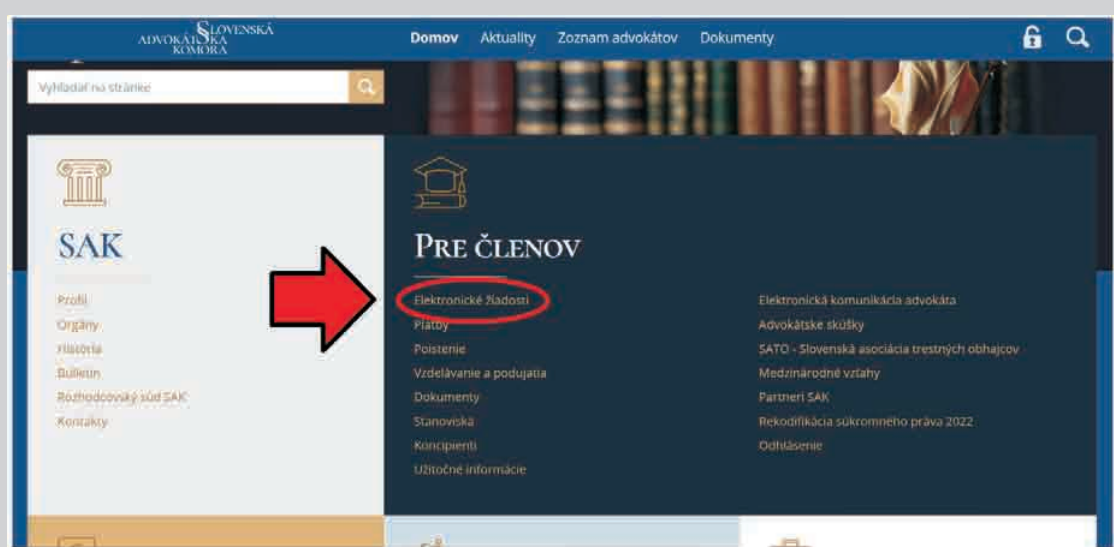

DO KONCA NOVEMBRA!**Zvoľte si
spôsob zasielania
Bulletinu slovenskej advokácie****Chronológia prípravy zmien vo vydávaní Bulletinu slovenskej advokácie**

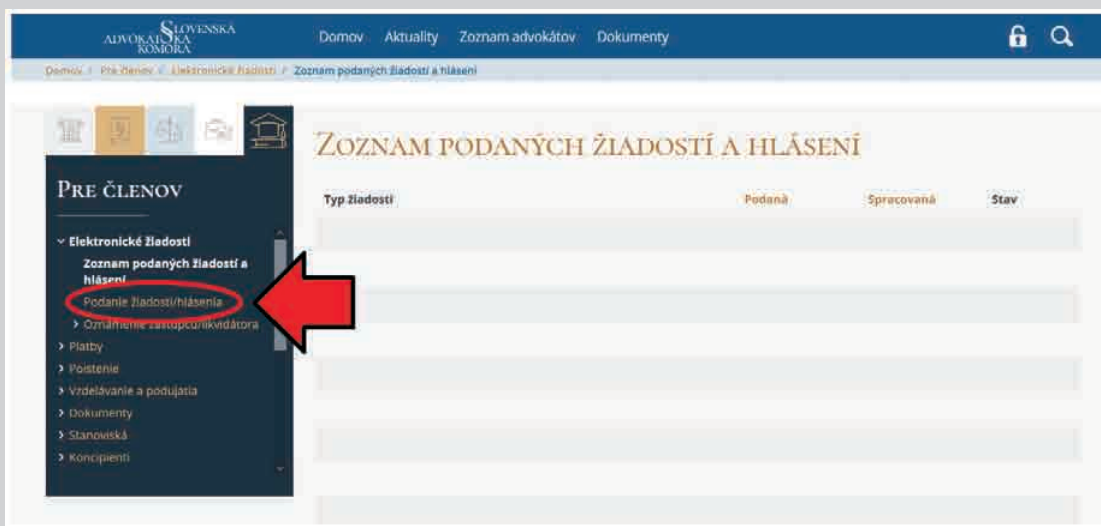
JESEŇ 2021		Vykonanie prieskumu medzi advokátmi o ďalšom smerovaní a spôsobe vydávania Bulletinu
JANUÁR 2022		Predsedníctvo SAK vzalo na vedomie výsledky prieskumu o plánovaných zmenách vo vydávaní Bulletinu
FEBRUÁR 2022		S ohľadom na ochranu životného prostredia, náklady na tlač a distribúciu Bulletinu uvažuje SAK o nových spôsoboch jeho vydávania
MAREC 2022		Kancelária komory predložila predsedníctvu dopadovú štúdiu týkajúcu sa možností vydávania Bulletinu, prezentovanie možností elektronického vydávania
APRÍL 2022		Predsedníctvo SAK schválilo – zachovanie periodicity, tlačenej formy a nákladu Bulletinu v prvom polroku 2022 – zmenu periodicity v druhom polroku 2022 na tri dvojčíslna pri zachovaní tlačenej formy a nákladu – dvojmesačnú periodicitu (formou dvojčísel) a výšku nákladu podľa záujmu advokátov od januára 2023
JÚN 2022		Stretnutie predsedu SAK s členmi Redakčnej rady na tému stanoviska redakčnej rady k schválenej forme rozvoja Bulletinu

Vážené advokátky a vážení advokáti,

v *Bulletine slovenskej advokácie* č. 5 a 6 vás vo svojich úvodníkoch predseda Slovenskej advokátskej komory JUDr. Viliam Karas, PhD. upozorňoval na zmeny v zasielaní Bulletinu, ktorý sa bude **bezplatne v tlačenej forme posielat iba tým advokátkam/advokátom, ktoré/ktorí o to prejavia záujem**. Na to, aby ste tlačný Bulletin dostávali poštou aj v roku 2023, je potrebné **aktívne prejsť záujem vyplnením žiadosti** o spôsob zasielania na webovej stránke komory www.sak.sk. Pri vyplňaní žiadosti postupujte podľa uvedených krokov.

1. krok

2. krok

3. krok

4. krok

Zvoľte si spôsob zasielania
Bulletinu použitím QR kódu:

Ak si spôsob zasielania nezvoľíte,
Bulletin Vám bude doručovaný
elektronicky na e-mailovú adresu,
ktorú máte uvedenú v matrike.

Bulletin slovenskej advokácie bude naďalej
k dispozícii na webovej stránke SAK
vo formáte pdf.

Vybrané aspekty elektronického podpisovania a elektronickej kontraktácie

1. časť

Elektronické podpisovanie

JUDr. Martin Friedrich

JUDr. Martina Semanová

Cieľom prvej časti tohto článku je objasniť pojem elektronického podpisu a možnosti aplikácie elektronického podpisu pri súkromnoprávných úkonoch podľa nariadenia eIDAS ako aj pri využívaní služieb e-Governmentu. Poukazujeme na odklony od nariadenia eIDAS v priestore e-Governmentu, ktoré uplatňuje štát pre elektronický podpis, pričom prax smeruje k začleneniu niektorých súkromnoprávných úkonov do elektronických služieb ponúkaných štátom. Zároveň autori upozornia na to, že slovenská civilnoprávna úprava elektronického podpisovania je zastaralá a v prípade používania elektronickej pečate je v priamom rozpore s nariadením eIDAS.

Úvod

Napriek tomu, že proces elektronickej kontraktácie nie je nový, používanie elektronických nástrojov pri uzatváraní zmlúv a vykonávaní iných právnych úkonov stále nenaplnilo svoj potenciál. Podmienky čerpania rôznych štátnych dotácií počas pandémie COVID-19 chciac-nechtiac prinútili mnohé, najmä podnikateľské subjekty, využívať elektronické služby štátu. Manuály a video návody bezpochyby pomohli zjednodušiť proces elektronickej komunikácie so štátom, no samé osebe nevysvetlili význam elektronického podpisu a jeho využiteľnosť aj v iných prípadoch, ako len v komunikácii so štátom. Istotne viaceré subjekty, ktoré vyplnili formulár na čerpanie dotácie a autorizovali ho elektronickým občianskym preukazom, sa vrátili naspäť k používaniu papierových zmlúv navzdory tomu, že „papierový svet“ je možné plnohodnotne nahradiť elektronickým aj čo do právnych účinkov právnych úkonov vykonaných elektronicky. Štatistiky pritom indikujú, že obdobie pandémie neprinieslo výraznejšie využívanie elektronických služieb štátu, pričom podľa zverejnených údajov Eurostatu sa využívanie služieb e-Governmentu za rok 2021 rok prepadlo pod priemer Európskej únie, zatiaľ čo obyvatelia susedných krajiny využívali vo väčšej miere elektronické služby svojich krajín.¹

Je pritom paradoxom, že každý nákup cez eshop je vo svojej podstate procesom elektronickej kontraktácie s použitím elektronického podpisu, kde sa v zásade už nikto nezamýšľa nad obsahom zaškrtnutého políčka – podstatné je vyplniť formulár, zaplatiť a odoslať objednávku. Zatiaľ čo podnikatelia nemusia úplne dôverovať elektronicky uzatvoreným zmluvám, u spotrebiteľov tieto zábrany nebadať. Právne dôsledky nakupovania cez eshop sú schované za kliknutiami myšou a odškrtnávaniami políčok. Autori tohto článku sú presvedčení, že lepšie porozumenie právneho rámca elektronických podpisov a elektronickej kontraktácie prispeje k smelšiemu využívaniu elektronických služieb v podnikateľskom prostredí a súčasne v spotrebiteľských vzťahoch umožní pochopiť právne účinky interakcie spotrebiteľa vo webovom rozhraní eshopu.

Článok je rozdelený na dve časti, pričom v prvej časti sa autori zamerajú na teoretickú stránku elektronických podpisov v súkromnom práve a v pomeroch služieb e-Governmentu. V druhej časti článku poukážeme na právne aspekty elektronického podpisovania v procese elektronickej kontraktácie a na relevantnú slovenskú a európsku judikatúru a závery z nich vyplývajúce.

¹ Tomek, R.: Graf dňa: Rozširovanie eGovernmentu sa vlni na Slovensku ako v jedinej krajine regiónu zastavilo, Denník N, N Press, s. r. o., 16. februára 2022, <https://e.dennikn.sk/-2724194/graf-dna-slovensko-sa-v-elektronickej-komunikacii-so-statom-prepadlo-pod-priemer-eu/>, zobrazené dňa 17. 2. 2022

Právny rámec elektronických podpisov a krátky historický exkurz

Základný právny rámec úpravy týkajúcej sa elektronických podpisov môžeme nájsť najmä v nasledujúcich právnych predpisoch:

1. nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 910/2014 z 23. júla 2014 o elektronickej identifikácii a dôveryhodných službách pre elektronické transakcie na vnútornom trhu a o zrušení smernice 1999/93/ES (ďalej len „nariadenie eIDAS“),
2. zákon 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona 211/2019 Z. z. (zákon o e-Governmente) (ďalej len „ZoEG“),
3. zákon 272/2016 Z. z. o dôveryhodných službách pre elektronické transakcie na vnútornom trhu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších zmien a doplnkov (zákon o dôveryhodných službách) (ďalej len „ZoDS“).

Vo vzťahu k nariadeniu eIDAS bolo na európskej úrovni prijatých niekoľko vykonávacích predpisov technického rázu, pričom na účely tohto článku za najdôležitejšie pokladáme vykonávacie rozhodnutie Komisie (EÚ) 2015/1506, ktorým sa ustanovujú špecifikácie týkajúce sa formátov zdokonalených elektronických podpisov a zdokonalených elektronických pečatí, ktoré môžu subjekty verejného sektora uznávať, podľa článkov 27 ods. 5 a 37 ods. 5. nariadenia eIDAS.

Je dôležité nezabúdať na právny rámec úpravy elektronického podpisovania, pretože historická skúsenosť slovenskej implementácie elektronického podpisovania je dôkazom tendencie zákonodarcu nerešpektovať európske štandardy.

Predchodcom nariadenia eIDAS bola smernica Európskeho parlamentu a Rady 1999/93/ES z 13. decembra 1999 o rámci spoločenstva pre elektronické podpisy² implementovaná zákonom 215/2002 Z. z. o elektronickej podpise a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Slovenská implementácia tejto smernice mala dva problémy: prvým bola úplná ignorácia jednoduchého (obyčajného) elektronického podpisu, keďže podľa § 3 zákona 215/2002 Z. z. sa za elektronický podpis považoval len podpis vyhotovený minimálne prostredníctvom súkromného kľúča, teda prostredníctvom použitia kryptografických metód. Následne vyhláška NBÚ 542/2002 Z. z. o spôsobe a postupe používania elektronického podpisu v obchodnom a administratívnom styku v § 3 určila, že v obchodnom a administratívnom styku možno používať len elektronický podpis alebo zaručený elektronický podpis.

Druhým problémom bolo zavedenie proprietárneho formátu elektronického podpisu vo formáte XAdES_ZEP, ktorý mimo územia Slovenska nikto nepoznal^{3,4} a nepoužíval.

K prelomeniu používania formátu XAdES_ZEP došlo až účinnosťou nariadenia eIDAS. Národný bezpečnostný úrad dokonca vydal stanovisko, v zmysle ktorého „Orgán verejnej moci nesmie po 1. 7. 2016 používať aplikácie na vyhotovenie kvalifikovaného elektronického podpisu/pečate a kvalifikovanej elektronickej časovej pečiatky, ktoré vyhotovujú formát podpisu, alebo pečate v rozpore s prílohou vykonávacieho rozhodnutia Komisie č. 2015/1506, podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 910/2014.“⁵

Napriek tomu, že aj v roku 2022 je možné sa ešte zriedkavo stretnúť s elektronickými dokumentmi vo formáte s príponami .zep (podpisový kontajner ZEPF) a s príponami .xzep, .zexp (podpisové kontajnery a podpisy XAdES_ZEP), väčší problém vyvolala neurčitnosť ohľadom

2 Ú. v. ES L 13, 19. 1. 2000; Mimoriadne vydanie Ú. v. EÚ, kap. 13/zv. 24

3 Profil XAdES_ZEP – formát zaručeného elektronického podpisu na báze XAdES1, dostupné https://www.ditec.sk/ep/signature_formats/xades_zep/v1.0/-index.html, zobrazené dňa 11. 2. 2022

4 Formáty zaručených elektronických podpisov, Národný bezpečnostný úrad, verzia 3.0, str. 20, dostupné https://www.nbu.gov.sk/wp-content/uploads/dove-ryhodne-sluzby/docs/-formaty_zep.pdf zobrazené dňa 11. 2. 2022

5 Povinnosti orgánov verejnej moci v súvislosti s legislatívnou zmenou zaručeného elektronického podpisu na kvalifikovaný elektronický podpis, dostupné na <https://www.nbu.gov.sk/povinnosti-organov-verejnej-moci-v-suvlosti-s-legislativnou-zmenou-zaruceneho-elektronickeho-podpisu-na-kvalifikovany-elektronicky-podpis/index.html>, zobrazené dňa 11. 2. 2022

JUDr. Martin Friedrich

je absolventom Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach. Od roku 2013 pôsobí ako advokát v Košiciach, od roku 2017 je členom Pracovnej skupiny

pre elektronizáciu výkonu advokácie SAK a od roku 2021 je členom X. disciplinárneho senátu SAK.

JUDr. Martina Semanová

je absolventkou Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach a v súčasnosti pôsobí ako interná doktorandka na katedre Obchodného práva a hospodárskeho

práva Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach. Zároveň pôsobí ako advokátsky koncipient v advokátskej kancelárii v Košiciach.

platnosti jednoduchého elektronického podpisu. Fakt, že na Slovensku orgány verejnej moci akceptovali v obchodnom a administratívnom styku platnosť len elektronického podpisu, pri ktorom sa vyžadovala existencia súkromného kľúča, dodnes vyvoláva dojem, že jednoduchý podpis nepredstavuje platný spôsob podpísania elektronických dokumentov.

Ako na to poukážeme v ďalšom texte, ani súčasná právna úprava v podobe bazírovania na mandátnych certifikátoch podľa § 8 ZoDS nie je podľa nášho názoru v súlade s nariadením eIDAS. Nepomáha ani pravidlo podľa § 23 ods. 1 ZoEG, v zmysle ktorého sa na autorizáciu elektronických podaní vyžaduje kvalifikovaný elektronický podpis, ak osobitný zákon neustanovuje inak. Diskvalifikujú sa tak iné technické riešenia umožňujúce využívať služby o e-Governmentu založené na zdokonalenom elektronickom podpise, čo platí napríklad v prípade autorizácie na mobilných zariadeniach.

Navzdory vyššie uvedenému však môžeme konštatovať, že nariadenie eIDAS pomohlo odstrániť slovenské zvláštnosti vnesené pri implementácii smernice 1999/93/ES. Čo však bráni väčšiemu používaniu rôznych druhov elektronických podpisov je fakt, že žiaden predpis súkromného práva plnohodnotne nenadväzuje na úpravu elektronických podpisov a elektronických časových pečiatok a ostatných elektronických služieb uvedených v nariadení eIDAS. Napríklad § 40 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) pracuje pri zachovaní formy len s obsolentným pojmom „zaručený elektronický podpis“, ktorý nariadenie eIDAS nepozná a nepoužíva.

Je dôležité poukázať aj na zásadný rozdiel vo vnímaní elektronického podpisovania medzi súkromnou a verejnou sférou. Zatiaľ čo nariadenie eIDAS upravuje súkromnoprávny rámec elektronických podpisov, ZoEG sa vzťahuje na podpisovanie (rozumej autorizáciu) elektronických podaní v rámci služieb e-Governmentu so svojimi vlastnými charakteristikami. Medzi zásadné rozdiely patrí napríklad vnímanie použiteľnosti elektronických pečatí a spôsob priznávania účinkov úradne osvedčených podpisov elektronickým podpisom (viď nižšie).

Okrem toho, že je metúca existencia dvoch rozdielnych pravidiel elektronického podpisovania, v praxi dochádza k jednoznačnému presahu služieb e-Governmentu do súkromnoprávných vzťahov. Ako príklad môžeme poukázať na podmienky čerpania dotácií na úhradu nájomného za obdobie sťaženého užívania počas pandémie COVID-19, v zmysle ktorých vyplnenie a autorizácia elektronického formulára oboma zmluvnými stranami má rovnaké účinky ako dohoda medzi prenajímateľom a nájomcom o poskytnutí zľavy z nájomného a o zrieknutí sa plnenia z dotácie na nájomné nájomcom v prospech prenajímateľa.⁶

Elektronický podpis, elektronická pečať a autorizácia

Z technického hľadiska elektronický podpis a elektronická pečať predstavujú údaje v elektronickej forme, ktoré sú pripojené alebo logicky pridružené k iným údajom v elektronickej forme a ktoré podpisovateľ používa na podpisovanie (čl. 3 body 10 a 25 nariadenie eIDAS). **Zatiaľ čo elektronický podpis sa vzťahuje ku konkrétnej fyzickej osobe, elektronická pečať je vydávaná právnickým osobám vrátane orgánov verejnej moci.**

Medzi zvláštnosti slovenskej implementácie patrí diametrálny rozdiel v chápaní elektronickej pečate z pohľadu nariadenia eIDAS a ZoEG. Podľa čl. 35 ods. 2 nariadenia eIDAS elektronická pečať preukazuje domnienku integrity a správnosti elektronického dokumentu, ku ktorému je pripojená. **V zmysle nariadenia eIDAS elektronická pečať sama osebe nie je určená na elektronické podpisovanie.**⁷ Nariadenie eIDAS predpokladá pri právnickej osobe podpisovanie elektronickým podpisom s pripojením pečate. **ZoEG v § 23 ods. 1 však bez ďalšieho stotožnil autorizáciu prostredníctvom elektronickej pečate s „vlastnoručným podpisom“ právnickej osoby. To znamená, že zatiaľ čo pri súkromnoprávných úkonoch elektronická pečať nie je alternatívou elektronického podpisu, pri využívaní služieb e-Governmentu je elektronická pečať plnohodnotne použiteľná na autorizáciu elektronických podaní.**

Pojem **autorizácia** je vnútroštátnym pojmom, ktorý je definovaný v § 3 písm. o) ZoEG. Autorizácia znamená vyjadrenie súhlasu s obsahom právneho úkonu a s vykonaním tohto právneho úkonu. Nariadenie eIDAS pojem autorizácia nepozná a jeho ekvivalentom v súkromnoprávných vzťahoch by mohol byť pojem elektronický podpis.

6 Dotácie na nájomné, <https://najmy.mhsr.sk/-zuctovanie.html>, zobrazené dňa 9. 3. 2022

7 Questions & Answers on Trust Services under eIDAS, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/questions-answers-trust-services-under-eidas>, zobrazené dňa 14. 2. 2022

Druhy elektronických podpisov a elektronickej pečate

Nariadenie eIDAS rozoznáva tri druhy elektronického podpisu a elektronickej pečate.

- a) jednoduchý
- b) zdokonalený
- c) kvalifikovaný

Obyčajný elektronický podpis si môžeme predstaviť napr. ako vlastnoručný podpis, ktorý si oskenujeme. Výsledkom bude elektronický dokument, ktorý bude obsahovať vyobrazenie (údaje) o podpise, ktoré sa nachádzali na pôvodnom listinnom dokumente. Do tejto kategórie však vieme zaradiť aj podpis pod email alebo skeny vlastnoručných podpisov vnorené do elektronických dokumentov.

Obyčajný elektronický podpis predstavuje najmenšiu úroveň garancie toho, že elektronický dokument bol skutočne elektronicky podpísaný tou osobou, ktorej podpis je na ňom vyobrazený alebo v ňom uvedený.

Elektronická pečať podľa nariadenia eIDAS neslúži na podpisovanie, ale na potvrdenie neporušiteľnosti a nedotknuteľnosti údajov a správnosti pôvodu týchto údajov nachádzajúcich v elektronickej dokumente.

Zdokonalený elektronický podpis a elektronická pečať (čl. 26 a 36 nariadenia eIDAS) musia spĺňať tieto požiadavky:

- a) musia byť jedinečne spojené s podpisovateľom,
- b) umožňujú určenie totožnosti podpisovateľa,
- c) musia byť vyhotovené pomocou údajov na vyhotovenie elektronického podpisu, ktoré môže podpisovateľ s vysokou mierou dôveryhodnosti používať pod svojou výlučnou kontrolou, a sú
- d) prepojené s údajmi, ktoré sa ním podpisujú, takým spôsobom, že každú dodatočnú zmenu údajov možno zistiť.

Zdokonalený elektronický podpis na rozdiel od obyčajného elektronického podpisu predstavuje vyššiu formu zabezpečenia a istoty, že osoba uvedená v certifikáte je skutočne osobou, ktorá elektronický dokument podpísala alebo je oprávnená za túto osobu elektronické dokumenty podpisovať.

Kvalifikovaný elektronický podpis (ďalej len „KEP“) a kvalifikovaná elektronická pečať (ďalej len „KEPEČ“) (čl. 3 ods. 12 a 27 nariadenia eIDAS) sú elektronický podpis/pečať vyhotovené s použitím kvalifikovaného zariadenia na vyhotovenie elektronického podpisu/pečate a založené na kvalifikovanom certifikáte pre elektronický podpis/pečať.

Kvalifikovaný elektronický podpis má právny účinok rovnocenný s vlastnoručným podpisom (čl. 25 ods. 2 nariadenia eIDAS) a predstavuje najvyššiu formu zabezpečenia zachovania integrity elektronického podpisu a dôvery v totožnosti osoby, ktorá autorizáciu vykonal.

Rozdiel medzi KEP/KEPEČ a zdokonaleným elektronickým podpisom spočíva v tom, že u KEP/KEPEČ musia byť splnené všetky technické podmienky ich použitia súčasne. To znamená, že musia byť vytvorené na certifikovanom kvalifikovanom zariadení na vyhotovenie elektronických podpisov, ktorým je napríklad čipová karta eID alebo elektronicky advokátsky preukaz. Zoznam týchto kvalifikovaných zariadení je zverejnený na webstránkach európskej únie.⁸ Zároveň KEP/KEPEČ musia byť vyhotovené použitím kvalifikovaného podpisu/pečate vydaného certifikovanou osobou, ktorých zoznam je taktiež zverejnený na webových stránkach Európskej únie.⁹

Zdokonalený elektronický podpis/pečať môžu, no nemusia byť vyhotovené prostredníctvom kvalifikovaného zariadenia alebo certifikátu. Z technického hľadiska sa za nástroje, u ktorých sa predpokladá, že ich môže podpisovateľ s vysokou mierou dôveryhodnosti používať pod svojou výlučnou kontrolou, sa najčastejšie rozumie využívanie rôznych certifikátov a kryptografických kľúčov prostredníctvom použitia infraštruktúry správy a distribúcie verejných kľúčov z asymetrickej kryptografie.¹⁰

Certifikácia kvalifikovaných zariadení a certifikátov je zverená jednotlivým národným orgánom, ktorým je na Slovensku Národný bezpečnostný úrad. Pretože platí pravidlo, že KEP/KEPEČ založený na kvalifikovanom certifikáte vydanom v jednom členskom štáte sa uznáva ako KEP/KEPEČ vo všetkých ostatných členských štátoch (čl. 25 ods. 3 a čl. 35 ods. 3 v nariadení eIDAS), neexistuje právna prekážka, pre ktorú by slovenskí užívatelia nemohli pre svoje potreby využívať KEP/KEPEČ vydané certifikovanou osobou kdekoľvek v rámci Európskej únie za predpokladu,

8 Qualified Signature/Seal Creation Devices and Secure Signature Creation Devices, https://esignature.ec.europa.eu/efda/notification-tool/#/screen/browse/list/QSCD_SSCD zobrazené dňa 14. 2. 2022

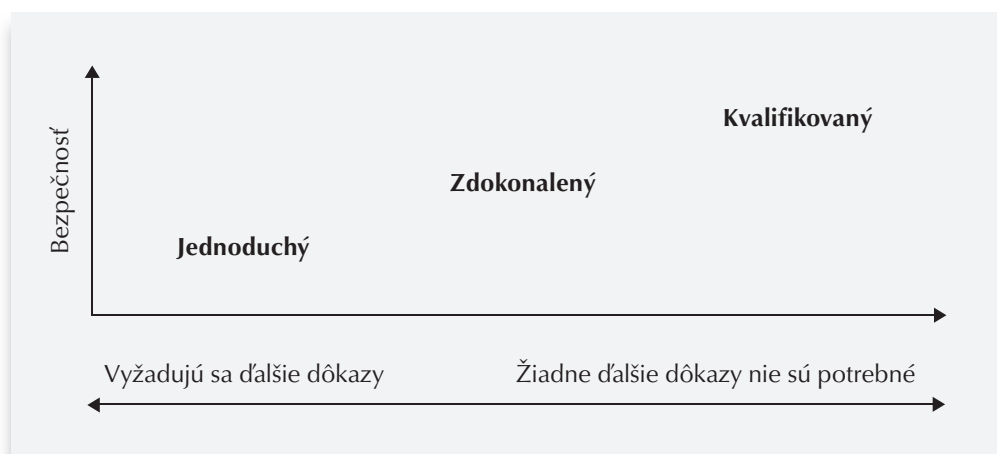
9 Trusted List Browser <https://esignature.ec.europa.eu/efda/tl-browser/#/screen/home> zobrazené dňa 14. 2. 2022

10 Advanced Electronic Signatures (AdES) <https://ec.europa.eu/digital-building-blocks/wikis/display/CEFDIGITAL/What+is+eSignature> zobrazené dňa 14. 2. 2022

že tieto certifikáty spĺňajú podmienky § 2 ZoDS. Napríklad Slovenská advokátska komora zabezpečila pre svojich členov kvalifikované certifikáty vydané První certifikační autorita, a. s. so sídlom v Českej republike.

Pokiaľ by sme sa mali na jednotlivé druhy elektronických podpisov/pečatí pozrieť z právneho hľadiska, rozdiely medzi nimi sú v ich dôveryhodnosti. **Otázka, ktorú je potrebné pri elektronických podpisoch/pečatiach zodpovedať, tak nemá znieť, či daný typ elektronického podpisu/pečate vyvoláva právne účinky, ale či danému elektronickému podpisu/pečati je možné dôverovať, aby im následne bolo možné priznať právne účinky.** Pokiaľ elektronickému podpisu/pečati dôverujeme, musíme im priznať právny účinok. Právny účinok elektronického podpisu alebo pečate a ich prípustnosť ako dôkazu sa v súdnom konaní nesmie odmietnuť výlučne z dôvodu, že majú elektronickú formu alebo že nespĺňajú požiadavky pre kvalifikované elektronické podpisy/pečate.¹¹

Vzťah dôveryhodnosti jednotlivých typov elektronických podpisov/pečatí najlepšie ilustruje nasledujúci graf:

Vzhľadom na vysoké bezpečnostné nároky na tvorbu KEP/KEPEČ, nariadenie eIDAS vytvára dve vyvrátiteľné domnienky: pri KEP sa vychádza už zo spomínaného predpokladu, že má právny účinok rovnocenný s vlastnoručným podpisom. Pri KEPEČ zasa s predpokladu integrity údajov a správnosti pôvodu tých údajov, s ktorými je KEPEČ spojená (článok 35 ods. 2 nariadenia eIDAS). V praxi budú asi veľmi zriedkavé prípady, kedy sa podarí úspešne spochybniť dôveryhodnosť a integritu technických prostriedkov použitých na autorizáciu dokumentov prostredníctvom KEP/KEPEČ. Aj z tohto dôvodu členské štáty nesmú vyžadovať na cezhraničné využívanie elektronických služieb verejného sektora elektronický podpis/pečat' vyššej úrovne bezpečnosti ako KEP/KEPEČ.¹² To, prirodzene, nevyklučuje prípady, kedy dôjde treťou osobou k zneužitiu zariadenia, na ktorom sa nachádza kvalifikovaný certifikát, ktorá bude zároveň poznať aj prístupové údaje k odomknutiu kvalifikovaného certifikátu. Avšak v takomto prípade nemôžeme hovoriť o zlyhaní alebo obídení certifikovaných služieb, ale o ich neoprávnenom používaní tretími osobami. Podľa nášho názoru pôjde v takom prípade o obdobnú situáciu, aká nastáva v prípade neoprávneného vyrobenia a používania platobného prostriedku podľa § 219 Trestného zákona i keď, samozrejme, nepôjde o trestný čin. Stojí za úvahu otázka, či by neoprávnené vyrobenie a používanie kvalifikovaného zariadenia/certifikátu s ohľadom na možné závažné právne následky nemalo byť rovnako sankcionované trestným právom, ako je tomu pri trestnom čine neoprávneného vyrobenia a používania platobného prostriedku. Zodpovedanie tejto otázky však presahuje ciele tohto článku.

Časové pečiatky

Elektronická časová pečiatka predstavuje údaje v elektronickej forme, ktoré viažu iné údaje v elektronickej forme s konkrétnym časom, čím tvoria dôkaz o existencii týchto iných údajov v danom čase (čl. 3 ods. 33 nariadenia eIDAS). Cieľom elektronickej časovej pečiatky je zvýšiť

11 Články 25 ods. 1
a 35 ods. 1
nariadenia eIDAS

12 Články 27 ods. 3 a 37 ods. 3
nariadenia eIDAS

dôveryhodnosť elektronického dokumentu a elektronického podpisu. Pripojenie elektronickej časovej pečiatky k elektronickému dokumentu garantuje, že elektronický dokument obsahoval informácie existujúce v čase spojenia elektronického dokumentu s elektronicou časovou pečiatkou. Spojenie elektronickej časovej pečiatky s elektronickým podpisom zasa vypovedá o čase, kedy došlo vyhotoveniu elektronického podpisu, čím je možné predísť nežiadúcemu antedatovaniu právnych úkonov zachytených elektronicou.

Rovnako ako pri elektronicom podpise alebo pečati poznáme viacero druhov časovej pečiatky. Nariadenia eIDAS pozná obyčajnú časovú pečiatku a kvalifikovanú časovú pečiatku.

Kvalifikovaná časová pečiatka musí spĺňať tieto požiadavky:

- a) spája dátum a čas s údajmi spôsobom, ktorý v rozumnej miere zamedzuje možnosť nezistiteľnej zmeny údajov,
- b) je založená na presnom zdroji času prepojenom s koordinovaným svetovým časom a
- c) je podpísaná zdokonaleným elektronickým podpisom alebo zapečatená zdokonalenou elektronicou pečatou kvalifikovaného poskytovateľa dôveryhodných služieb alebo rovnocennou metódou.

Slovenské špecifiká – účinky úradne osvedčeného podpisu, mandátne certifikáty

Účinky úradne osvedčeného podpisu

Zatiaľ čo nariadenie eIDAS ponechalo na vnútroštátne právo, aby vymedzilo právny účinok jednoduchého a zdokonaleného elektronického podpisu, v prípade KEP takúto možnosť zákonodarcovi neponechal – priamo z nariadenia eIDAS má KEP účinky vlastnoručného podpisu fyzickej osoby.

Nariadenie eIDAS nepozná obdobu legalizácie elektronického podpisu, pričom na vnútroštátnej úrovni *nedošlo k priamej zmene právnych predpisov*, najmä civilných, ktoré by upravili postavenie KEP vo vzťahu k prípadom, kedy sa vyžaduje sprísnená forma úkonov prostredníctvom legalizácie podpisu.

Riešením sa zdá byť aplikácia § 40 ods. 5 OZ.¹³ Komentár k tomuto ustanoveniu uvádza, že *„ak ide o právny úkon vykonaný elektronicou opatrený kvalifikovaným elektronicou podpisom spolu s kvalifikovanou elektronicou časovou pečiatkou, sa nevyžaduje osvedčenie pravosti podpisu, aj keď to osobitný zákon vyžaduje.“*¹⁴

Prezentovaný právny názor vychádza zo znenia derogačnej klauzuly § 17 ods. 2 ZoDS, ktorý v právnych predpisoch „preklopil“ zaručený elektronicou podpis za KEP, zaručený elektronicou pečat premenil na KEPEČ a časovú pečiatku na kvalifikovanú elektronicou časovú pečiatku.

Citovaný komentár svoj výklad správne zúžil len na KEP, čo je však v rozpore s doslovným znením OZ. Ako sme uviedli vyššie, účelom elektronickej pečate podľa nariadenia eIDAS nie je elektronicou podpisovanie, ale potvrdenie integrity elektronického dokumentu vyhotoveného právnickou osobou.

Ďalší problém § 40 ods. 5 OZ vyvoláva otázka, v akom okamihu má byť kvalifikovaná časová pečiatka pripojená ku KEP. Má sa tak stať pred podpisom elektronického dokumentu alebo po ňom?

Zákonodarca na účely využívania služieb e-Governmentu v § 23 ods. 1 písm. b) ZoEG prišiel s odlišným riešením. Podľa tohto ustanovenia *„osoba, ktorá nie je orgánom verejnej moci, vykoná autorizáciu **elektronického podania** kvalifikovaným elektronicou podpisom, ktorého kvalifikovaný certifikát obsahuje minimálny súbor osobných identifikačných údajov reprezentujúcich jedinečným spôsobom fyzickú osobu podľa osobitného predpisu, a ktorý zahrnul do autorizácie aj kvalifikovanú elektronicou časovú pečiatku, ktorá určuje dátum a čas, po ktorom nastala autorizácia, ak je podľa osobitného predpisu náležitou podania vlastnoručný podpis, ktorý musí byť úradne osvedčený.“*

Elektronicou podaním sa podľa § 3 písm. j) ZoEG rozumejú *„údaje vyplnené podľa elektronicou formulára, ktoré na účely výkonu verejnej moci elektronicou alebo na účely jeho začatia zasiela orgánu verejnej moci osoba, ktorá je účastníkom konania.“* Elektronicou podaniami

13 § 40 ods. 5 OZ:

na právne úkony uskutočnené elektronicou prostriedkami, podpísané zaručeným elektronicou podpisom alebo zaručenou elektronicou pečatou a opatrené časovou pečiatkou sa osvedčenie pravosti podpisu nevyžaduje

14 MITTERPACHOVÁ, Jana.

§ 40 Forma právneho úkonu. In: BAJÁNKOVÁ, Jana, DULAK, Anton, FEČÍK, Marián, SEDLAČKO, František, ŠTEVČEK, Marek, TOMAŠOVIČ, Marek a kol. Občiansky zákonník I. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 321, marg. č. 10.

tak v zásade môžeme rozumieť všetky zverejnené elektronické formuláre¹⁵ alebo podania v zmysle osobitných procesných predpisov, aj keby pre nich neexistoval formulár.¹⁶ Ak pre prípad právneho úkonu, pre ktorý sa vyžaduje legalizácia podpisu, existuje formulár (teda elektronické podanie), je možné elektronické podanie s priložením kvalifikovanej časovej pečiatky autorizovať s ekvivalenciou úradne osvedčeného podpisu. Na podmienenie zachovania účinkov úradne osvedčeného podpisu využitím len v elektronických podaniach upozorňuje aj Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky vo svojom *Usmernení k § 23 ods. 1 písm. b) zákona o e-Governmente*,¹⁷ **Pojem elektronické podanie tak nie je zameniteľný s akýmkoľvek súkromnoprávnym elektronickým dokumentom.** Autorom nie je známy prípad, kedy sa pri elektronickom podaní vyžadoval úradne osvedčený podpis. Ani v usmernení MIRRI neuvádza, pri ktorých elektronických podaniach sa vyžaduje legalizácia podpisu.

Nevidíme logický dôvod, prečo existujú dve rozdielne sady podmienok pre priznanie účinkov úradne osvedčeného podpisu – ak sa podpisuje elektronický dokument, má sa postupovať podľa § 40 ods. 5 OZ. Ak sa má autorizovať elektronické podanie, je potrebné dodržať § 23 ods. 1 písm. b) ZoEG. Domnievame sa, že bez ohľadu na to, či ide o civilnoprávny úkon alebo využitie služieb e-Governmentu, podmienky elektronického podpisovania/autorizácie by mali byť z pohľadu podpisovateľa totožné.

Pokiaľ si odmyslíme limitovanie § 23 ods. 1 písm. b) ZoEG len na elektronické podania v rámci služieb e-Governmentu, tak riešenie podľa ZoEG pokladáme za lepšie, keďže podrobnejšie upravuje proces a podmienky autorizácie s účinkami úradne osvedčeného podpisu.

Podľa § 58 Notárskeho poriadku legalizácia pozostáva z dvoch zložiek: overenia totožnosti podpisujúcej osoby a osvedčenia skutočnosti, že osoba, ktorej podpis má byť osvedčený v prítomnosti notára listinu vlastnoručne podpísala alebo podpis na listine uznala za vlastný.

Zákonodarcom zvolené riešenia v OZ a v ZoEG stojí na dvoch podmienkach: prvou je tá, že ekvivalencia vo vzťahu k úradne osvedčenému podpisu je možná len v prípade použitia KEP (OZ pripúšťa aj KEPEČ, čo je v rozpore s nariadením eIDAS). Pretože KEP je možné vytvoriť len využitím kvalifikovaného elektronického zariadenia a certifikátu, ktoré môžu byť vydané len certifikovanými autoritami, je zaručený vysoký predpoklad totožnosti osoby, ktorá elektronický dokument podpísala. Požiadavku použitia KEP pri účely priznania účinkov úradne osvedčeného podpisu tak považujeme za rozumnú.

Druhou zložkou je povinnosť pripojenia kvalifikovanej elektronickej časovej pečiatky, kedy malo dôjsť k podpisu. Okrem toho, že jej pripojenie ohraničí čas a dátum, kedy mal elektronický podpis vzniknúť, nám nie je úplne zrejmé, prečo práve spojenie časovej pečiatky je nástrojom, ktorý povýši „kvalitu“ elektronického podpisu s účinkami legalizovaného podpisu. Na rozdiel od legalizácie podpisov v postupe podľa OZ a ZoEG chýba nezávislý tretí subjekt (prítomný notár) „osvedčujúci“ elektronický podpis. Tento prvok je však podľa nášho názoru možné nahradiť použitím ďalšieho dodatočného prvku, pri ktorom sa vyžaduje osobitný prvok autentifikácie. V súčasnosti dostupné technické nástroje (napríklad použite tvárovej biometrie alebo odtlačku prsta prostredníctvom pripravovanej aplikácie mobilného ID,¹⁸ využitie Apple Pay a Google Pay, ktoré v sebe obsahujú prvky identity autorizujúcej osoby) by mohli byť použiteľné aj pri podpisovaní KEP-om. Tieto nástroje dodatočnej autentifikácie sa pritom bežne používajú najmä v bankovom sektore pri realizácii platieb. Samozrejmosťou by mala byť možnosť voľby úplného vylúčenia (opt-out) priznania účinku úradne osvedčeného podpisu pri všetkých aktoch elektronického podpisovania pre tých, ktorí si to neželajú.

Mandátne certifikáty

V úvode tohto článku sme uviedli, že jedným z vypuklých problémov implementácie služieb e-Governmentu je zavedenie povinnosti používania mandátneho certifikátu, ktorý nemá oporu v nariadení eIDAS a ide čisto o slovenské špecifikum.

Podľa § 8 ZoDS mandátne certifikát je druhom kvalifikovaného certifikátu pre elektronický podpis vydaný fyzickej osobe oprávnenej zo zákona alebo na základe zákona konať za inú osobu alebo orgán verejnej moci alebo v ich mene, alebo fyzickej osobe, ktorá vykonáva činnosť podľa osobitného predpisu alebo vykonáva funkciu podľa osobitného predpisu.

15 § 24 zákona o e-Governmente

16 § 25 zákona o e-Governmente

17 Usmernenie k § 23 ods. 1 písm. b) zákona o e-Governmente Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, <https://www.mirri.gov.sk/wp-content/uploads/2019/07/Usmernenie-k-%C3%ADsm.-b-zakona-o-e-Governmente.pdf>, zobrazené dňa 17. 2. 2022

18 Kosno, L.: Štát zverejnil plán k Slovensko v mobile. Je to mobilné ID s veľkolepými cieľmi, dá sa pripomienkovať, Ringier Axel Springer Media s. r. o., <https://zive.aktuality.sk/clanok/151917/stat-zverejnil-plan-k-slovensko-v-mobile-je-to-mobilne-id-s-velkolepymi-cielmi-da-sa-pripomienkovat/>, zobrazené 15. 2. 2022

19 Osobitná časť dôvodovej správy k § 8 zákona 272/2016 Z. z. o dôveryhodných službách pre elektronické transakcie na vnútornom trhu a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o dôveryhodných službách), <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=426794>, zobrazené 15. 2. 2022

20 Ibid. Osobitná časť dôvodovej správy k § 2

21 Osobitná časť dôvodovej správy k § 23 zákona 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente), <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=384288>, zobrazené 15. 2. 2022

22 Články 28 ods. 2 a 3 nariadenia eIDAS.

Zákonodarca odôvodnil zavedenie potreby mandátnych certifikátov bližšie nešpecifikovanými požiadavkami „elektronických agend orgánov verejnej moci a z potreby uchovať kontinuitu ich činností“. Účelom bolo uľahčiť slovenským orgánom verejnej moci, aby boli informovaní „o právnom statuse, pracovnom alebo funkčnom zaradení podpisovateľa.“¹⁹ Zavedenie mandátnych certifikátov tak nebolo robené s úmyslom uľahčiť elektronickú komunikáciu, čo zo samotnej podstaty mandátneho certifikátu ani nie je možné, ale vytvoriť kategóriu osôb, ktorým sa na vnútroštátnej úrovni poskytne výhoda oproti iným tým, že orgán verejnej moci nebude musieť preverovať oprávnenie danej osoby na výkon konkrétnej činnosti. V dôvodovej správe k ZoDS zákonodarca ďalej uviedol, že „nariadenie eIDAS umožňuje definovať v obsahu kvalifikovaných certifikátov na vnútroštátnej úrovni osobitné položky“.²⁰ Po účinnosti nariadenia eIDAS mandátne certifikáty začali vyvolávať obrovské problémy najmä pri cezhraničnom poskytovaní právnych služieb, keďže zahraniční poskytovatelia služieb nemajú vedomosť o existencii vnútroštátnych mandátnych certifikátov alebo prístup k ich vydaniu.

Z pozorného čítania § 23 ods. 3 ZoEG vyplýva, že používanie mandátnych certifikátov je povinné len pre orgány verejnej moci alebo osoby konajúce v ich mene. Znenie tohto ustanovenia vo vzťahu k používaniu mandátnych certifikátov pochádza z roku 2013 teda z obdobia, kedy neexistovalo nariadenie eIDAS. Skutočnosť, že používanie mandátnych certifikátov bolo určené len orgánom verejnej moci potvrdzuje aj dôvodová správa, v ktorej sa uvádza, že „použitie mandátnych certifikátov sa predpokladá najmä pre pracovníkov orgánov verejnej moci, kde pre overenie platnosti tohto úkonu je potrebné jednoduchým spôsobom“.²¹

Nariadenie eIDAS v článku 28 vymedzuje dva druhy atribútov, ktoré môže mať kvalifikovaný certifikát: povinné podľa prílohy č. I k nariadeniu eIDAS a nepovinné, ktoré však nesmú mať vplyv na interoperabilitu a uznávanie kvalifikovaných elektronických podpisov.²²

Príloha č. I k nariadeniu eIDAS v rámci povinných atribútov kvalifikovaného certifikátu stanovuje len požiadavky na identifikáciu fyzickej osoby aspoň v rozsahu uvedenie jej mena alebo pseudonymu. Zo žiadneho povinného atribútu nevyplýva uvádzanie oprávnenia konať za inú osobu alebo v jej mene. Náležitosti mandátneho certifikátu podľa § 8 ZoD sú tak podľa nášho názoru nepovinnými atribútmi podľa prílohy č. I k nariadeniu eIDAS, čo však s poukazom na čl. 28 ods. 3 nariadenia eIDAS musí mať za následok, že **autorizácia „nemandátnym“ kvalifikovaným certifikátom nesmie byť orgánom verejnej moci odmietnutá z dôvodu, že na vnútroštátnej úrovni sa požadujú nepovinné atribúty kvalifikovaného certifikátu**, t. j. podpis mandátnym certifikátom.

Slovenské orgány verejnej moci doteraz nemajú celkom jasno v tom, či môžu alebo nemôžu vyžadovať, aby elektronické podania a dokumenty boli autorizované s použitím mandátneho certifikátu. Na jednej strane sa totiž mandátne certifikáty vydávajú aj príslušníkom slobodných povolání, ktorí zároveň nie sú nositeľmi verejnej moci, napríklad advokátom. Na druhej strane advokáti nemajú s odkazom na § 23 ods. 3 ZoEG povinnosť autorizovať elektronické dokumenty/podania svojím mandátnym certifikátom. **Myslíme si preto, že osoba vykonávajúca činnosť zo zákona alebo je oprávnená na základe zákona konať za inú osobu, ktorá zároveň nie je orgánom verejnej moci, si môže zvoliť, či elektronický dokument alebo podanie autorizuje prostredníctvom svojho kvalifikovaného certifikátu vydaného napríklad s eID, alebo si zvolí mandátny certifikát. Oba druhy autorizácie musia byť orgánmi verejnej moci akceptované, pretože sú rovnocenné.**

Navrhujeme preto, aby došlo k zmene § 8 ZoDS, ktorej výsledkom by bolo jednoznačné určenie, že vydávanie mandátnych certifikátov je vyhradené len pre orgány verejnej moci. Taktiež si myslíme, že vzhľadom na právny stav by bolo vhodné zrušiť Uznesenie predsedníctva Slovenskej advokátskej komory č. 28/4/2020 zo 6. apríla 2020 o povinnosti advokáta mať elektronický preukaz advokáta a ponechať na rozhodnutí advokáta, či chce používať mandátny certifikát. Síce to na jednej strane sťažuje boj proti pokútnikom, no orgány verejnej moci si už v súčasnosti vedia veľmi ľahko prostredníctvom služieb na portáli OverSi (<https://oversi.gov.sk>) zistiť, či daná osoba je oprávnená na výkon tej-ktorej činnosti. Napokon navrhujeme, aby orgány verejnej moci boli jednoznačne inštruované v tom duchu, aby od fyzických osôb, ktoré nie sú orgánmi verejnej moci, nevyžadovali autorizáciu prostredníctvom mandátneho certifikátu. Týmto krokmi by sa odstránil rozpor vnútroštátnej úpravy s nariadením eIDAS. ■

Tento príspevok vznikol v rámci riešenia grantovej úlohy – APVV-19-0424 – Inovatívna obchodná spoločnosť: vnútrokorporátne premeny, digitálne výzvy a nástup umelej inteligencie a APVV-17-0561 – Ľudskoprávne a etické aspekty kybernetickej bezpečnosti.

Názory vyjadrené v tomto článku sú osobnými názormi autorov, a preto nemusia vždy predstavovať stanovisko SAK alebo UPJŠ. Autori tohto článku si dovoľujú poďakovať členom Pracovnej skupiny pre elektronizáciu výkonu advokácie SAK, najmä p. Mgr. Marekovi Kaľavskému a Mgr. Mariánovi Čupříkovi za ich cenné rady a pripomienky pri vypracovaní tohto článku.

RESUMÉ

Wybrané aspekty elektronického podpisovania a elektronickej kontraktácie

1. časť. Elektronické podpisovanie

V prvej časti článku autori analyzujú pojem a význam elektronického podpisu v zmysle nariadenia eIDAS a zákona o e-Governmente. Poukazujú na odlišnosti v používaní elektronických podpisov pri súkromnoprávnych úkonoch a pri využívaní služieb e-Governmentu. Autori upozorňujú na to, že súčasná civilnoprávna úprava elektronického podpisovania je prekonaná a v rozpore s nariadením eIDAS.

SUMMARY

Selected Aspects of Signing Documents Electronically and of Electronic Contracting

Part One. Signing Documents Electronically

In the first part of the article the authors analyse the concept and importance of signing documents electronically within the meaning of the eIDAS Regulation and the e-Government Act. They point to the differences in the use of electronic signatures in private law transactions and in the use of the e-Government services. The authors point out that the existing civil legal legislation on signing documents electronically is outdated and contrary to the eIDAS Regulation.

ZUSAMMENFASSUNG

Ausgewählte Aspekte der elektronischen Signatur und des elektronischem Kontrahierens

1. Teil. Elektronische Signatur

Im ersten Teil analysieren die Autoren des Artikels den Begriff und die Bedeutung des elektronischen Signierens im Sinne der eIDAS-Verordnung und des E-Government-Gesetzes. Sie weisen auf die Unterschiedlichkeiten bei der Verwendung des elektronischen Signierens bei privatrechtlichen Handlungen und bei der Nutzung von E-Government-Diensten hin. Die Autoren verweisen darauf, dass die jetzige zivilrechtliche Regelung der elektronischen Signatur überholt und zuwider der eIDAS – Verordnung ist.

Kolúzna väzba a zásada „čo nie je dovolené, je zakázané“

JUDr. Ing. Gréta Noé, LL.M.

Kolúzna väzba je v ostatnom období pertraktovanou témou tak odbornej, ako i laickej verejnosti. Vzatiu do väzby má predchádzať starostlivé zváženie, keďže okrem trestu odňatia slobody práve tento druh väzby najintenzívnejšie zasahuje do osobnej slobody jednotlivca garantovanej tak Ústavou Slovenskej republiky, ako aj medzinárodnými dohovormi. Osobná sloboda jednotlivca zaujíma v hierarchii základných práv a slobôd, ako aj ľudských práv a základných slobôd, popredné miesto v súlade s konštantnou judikatúrou najvyšších súdnych autorít nielen na národnej úrovni, ale aj pri rozhodovacej činnosti Európskeho súdu pre ľudské práva. Práve pri rozhodovaní o kolúznej väzbe sa má najdôraznejšie dbať na zásadu primeranosti a zdržanlivosti. Stíhanie obvineného vo väzbe, kedy nahradenie väzby nie je možné zárukou predpokladanou zákonom, má byť využívané iba výnimočne s akcentom na jeho fakultatívny charakter. V porovnaní s ostatnými druhmi väzby má kolúzna väzba dočasný charakter predpokladaný pominutím existencie jej dôvodov počas trestného stíhania. A fortiori, s obvineným sa pri výkone kolúznej väzby zaobchádza odlišným spôsobom ako s obvineným, ktorý bol vzatý do väzby z iného dôvodu.

Dôvody kolúznej väzby

1 Zákon č. 301/2005 Trestný poriadok v znení neskorších predpisov.

2 LACIAK, O. *Vplyv realizácie práva na obhajobu na dokazovanie v trestnom konaní.* In Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie 14. – 15. februára 2019: *Zákonnosť a prípustnosť dôkazov v trestnom konaní.* 2019. s. 132 – 133.

3 IVOR, J. – ČENTÉŠ, J. – FE-
NYK, J. et al. *Trestné právo
procesné.* Druhé vydanie.
Bratislava: IURA EDITION,
spol. s r. o., 2010. s. 329.

Zákonným dôvodom na vzatie obvineného do kolúznej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. b) TP¹ je, že z konania obvineného alebo ďalších konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná obava, že „bude pôsobiť na svedkov, znalcov, spoluobvinených alebo inak mariť objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie“. Môžu nastať situácie, že obvinený po oboznámení s obvinením začne vyhľadávať potenciálnych svedkov, kontaktovať ich. Takúto aktivitu obvineného v niektorých prípadoch vyhodnotili orgány činné v trestnom konaní (napr. pri odpočúvaní telekomunikačnej prevádzky) ako pokus o ovplyvňovanie svedkov, a fortiori ako ovplyvňovanie svedkov, a viedlo to k návrhu prokurátora na vzatie obvineného do kolúznej väzby.²

Zo spojenia slov obsiahnutých v § 71 ods. 1 písm. b) TP „inak mariť objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie“ vyplýva, že ide o exemplifikatívny výpočet dôvodov, kedy môže byť obvinený vzatý do kolúznej väzby z akéhokoľvek reálneho (nie abstraktného) dôvodu. Zo skutočností odôvodňujúcich kolúznu väzbu musí vyplývať nielen objektívna možnosť mariť vyšetrovanie, ale tieto skutočnosti musia subsumovať aj príznaky, že by obvinený skutočne urobil pokusy mariť objasňovanie trestnej veci. Inak povedané, obava musí byť doložená konkrétnym nebezpečenstvom takéhoto konania.³

JUDr. Ing. Gréta Noé, LL.M., absolventka
Fakulty európskych štúdií a regionálneho
rozvoja na SPU v Nitre v odbore Environ-
mentálne manažérstvo, a tiež absolventka
Paneurópskej vysokej školy, Fakulty práva,

kde v súčasnosti pôsobí
na Ústave verejného
práva – študijný odbor
Trestné právo, ako interná
doktorandka. Zároveň vy-
konáva prax advokátskej
koncipientky.

Dôvodné podozrenie je postačujúce pri „prvom“ vzatí obvineného do väzby (§ 71 ods. 1 a ods. 2 TP), avšak nepostačuje v prípade, ak je v tej istej veci obvinený opätovne vzatý do väzby (§ 71 ods. 3 TP). K opätovnému vzatiu (aj) do kolúznej väzby vyjadril právny názor Čentěš et al. (2021), ktorý uviedol, že zákonným predpokladom aplikácie inštitútu opätovného vzatia do väzby je, aby vznikol (bol už preukázaný) niektorý z dôvodov uvedených v písm. a) až f) (§ 71 ods. 3 TP, pozn.). Z dikcie jednotlivých podmienok rezultuje záver, že nestačí tak ako v § 71 ods. 1 TP dôvodná obava z týchto skutočností.⁴ Uvedená konštatácia je vyjadrená rozdielne pri „prvom“ vzatí obvineného do väzby v § 71 ods. 1 písm. b) TP „bude pôsobiť“ a/alebo „marí“, kým pri opätovnom vzatí obvineného do väzby v § 71 ods. 3 písm. b) TP je vyjadrená pojmami „pôsobí“ a/alebo „marí“. Spojením slov „pôsobiť/pôsobí na svedkov, znalcov, spoluobvinených“ sa rozumie neprípustné priame ovplyvňovanie alebo nepriame ovplyvňovanie prostredníctvom tretích osôb na zákonom predpokladané osoby. Nežiaduce ovplyvňovanie môže spočívať príkladmo v ovplyvňovaní svedkov, aby vypovedali nepravdivo, prípadne sa dohodli o výpovedi, ktorá bude v rozpore so skutočnosťou, následkom čoho bude nesprávne zistenie skutkového stavu veci. Zákonom neprípustné konanie môže mať taktiež rôzne formy korupčného správania. Vice versa, za neprípustné konanie sa pri kolúznych dôvodoch väzby nepovažuje pripomenutie práv svedkovi (právo odoprieť výpoveď), prípadne pripomenutie povinností svedkovi (povinnosť mlčanlivosti, povinnosť vypovedať pravdu).⁵ Z dikcií upravujúcich kolúznu väzbu nevyplýva rozlišovanie zákonom zakázaného pôsobenia na menované osoby už vypočuté, alebo nevypočuté.

„Iným marením objasňovania skutočností závažných pre trestné stíhanie“ sa rozumie príkladmo pozmeňovanie, falšovanie, ničenie alebo ukrývanie listinných alebo vecných dôkazov dôležitých pre trestné stíhanie obvineného. Na druhej strane, nesplnenie povinnosti obvineného vydať vec (§ 89a ods. 1 TP), nepodrobenie sa prehliadke tela (§ 155 ods. 1 TP), odmietnutie podrobiť sa skúške krvi alebo inému obdobnému úkonu obvineným, nie je možné kvalifikovať ako marenie v zmysle ustanovení upravujúcich kolúzne dôvody väzby. Takéto konanie obvineného je možné sankcionovať poriadkovou pokutou, prípadne využiť zákonom predpokladaný inštitút odňatia veci.⁶ Pokiaľ by bol obvinený vzatý do kolúznej väzby z tu uvedených dôvodov, mala by takáto väzba neprípustný sankčný charakter, a tým by bol popretý fakultatívny charakter (aj) kolúznej väzby. Vo veci Kalašnikov c. Rusko⁷ boli hlavnými dôvodmi väzby marenie vyšetrovania odmietaním vydať niektoré dokumenty, údajne pozmeňovať dôkazy a pôsobiť na svedkov. ESLP pripustil, že zasahovanie do priebehu vyšetrovania s podozrením, že činy spáchal obvinený, mohli pôvodne postačovať k dôvodnosti väzby. Avšak, postupom konania a zhromaždením dôkazov sa tento dôvod stal menej relevantným. ESLP konštatoval, že dôvody, o ktoré sa vnútroštátne orgány opierali, boli z hľadiska ospravedlnenia väzby spočiatku relevantné, plynutím času však tento charakter stratili.⁸

Špecifiká rozhodovania o kolúznej väzbe

Trestnoprocesné ustanovenia všeobecne upravujúce rozhodovanie o väzbe nachádzajú svoj podklad v článku 17 ods. 5 Ústavy SR: „Do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanoveným zákonom a **na základe rozhodnutia súdu**.“. Za účelom ochrany osobnej slobody sa od všeobecných súdov vyžaduje, aby boli rozhodnutia o väzbe v súlade nielen s vnútroštátnymi právnymi predpismi, ale aj s relevantnými medzinárodnými zmluvami s poukazom na článok 154c ods. 1 Ústavy SR, predovšetkým v prípade, ak tieto medzinárodné zmluvy poskytujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd.⁹ Formálnou podmienkou určenou pre fázu aplikácie práva zákonom podľa článku 17 ods. 5 Ústavy SR je obmedzenie osobnej slobody rozhodnutím vecne a miestne príslušného všeobecného súdu v súlade s § 72 ods. 2 TP.¹⁰

V prípade kolúznej väzby sa vyžaduje v odôvodnení rozhodnutia podľa § 72 ods. 2 TP uviesť aj konkrétne skutočnosti zakladajúce dôvodnú obavu, že obvinený bude pôsobiť na zákonom predpokladané osoby, inak marí objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie, alebo z ktorých je zrejme, že tak obvinený už konal. Tieto skutočnosti musí prokurátor obligatórne uviesť už vo svojom návrhu. **Z povahy Trestným poriadkom požadovanej kvality dôvodnosti obavy vyplýva, že táto nemôže byť všeobecná alebo abstraktná** (teda nezávislá od skutkových okolností danej veci), ale musí mať svoj pôvod, musí vyplývať alebo byť vyvolaná buď konaním

4 ČENTĚŠ, J. – KURILOVSKÁ, L. – ŠIMOVIČEK, I. et al. *Trestný poriadok I. § 1 – 195*. Bratislava: Nakladateľství C. H. Beck, s. r. o., 2021. s. 351.

5 IVOR, J. – POLÁK, P. – ZÁHORA, J. *Trestné právo procesné. I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o., 2021. s. 367.

6 *Ibidem*, s. 367.

7 *Kalašnikov c. Rusko*, sťažnosť č. 47095/99, rozhodnutie z 15. júla 2002.

8 SVÁK, J. *Ochrana ľudských práv v troch zväzkoch*. I. zväzok. Žilina: EURO KÓDEX, s. r. o., 2011. s. 482.

9 DRGONEC, J. *Ústava Slovenskej republiky. Veľké komentáre. Teória a prax*. Druhé, prepracované a doplnené vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2019. s. 462.

10 *Ibidem*, s. 467.

11 Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. III. ÚS 347/2021 zo 14. októbra 2021.

12 IVOR, J. – POLÁK, P. – ZÁHORA, J. *Trestné právo procesné. I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o., 2021. s. 371.

13 ČENTĚŠ, J. – KURILOVSKÁ, L. – ŠIMOVČEK, I. et al. *Trestný poriadok I. § 1 – 195*. Bratislava: Nakladateľství C. H. Beck, s. r. o., 2021. s. 391.

14 Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. III. ÚS 38/2001 z 11. októbra 2001

obvineného, alebo ďalšími konkrétnymi skutočnosťami majúcimi vzťah k obvinenému alebo súvisiacimi s konkrétnym trestným stíhaním. Samotná existencia, dôvodnosť a obsah obavy musia byť pritom v odôvodnení rozhodnutia o vzatí obvineného do väzby vyjadrené vo vzťahu k obvinenému dostatočne určito a zrozumiteľne.¹¹

V prípravnom konaní rozhoduje o vzatí alebo nevzatí obvineného (aj) do kolúznei väzby sudca pre prípravné konanie na návrh prokurátora, v konaní pred súdom rozhoduje súd. Taxatívny výpočet rozhodnutí vymedzených v § 72 ods. 1 TP sa považujú za rozhodnutia o väzbe. Obvinený musí byť pred samotným rozhodnutím (aj) o kolúznei väzbe vypočutý súdom. Bez výsluchu obvineného možno o väzbe rozhodnúť iba v prípade, ak obvinený výslovne požiadal o konanie v jeho neprítomnosti, prípadne ak výsluch obvineného neumožňuje jeho zdravotný stav.¹²

V ustanovení § 72 ods. 2 vete druhej TP je ustanovené, že „V prípade väzby podľa § 71 ods. 1 písm. b) výrok rozhodnutia o väzbe obsahuje aj označenie zákonného ustanovenia o lehote podľa § 76 ods. 8 alebo 9“, teda či bude v konkrétnom prípade lehota väzby päťmesačná, alebo pôjde o základnú lehodu väzby. Skrátená lehota kolúznei väzby prichádza do úvahy výlučne v prípade, ak konaním obvineného ešte nedošlo k ovplyvňovaniu osôb menovaných v § 71 ods. 1 písm. b), prípadne k mareniu objasňovania skutočností závažných pre trestné stíhanie. Ustanovenie § 76 ods. 8 TP dôsledne odlišuje prípady kolúznei väzby s pomerne závažnými dôsledkami od situácií, kedy už reálne došlo k priamemu či nepriamemu ovplyvňovaniu osôb, k mareniu objasňovania skutočností závažných pre trestné stíhanie, eventuálne od vedenia trestného stíhania pre obzvlášť závažný zločin spáchaný organizovanou skupinou, pre trestný čin podľa § 296 TP alebo § 297 TZ, prípadne ak je možné uložiť trest odňatia slobody na doživotie, kedy sa lehota piatich mesiacov nepoužije a dôjde k aplikácii ustanovenia § 76 ods. 10 TP. Skrátenie lehoty väzby, zavedené do TP zákonom č. 308/2021 Z. z. ktorým sa menil a dopĺňal TP s účinnosťou od 15. augusta 2021, malo za cieľ skrátiť maximálnu dĺžku trvania kolúznei väzby z dôvodu, že tento druh väzby obmedzuje obvineného významným spôsobom na jeho právach s cieľom minimalizovať negatívne účinky väzby na osobu obvineného.¹³

Pokiaľ nebol obvinený prepustený z kolúznei väzby pred uplynutím päťmesačnej lehoty a zároveň nie je vo väzbe aj z iného dôvodu, **musí byť z kolúznei väzby prepustený na slobodu**. K prepusteniu na slobodu dôjde písomným odôvodneným príkazom prokurátora v prípravnom konaní a písomným odôvodneným príkazom predsedu senátu, ku ktorému musí dôjsť najneskôr v posledný deň lehoty podľa § 76 ods. 8 TP. Pokiaľ je však obvinený vo väzbe aj z iného dôvodu ako kolúzneho, musí byť obligatórne najneskôr v posledný deň skrátenej lehoty písomným odôvodneným príkazom prokurátora alebo predsedu senátu rozhodnuté o zmene dôvodov väzby obvineného, kedy musí dôjsť k vypusteniu kolúzneho dôvodu väzby. V prípade, ak sa počas plynutia lehoty (výkone) kolúznei väzby obvineného podľa § 76 ods. 8 TP zistí niektorá z okolností predpokladaná v ustanovení § 76 ods. 9 TP, musí dôjsť najneskôr v posledný deň päťmesačnej lehoty k rozhodnutiu o ponechaní obvineného vo väzbe a súčasne o tom, dokedy sa lehota väzby obvineného predlžuje. Diferencovane je upravený postup v takejto situácii v prípravnom konaní, kedy návrh na takýto postup predkladá prokurátor sudcovi pre prípravné konanie najneskôr desať pracovných dní pred uplynutím päťmesačnej lehoty. Pokiaľ súd alebo sudca pre prípravné konanie rozhodol o predĺžení väzby obvineného, prokurátor postupuje podľa § 76 ods. 2 TP a sudca pre prípravné konanie podľa § 76 ods. 3 TP.

Nahradenie kolúznei väzby

Obsahom základného práva podľa článku 17 ods. 5 Ústavy SR je aj oprávnenie trestne stíhať osobu, aby **súd rozhodujúci o jej väzbe skúmal významné skutočnosti pre a proti väzbe vrátane možnosti nahradiť ju zárukou**.¹⁴ Predmetný článok nadväzuje na článok 17 ods. 1 Ústavy SR „Osobná sloboda sa zaručuje.“ Ústavodarca predmetnou formuláciou prízvukoval závažnosť základnej slobody jednotlivca a túto akcentoval aj Ústavný súd SR v judikatúre, keď vyslovil, že právo na osobnú slobodu garantované tak ústavou, ako aj Dohovorom, zaujíma v hierarchii základných práv a slobôd (ľudských práv a základných slobôd) popredné miesto. Pod osobnou slobodou sa rozumie voľný, ničím neobmedzený pohyb človeka, ktorý sa môže

podľa vlastného rozhodnutia zdržiavať na určitom mieste alebo slobodne z tohto miesta odísť.¹⁵ Ústava SR zároveň preniesla zodpovednosť na všeobecné súdy, ktoré rozhodnú o tom, či bude obvinený stíhaný väzobne alebo na slobode. **Rozhodovacia činnosť pri nahradení väzby je výlučnou kompetenciou súdu**, pričom prokurátor má vo vzťahu k tomuto fakultatívnemu inštitútu v prípravnom konaní len návrhové, prípadne sťažnostné oprávnenie.¹⁶

V súlade s **princípom subsidiarity väzby** má byť väzba nariadená iba v prípade, ak obave predpokladanej zákonom nemožno čeliť inak, predovšetkým použitím miernejších opatrení. Nahradenie (aj) kolúznej väzby je prejavom uplatnenia zásady primeranosti a zdržanlivosti (§ 2 ods. 2 TP), ktorá úzko súvisí predovšetkým so zásadou prezumpcie neviny. Z charakteru väzby ako fakultatívneho zaisťujúceho inštitútu vyplýva, že napriek konštatácii všeobecného súdu o existencii niektorého z deklarovaných dôvodov väzby je možné rovnako efektívne dosiahnuť jej účel uplatnením prostriedkov, ktoré väzbu nahrádzajú.¹⁷ EŠLP vo vzťahu k princípu primeranosti a zdržanlivosti zdôrazňuje, že zbavenie slobody je tak závažným opatrením, že môže byť ospravedlnené výlučne vtedy, pokiaľ iné, menej prísne opatrenie bolo zvažované a uznané nedostatočným k ochrane osobného alebo verejného záujmu.¹⁸

Podstatou **tzv. testu proporcionality väzby** vykonávanej súdom je váženie dotknutých právnych záujmov, kedy rozhodovanie o nahradení väzby menej obmedzujúcim opatrením je ovplyvnené rizikom naplnenia väzobných dôvodov contra osobnou slobodou obvineného.¹⁹ Opomenutím testu proporcionality väzby poruší konajúci všeobecný súd Ústavou SR garantovanú ochranu osobnej slobody, a to aj vtedy, pokiaľ v odôvodnení svojho rozhodnutia nevysvetlí, ako test proporcionality uplatnil v konkrétnom prípade.²⁰ K možnosti nahradenia (aj) kolúznej väzby sa vyjadril Ústavný súd SR, ktorý uviedol, že článok 5 ods. 3 Dohovoru síce nepriznáva jednotlivcovi absolútne právo byť prepustený na záruku, ale umožňuje mu žiadať o prepustenie na slobodu s poskytnutím určitej záruky. Zároveň konštatoval, že súdnym orgánom vzniká v tejto súvislosti povinnosť zvažiť, či sa poskytnutím určitej záruky dosiahne rovnaký účel, aký bol sledovaný vzatím osoby do väzby. Pri posudzovaní jej opodstatnenosti má záruka prednosť pred pokračovaním väzby.²¹ Inak povedané, prepustenie obvineného na základe záruky podľa § 80 TP (aj § 81 TP, pozn. autora) predstavuje len možnosť, avšak nie právo osoby pozbavenej osobnej slobody.²²

Z konštantnej judikatúry najvyšších súdnych autorít na národnej úrovni, ako aj z rozhodovacej činnosti EŠLP vyplýva, že **nie je možné vylúčiť nahradenie kolúznej (aj opätovnej) väzby obvineného využitím miernejších prostriedkov**. Tzv. surogátmi väzby, teda prostriedkami nahradzujúcimi väzbu sú i) záruka, sľub alebo dohľad, ii) peňažná záruka, a na posilnenie dosiahnutia účelu nahradenia väzby týmito alternatívnymi prostriedkami môže súd zároveň uložiť obvinenému, iii) primerané povinnosti alebo obmedzenia. V prípade, ak osoba, ktorej osobná sloboda je pozbavená väzbou, požiada o nahradenie väzby sľubom (prípadne iným prostriedkom nahradzujúcim väzbu, pozn. autora), súd rozhodujúci o väzbe je povinný sa s touto žiadosťou náležite vysporiadať.²³

Napriek skutočnosti, že **v prípade rozhodovania súdu o kolúznej (aj opätovnej) väzbe obvineného je de iure v TP vylúčené nahradenie väzby** zárukou záujmového združenia občanov alebo dôveryhodnej osoby, písomným sľubom obvineného, dohľadom probačného a mediačného úradníka (§ 80 ods. 1 TP), a tiež peňažnou zárukou (§ 81 ods. 1 TP), v súlade s článkom 5 ods. 3 vety druhej Dohovoru: „Prepustenie sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie“, **v aplikáčnej praxi sa takáto možnosť využitia miernejšieho opatrenia umožňuje s akcentom na väčší rozsah ústavných práv a slobôd**. Uvedenú konštatáciu akcentuje aj judikatúra Ústavného súdu SR odvolávajúca sa na rozhodnutie EŠLP vo veci Caballero c. Spojené kráľovstvo z 8. februára 2000, S. B. C. c. Spojené kráľovstvo z 19. júna 2001, s poukazom na skutočnosť, že by bolo v rozpore s Dohovorom, ak by vnútroštátne právo vylučovalo v prípade niektorých trestných činov vôbec možnosť záruky.²⁵ Postup príslušných vnútroštátnych súdov by bol podrobený kritike EŠLP²⁶ v prípade, ak by sa návrhmi na nahradenie väzby miernejšími prostriedkami navrhnutými obvineným, prípadne jeho obhajcom, nevyhľadali dostatočne alebo dokonca vôbec.²⁷

Pokiaľ chcú vnútroštátne orgány predísť porušeniu článku 5 ods. 3 vety druhej Dohovoru, musia zdôvodniť pozbavenie slobody obvineného osobitnými podmienkami ochrany verejného záujmu, ktorý nehládaci na prezumpciu neviny, preváža nad princípom rešpektovania individuálneho záujmu.^{28, 29}

15 Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. III. ÚS 347/2021 zo 14. októbra 2021.

16 ČENTĚŠ, J. – KURILOVSKÁ, L. – ŠIMOVIČEK, I. et al. *Trestný poriadok I. § 1 – 195*. Bratislava: Nakladateľství C. H. Beck, s. r. o., 2021. s. 414.

17 ROMŽA, S. *Limity uplatňovania princípu ultima ratio pri rozhodovaní o prostriedkoch nahradzujúcich väzbu*. In Zborník príspevkov z 1. sekcie medzinárodnej vedeckej konferencie Bratislavské právnické fórum 2016: *Trestné právo ako ultima ratio – hmotnoprávne a procesnoprávne aspekty*. 2016. s. 206.

18 *Sabeva proti Bulharsku*, rozsudok EŠLP, 10. 6. 2010, č. 44290/07, § 86.

19 Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. II. ÚS 67/2013 z 5. júna 2013.

20 DRGONEC, J. *Ústava Slovenskej republiky. Veľké komentáre. Teória a prax*. Druhé, prepracované a doplnené vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2019. s. 469.

21 Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. III. ÚS 478/2015 zo 14. mája 2015.

22 ČENTĚŠ, J. – KURILOVSKÁ, L. – ŠIMOVIČEK, I. et al. *Trestný poriadok I. § 1 – 195*. Bratislava: Nakladateľství C. H. Beck, s. r. o., 2021. s. 415.

23 Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. I. ÚS 364/2008 z 29. januára 2009.

24 SVÁK, J. *Ochrana ľudských práv v troch zväzkoch*. Príloha. Žilina: EURO KÓDEX, s. r. o., 2011. s. 18.

25 Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky,

sp. zn. IV. ÚS 346/2008
zo 16. decembra 2008.

- 26 KMEC, J. – KOSAŘ, D. – KRATOCHVÍL, J. et al. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 520.
- 27 *Mihuta proti Rumunsku*, rozsudok, sťažnosť č. 13275/03, § 31 z 31. marca 2009.
- 28 STRÁŽNICKÁ, V. – ERDŐSOVÁ, A. – HAUERLANDOVÁ, I. et al. *Medzinárodná a európska ochrana ľudských práv*. Prvé vydanie. Bratislava: EUROKÓDEX, s. r. o., 2013. s. 349.
- 29 *Ilijkov proti Bulharsku*, rozsudok, sťažnosť č. 33977/96, bod 94 z 26. 7. 2001.
- 30 Uznesenie Krajského súdu v Žiline, sp. zn. 2Tos 28/2014-3329 z 19. marca 2014.
- 31 Zákon č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby v znení neskorších predpisov.
- 32 ČENTĚŠ, J. – KURILOVSKÁ, L. – ŠIMOVIČEK, I. et al. *Trestný poriadok I. § 1 – 195*. Bratislava: Nakladateľství C. H. Beck, s. r. o., 2021. s. 348.
- 33 Zákon č. 444/2015 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menili a dopĺňali niektoré zákony.
- 34 Zákon č. 125/2016 Z. z. o niektorých opatreniach súvisiacich s prijatím Civilného sporového poriadku, Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

„Čo nie je dovolené, je zakázané“ pri výkone opätovnej kolúznej väzby

Podstatou väzby je nevyhnutné pozbavenie osobnej slobody obvineného v ústave na výkon väzby.³⁰ Predmetom Zákona o väzbe³¹ je úprava spôsobu výkonu väzby, úprava práv a povinností obvineného vo výkone väzby a úprava dozoru a kontroly nad výkonom väzby.

Obvinení, ktorí sú väzobne stíhaní z kolúzných dôvodov [§ 71 ods. 1 písm. b) TP], vykonávajú väzbu za odlišných podmienok ako obvinení, ktorí boli vzatí do väzby z ostatných zákonom predpokladaných dôvodov.³² S predchádzajúcim právnym názorom bolo nevyhnutné bezmedzne súhlasiť ad diem 31. decembra 2015. **Pri novelizácii Trestného poriadku**, ktorý bol vykonaný Novelou TP³³ **s účinnosťou od 1. januára 2016, však zákonodarca opomenul novelizovať dies a quo 1. januára 2016 zároveň aj Zákon o väzbe.**

Novelou TP bol zavedený nový inštitút, a to väzba z dôvodu stíhania obvineného pre trestné činy terorizmu vloženie nového odseku 2 do § 71 TP. **Pôvodný odsek 2, upravujúci opätovné vzatie obvineného do väzby (aj) z kolúzných dôvodov, sa tak následne po novele TP označil novým odsekom 3 v § 71 TP**, a tak tomu je do predloženia tohto príspevku, kedy uplynulo viac ako šesť kalendárnych rokov.

Najzásadnejší nedostatok vyplýva z § 7 ods. 2 písm. c) Zákona o väzbe, ktoré upravuje **umiestňovanie obvinených do cely**. Z predmetnej dikcie zákona vyplýva, že „Do cely sa umiestňujú oddelene obvinení, ktorí sú vo väzbe z dôvodu uvedeného v § 71 ods. 1 písm. b) alebo ods. 2 písm. b) Trestného poriadku (ďalej len „kolúzna väzba“), od ostatných obvinených,“. Predmetná dikcia Zákona o väzbe má zásadný, avšak zrejme neželaný dopad na ďalšie nadväzujúce ustanovenia v častiach, ktoré majú odlišiť zaobchádzanie s obvineným, ktorý bol do kolúznej väzby vzatý opätovne, avšak aj z dôvodu, že § 71 ods. 2 TP špecifikovaný v § 7 ods. 2 písm. c) Zákona o väzbe upravuje inter alia aj väzobné stíhanie obvineného pre trestné činy terorizmu. V ďalšom je potrebné poukázať na skutočnosť, že neodstránením v predchádzajúcej vete špecifikovaného nedostatku v Zákone o väzbe **sa má legislatívna skratka „kolúzna väzba“ de lege lata aplikovať výlučne na dve skupiny obvinených, a to i) na obvinených vzatých do väzby z kolúzných dôvodov**, a zároveň, **ii) na obvinených z trestného činu terorizmu** (odhliadnuc od nadbytočného „písm. b“ v predmetnom ustanovení). Vice versa, legislatívna skratka „kolúzna väzba“ sa napriek pôvodnému úmyslu zákonodarca po Novele TP od 1. januára 2016 nevzťahuje na obvinených po ich opätovnom vzatí do kolúznej väzby, a to ani pri ich umiestňovaní, ani pri zaobchádzaní s nimi podľa platného a účinného Zákona o väzbe. Predmetný nedostatok v právnej úprave zákonodarcom neodstránil ani následne, a to poslednou novelou Zákona o väzbe s účinnosťou od 1. júla 2016.³⁴

Zákonodarca pôvodnou právnou úpravou, teda pred Novelou TP, zamýšľal umiestňovanie obvinených z kolúzných dôvodov (aj po ich opätovnom vzatí do väzby) v oddelených celách od ostatných obvinených a tiež odlišne upravoval zaobchádzanie s takýmito obvinenými. Pokiaľ sa úmysel zákonodarca sledovaný pôvodnou právnou úpravou nezmenil, čo nepredpokladám, bolo žiaduce, aby upravil pri Novele TP zároveň aj § 7 ods. 2 písm. c) Zákona o väzbe, kedy mal nahradiť aktuálny „§ 71 ods. 2 písm. b)“ v súlade so znením TP po jeho novelizácii od 1. januára 2016, a to na „§ 71 ods. 3 písm. b)“. V rámci úvah de lege ferenda by mal § 7 ods. 2 písm. c) Zákona o väzbe znieť nasledovne: **„Do cely sa umiestňujú oddelene obvinení, ktorí sú vo väzbe z dôvodu uvedeného v § 71 ods. 1 písm. b) alebo ods. 3 písm. b) Trestného poriadku (ďalej len „kolúzna väzba“), od ostatných obvinených,“.**

Zrejme sa pri umiestňovaní i zaobchádzaní s obvinenými, ktorí sú opätovne vzatí do väzby z kolúzných dôvodov, zaobchádza štátnymi orgánmi v praxi tak, ako tomu bolo do 31. 12. 2015 (pred Novelou TP, pozn.). Na druhej strane sa, s pravdepodobnosťou hraničiacou s istotou, nezaobchádza s obvinenými pre trestné činy terorizmu v súlade s platnou právnou úpravou, t. j. tak, ako s obvinenými v kolúznej väzbe. Na obvinených väzobne stíhaných pre trestné činy terorizmu sa podľa platného a účinného Zákona o väzbe majú aplikovať pri umiestňovaní i zaobchádzaní vo väzbe ustanovenia týkajúce sa obvinených, ktorí sú vzatí do kolúznej väzby s akcentom na legislatívnu skratku používanú pre týchto obvinených vo väzbe.

Ústavnoprávna zásada **„čo nie je dovolené, je zakázané“** vyjadrená v článku 2 ods. 2 Ústavy SR je tu opísaným konaním štátneho orgánu viac ako šesť rokov porušovaná. Zároveň je, aj (avšak nielen) v tomto prípade nevyhnutné stotožniť sa s názorom emeritného sudcu

Ústavného súdu SR doc. JUDr. Jána Drgonca, DrSc. (2019), ktorý uviedol, že „Článok 2 ods. 2 Ústavy SR má zásadný význam pre charakter a chod Slovenskej republiky, no napriek tejto skutočnosti je najporušovanejšou ústavnou normou štátnymi orgánmi.“, a zároveň aj s jeho právnym názorom, že „Od správnej interpretácie a aplikácie čl. 2 ods. 2 Ústavy závisí nielen riadne uplatňovanie Ústavy, ale dokonca existencia Slovenskej republiky ako materiálneho právneho štátu.“³⁵

Z platnej právnej úpravy Zákona o väzbe inter alia vyplýva, že pokiaľ je obvinený opätovne vzatý do kolúznej väzby podľa § 71 ods. 3 písm. b) TP, **nevzťahujú sa na neho ustanovenia týkajúce sa umiestňovania do iných cieľ**, ako to platí pre obvineného vzatého do väzby z kolúznych dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. b) TP, ba **ani odlišná právna úprava pri zaobchádzaní s obvineným v prípade jeho opätovného vzatia do väzby z kolúznych dôvodov**. Opätovné vzatie obvineného do kolúznej väzby podľa § 73 ods. 1 písm. b) TP sa nemôže spravovať diferentnou právnou úpravou Zákona o väzbe, ktorá sa týka vzatia obvineného do väzby z kolúznych dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. b) TP.

Zaobchádzanie s obvineným, ktorý bol vzatý do väzby z kolúznych dôvodov, je upravené okrem špecifík spojených s jeho umiestnením podľa § 7 ods. 2 písm. c) Zákona o väzbe (s výnimkou prípadu opätovného vzatia obvineného do väzby z kolúznych dôvodov, pozn.), odlišne aj pri právach a povinnostiach obvineného vo väzbe, konkrétne vo veci styku takého obvineného s obhajcom (podľa § 18 ods. 2 Zákona o väzbe), úprave návštev (podľa § 19 ods. 2, ods. 3 a ods. 4 Zákona o väzbe), pri korešpondencii takého obvineného (podľa § 20 ods. 3 Zákona o väzbe), pri používaní telefónu (podľa § 21 ods. 1 poslednej vety Zákona o väzbe), v ďalšom vo veci diferencovaného výkonu väzby obvineného pri výkone väzby v zmiernenom režime (podľa § 37 ods. 3 písm. a) Zákona o väzbe), ako aj pri účasti orgánov a organizácií vo veci duchovnej a pastoračnej služby (podľa § 44 ods. 5 Zákona o väzbe), ako aj pri zaobchádzaní s cudzincami (podľa § 50 ods. 1 v spojení s ods. 2 Zákona o väzbe).

Medzi práva obvineného patrí **právo stýkať sa osobne s obhajcom alebo s inou osobou, ktorá obvineného zastupuje v inej právnej veci** bez prítomnosti tretej osoby. Predmetné právo si však obvinený, ktorý je väzobne stíhaný z kolúzneho dôvodu, môže uplatniť výlučne v prípade, ak k takému styku bude daný súhlas orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu, ktorý si navyše môže vyhradiť pri takomto styku svoju prítomnosť. Na tomto mieste je potrebné uviesť, že na obvineného opätovne vzatého do väzby z kolúzneho dôvodu, sa § 18 ods. 2 nevzťahuje práve z dôvodu nedostatku právnej úpravy obsiahnutej v § 7 ods. 2 písm. c) Zákona o väzbe. Inak povedané, pokiaľ je obvinený opätovne vzatý do kolúznej väzby, môže s ním realizovať styk obhajca alebo iná osoba, ktorá takého obvineného zastupuje v inej právnej veci, a to bez prítomnosti tretej osoby, kedy sa nevyžaduje predchádzajúci súhlas ani orgánu činného v trestnom konaní, ani súdu, a tieto subjekty trestného konania si nemôžu vymieniť ani svoju účasť pri takomto styku. Pokiaľ by si však tieto, pôvodne zákonodarcom zamýšľané oprávnenia orgány činné v trestnom konaní alebo súd uzurpovali, konali by bez akýchkoľvek pochybností protizákonne.

Vo veci **práva na návštevy** podľa § 19 ods. 1 Zákona o väzbe je toto právo u obvineného v kolúznej väzbe limitované predchádzajúcim súhlasom orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu podľa § 19 ods. 2 Zákona o väzbe. Na druhej strane uvedené obmedzenie týkajúce sa návštev podľa predchádzajúcej vety neplatí v prípade, ak je obvinený opätovne vzatý do väzby z kolúznych dôvodov. Ďalším obmedzením vo veci návštev v prípade obvineného, ktorý bol vzatý do kolúznej väzby, spočíva obdobne ako v prípade styku s obhajcom alebo inou osobou zastupujúcou takého obvineného v inej právnej veci, aj možnosťou, aby si v súlade s § 19 ods. 3 Zákona o väzbe vyhradil orgán činný v trestnom konaní alebo súd pri udelení súhlasu s návštevou svoju účasť pri návšteve obvineného. Detto ako v predchádzajúcom prípade, nie je možné toto obmedzenie použiť v prípade, ak je obvinený opätovne vzatý do väzby podľa § 71 ods. 3 písm. b) TP. K návšteve medzi obvinenými, resp. medzi obvineným a odsúdeným, pokiaľ ide o manželov, rodičov a deti, umožní ústav v prípade obvineného v kolúznej väzbe obligatórne až po súhlase orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu, kedy toto obmedzenie opätovne neplatí podľa platnej právnej úpravy v prípade, ak je obvinený opätovne vzatý do kolúznej väzby.

Právo prijímať a odosielať písomné správy v listinnej podobe patrí taktiež medzi práva obvineného. V prípade obvineného, ktorý je väzobne stíhaný z kolúznych dôvodov, prebieha

35 DRGONEC, J. *Ústava Slovenskej republiky. Veľké komentáre. Teória a prax.* Druhé, prepracované a doplnené vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2019. s. 272.

36 GRIGER, J – LORKO, J.

Možnosti použitia informácií získaných zaznamenávaním obsahu telefonického hovoru väznených osôb.
In Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie 14. – 15. februára 2019: *Zákonnosť a prípustnosť dôkazov v trestnom konaní.* 2019. s. 67.

prijímanie a odosielanie korešpondencie prostredníctvom orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu, okrem výnimiek špecifikovaných v § 20 ods. 4 Zákona o väzbe. Z argumentácie k § 7 ods. 2 písm. c) Zákona o väzbe vyplýva, že právo prijímať a odosielať písomné správy v listinnej podobe nemôže byť v prípade obvineného opätovne vzatého do kolúznej väzby obmedzené z dôvodov upravených v § 20 ods. 3 Zákona o väzbe. Inak povedané, v prípade opätovného vzatia obvineného do kolúznej väzby sa vo veci korešpondencie musí uplatniť § 20 ods. 1 Zákona o väzbe, teda aj takýto obvinený má právo prijímať a na vlastné náklady odosielať korešpondenciu bez akéhokoľvek obmedzenia.

Právo používať telefón je systematicky zaradené medzi práva obvineného, ktoré právo je však podľa § 21 ods. 1 poslednej vety Zákona o väzbe podmienené, v prípade obvineného v kolúznej väzbe, predchádzajúcim súhlasom príslušného orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu, a taktiež si môže tento orgán alebo súd vyhradiť svoju prítomnosť pri používaní telefónu týmto obvineným. Je možné stotožniť sa s názorom Greguša et al. (2019) vo veci používania telefónu obvineného v časti, v ktorej uvádza, že „ak ide o obvineného v kolúznej väzbe, vyžaduje sa predchádzajúci súhlas orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu, ktorý si môže pri udelení súhlasu vyhradiť svoju prítomnosť pri telefonovaní.“³⁶ Právny názor autorov je však nevyhnutné doplniť v tom, že toto obmedzenie neplatí de lege lata pre obvinených, ktorí boli opätovne vzatí do kolúznej väzby. Uplatniť obmedzenie pri práve používať telefón obvineným, ktorý bol opätovne vzatý do kolúznej väzby, nie je možné. Obvinený v kolúznej väzbe, do ktorej bol vzatý opätovne, má právo najmenej dvakrát za kalendárny mesiac telefonovať najmenej 20 minút piatim osobám na základe jeho písomnej žiadosti bez aplikovaniu postulátu spojeného so súhlasom orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu na používanie telefónu.

Inter alia, obvinený v kolúznej väzbe nemôže byť umiestnený v **oddiel** **so zmierneným režimom** podľa dikcie § 37 ods. 3 písm. a) Zákona o väzbe. Vice versa, obvinený vzatý do kolúznej väzby opätovne môže byť umiestnený do oddielu so zmierneným režimom pozostávajúcim z ciel a priestorov na vzdelávaciu, záujmovú a športovú činnosť, v ktorom sa obvinený môže v určenom čase voľne pohybovať a stykať sa ostatnými obvinenými, ktorí sú v tomto oddieli umiestnení v súlade s § 37 ods. 1 a ods. 2 Zákona o väzbe.

Detto ako v predchádzajúcich prípadoch, aj v prípade zaobchádzania s obvineným v kolúznej väzbe vo veci **poskytnutia duchovnej a pastoračnej služby**, je v § 44 ods. 5 Zákona o väzbe ustanovený postulát spojený s poskytnutím takej služby. Predmetná požiadavka spočíva v predchádzajúcom súhlase príslušného orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu. Výnimkou z tejto požiadavky je poskytnutie tejto služby väzenským duchovným. Zároveň sa pri skupinových formách poskytovania duchovnej a pastoračnej služby podľa § 44 ods. 6 Zákona o väzbe dodržiavajú zásady upravené (aj) v § 7 ods. 2 Zákona o väzbe. Ani jedno ustanovenie špecifikované v tomto odseku nemôže byť aplikované na obvineného opätovne vzatého do kolúznej väzby.

Špecifická úprava výkonu kolúznej **väzby cudzincov a osôb bez štátnej príslušnosti** je obsiahnutá v § 50 ods. 2 Zákona o väzbe. Obvinení cudzinci, ev. osoby bez štátnej príslušnosti, majú právo obracať sa na diplomatickú misiu, prípadne na konzulárny úrad štátu a prijať takúto návštevu, ktorého sú občanmi. V danom prípade nejde o návštevu podľa § 19 Zákona o väzbe. Toto právo je v prípade obvineného v kolúznej väzbe podmienené súhlasom orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu. Súhlas príslušného orgánu ani súdu nie je možné vyžadovať v prípade cudzinca ani osôb bez štátnej príslušnosti pri opätovnom vzatí obvineného do kolúznej väzby.

In fine, všetky obmedzenia vzťahujúce sa na obvineného v kolúznej väzbe (§ 71 ods. 1 písm. b) TP) sa vzťahujú podľa platnej právnej úpravy aj na obvineného stíhaného za trestné činy terorizmu (§ 71 ods. 2 TP). Naopak, **obmedzenia vzťahujúce sa na obvineného v kolúznej väzbe** alebo na obvineného stíhaného za trestné činy terorizmu, **sa nevzťahujú na obvineného, ktorý bol opätovne vzatý do kolúznej väzby** v tej istej veci po jeho prepustení (výlučne) z kolúznej väzby na slobodu (§ 71 ods. 3 písm. b) TP). Obiter je nutné poukázať na článok 12 ods. 2 Ústavy SR, ev. **zákaz diskriminácie upravený v článku 14 Dohovoru**, ktorého porušenie by mohli platne uplatniť obvinení v kolúznej väzbe do času, kým dôjde k novelizácii Zákona o väzbe, s poukazom na odlišné zaobchádzanie vyplývajúce z platnej právnej úpravy s obvinenými, ktorí boli v tej istej veci po predchádzajúcom prepustení na slobodu opätovne vzatí do väzby. Analýza

problematiky diskriminačného zaobchádzania s obvinenými v kolúznej väzbe by si však vyžadovala (minimálne) ďalší príspevok, i keď diskriminačné prvky sú v tejto časti príspevku už okrajovo opísané. ■

RESUMÉ

Kolúzna väzba a zásada „čo nie je dovolené, je zakázané“

Fundamentálnym cieľom príspevku bolo poukázať na špecifiká kolúznej väzby. Vo všeobecnosti je jej účelom zabrániť obvinenému, aby priamo či nepriamo ovplyvňoval zákonom predpokladané osoby, prípadne maril uskutočňovanie dôkazov. V príspevku sa venujem dôvodom, špecifikám pri rozhodovaní a možnostiam nahradenia kolúznej väzby zárukou, i keď túto možnosť *expressis verbis* Trestný poriadok vylučuje. V súlade s ústavnoprávnou zásadou „čo nie je dovolené, je zakázané“ poukazujem na nedostatky platnej právnej úpravy pri zaobchádzaní s obvinenými pri opätovnom vzatí do väzby z kolúzných dôvodov, ktoré však, *vice versa*, môžu vo svoj prospech využiť obvinení, ktorí sú prvýkrát v kolúznej väzbe, s poukazom na zákaz diskriminácie vyplývajúci z článku 12 ods. 2 Ústavy SR, resp. článku 14 Dohovoru.

SUMMARY

Collusive Custody and the Principle “Everything Which is not Allowed is Forbidden”

The fundamental aim of the article is to point to the specifics of the collusive custody. In general, its purpose is to prevent the accused from directly or indirectly tampering with evidence and influencing witnesses and other persons identified by law. The author deals with the reasons, specifics in the decision-making process and the possibility of replacing the collusive custody with bail, although the Criminal Procedure Code *expressis verbis* excludes this option. The author in line with the constitutional principle “everything which is not allowed is forbidden” draws attention to imperfections of the existing legislation applicable to the treatment of the accused when re-put on remand on collusion grounds, of which, however, *vice versa*, the accused remanded in collusive custody for the first time can take advantage, referring to the prohibition of discrimination under Article 12(2) of the Slovak Constitution and Article 14 of the Convention.

ZUSAMMENFASSUNG

Kollusionshaft und der Grundsatz „was nicht ausdrücklich erlaubt ist, ist verboten“

Das grundlegende Ziel des Beitrages ist, auf Spezifika der Kollusionshaft hinzuweisen. Deren Zweck im Allgemeinen ist zu bewirken, dass der Beschuldigte die gesetzgemäß vorgesehenen Personen nicht beeinflussen oder eventuell die Beweisaufnahme direkt oder indirekt nicht verhindern kann. Im Beitrag widme ich mich den Gründen, den wesentlichen Merkmalen bei der Entscheidung und den Möglichkeiten, die Kollusionshaft durch eine Garantie zu ersetzen, auch wenn diese Möglichkeit durch die Strafprozessordnung *expressis verbis* ausgeschlossen ist. In Übereinstimmung mit dem verfassungsrechtlichen Grundsatz „was nicht ausdrücklich erlaubt ist, ist verboten“ mache ich auf die Schwachstellen der geltenden Rechtsregelung beim Umgang mit dem Beschuldigten bei einer wiederholten Inhaftnahme aus Gründen der Kollusion aufmerksam, die aber, *vice versa*, zum eigenen Vorteil diejenigen Beschuldigten, die zum ersten Mal in einer Kollusionshaft sind, mit dem Hinweis auf das Verbot der Diskriminierung nach dem Artikel 12 Absatz 2 der Verfassung der Slowakischen Republik bzw. dem Artikel 14 des Abkommens, nutzen können.

Vecná odôvodnenosť odporu

Mgr. Ladislav Lukáč

Jedným z najpoužívanejších procesných nástrojov na vymożenie peňažných pohľadávok slúži v našom právnom poriadku inštitút platobného rozkazu, ktorého právny rámec je vymedzený v Civilnom sporovom poriadku (ďalej len ako „CSP“)¹ a v zákone o upomínacom konaní (ďalej len ako „ZoUK“).²

Voči platobnému rozkazu, ktorý je vydaný len na základe tvrdení a dôkazov prezentovaných zo strany žalobcu a v prípade nadobudnutia právoplatnosti a vykonateľnosti je spôsobilým exekučným titulom, má žalovaný ako jediný možný prostriedok procesnej nápravy (v štádiu rozkazného konania) možnosť podať voči platobnému rozkazu odpor, ktorý musí byť vecne odôvodnený.

Právny rámec Slovenskej republiky neobsahuje legálnu definíciu vecnej odôvodnenosti odporu – obsah tohto pojmu bol teda ponechaný a je predmetom dotvárania a interpretácie orgánov aplikácie práva, prípadne ďalšieho vývoja právnej úpravy.

Požiadavka odôvodnenosti odporu voči platobnému rozkazu bola založená ešte v Občianskom súdnom poriadku na základe novelizácie – zákona č. 46/1994 Z. z., avšak podľa nášho názoru, doteraz nejestvuje uspokojivý (a najmä jednotný) výklad alebo kľúč, podľa ktorého by sa mala odôvodnenosť odporu posudzovať.

1 Zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov.

2 Zákon č. 307/2016 Z. z. Zákon o upomínacom konaní v znení neskorších predpisov.

3 Máme pri tom na mysli prvý unifikovaný civilný procesný kódex.

4 Zákon č. 142/1950 Zb. Zákon o konaní v občianskych veciach (občiansky súdny poriadok).

5 § 425 ods. 1 Zákona 142/1950 v znení do 31. 8. 1959.

6 Sudca mohol aj bez návrhu vydať platobný rozkaz pre peňažný nárok neprevyšujúci sumu vo výške 500 Kčs a na návrh, pokiaľ išlo o nárok na zaplatenie sumy prevyšujúcej 500 Kčs a neprevyšujúcej sumu 5 000 Kčs.

Vývoj požiadaviek na odôvodnenosť odporu

Úvodom tejto časti je vhodné uviesť, že požiadavka na odôvodnenie odporu (minimálne v našich reáliách) nevznikala súčasne s inštitútom platobného rozkazu a jeho celková koncepcia sa postupom času menila. V tomto smere sa pre celkovú genézu nevyhneme ani krátkemu historickému exkurzu do predchádzajúcej právnej úpravy, počnúc prvým kodifikovaným kódexom civilného práva procesného na našom území.³

Podľa zákona o konaní v občianskych právnych veciach (občiansky súdny poriadok) z roku 1952⁴ (ďalej len ako „Zákon 142/1950“) vo svojom pôvodnom znení bolo možné na návrh žalobcu, ktorý sa domáhal zaplatenia peňažnej pohľadávky nepresahujúcej sumu vo výške 20 000 Kč, aby sudca vydal aj bez vypočítania žalovaného platobný rozkaz. Voči platobnému rozkazu mohol žalovaný podať do 15 dní od jeho doručenia odpor, ktorého odôvodnenie sa však nevyžadovalo. Zákon neobsahoval ustanovenia týkajúce sa náležitostí odôvodnenia návrhu na vydanie platobného rozkazu a ani mieru prieskumu žaloby/návrhu na vydanie platobného rozkazu zo strany súdu.⁵

Požiadavku na odôvodnenie odporu priniesol do právneho poriadku až zákon č. 46/1959 Zb. (ktorým bol novelizovaný Zákon 142/1950), ktorý jednak zmenil majetkový cenzus, na základe ktorého mohol byť platobný rozkaz vydaný,⁶ a jednak ustanovil povinnosť, aby žalovaný v rámci odporu uviedol dôvody, pre ktoré odpor podáva. Napriek tomu, že vznikla zákonná požiadavka na odôvodnenie odporu, právna úprava s absenciou takéhoto odôvodnenia nespájala žiadnu sankciu – ex lege bolo ustanovené, že „pre nedostatok odôvodnenia nemožno odpor odmietnuť.“

Mgr. Ladislav Lukáč
je absolventom Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. V súčasnosti ukončil koncipientskú prax v advokátskej kancelárii

STANĚK VETRÁK & PARTNERI, s. r. o.

Nadobudnutím účinnosti zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len ako „OSP“) od 1. 4. 1964 sa opätovne upustilo od potreby odôvodnenia platobného rozkazu, pričom tento trend (i napriek viacerým novelizáciám) pretrval až do novelizácie OSP zákonom č. 46/1994 Z. z., podľa ktorého sa odpor voči platobnému rozkazu musel odôvodniť.⁷ Podľa dôvodovej správy k predmetnej novelizácii zákonodarca uviedol: „pretože v súdnej praxi sa vyskytlo veľké množstvo prípadov, keď odporcovia bez akýchkoľvek právnych alebo vecných dôvodov len s úmyslom oddialiť vybavenie vecí podávajú voči platobným rozkazom odpor, navrhuje sa doplnenie textu ustanovenia o povinnosť odpor odôvodniť.“⁸

Z vyššie uvedeného teda jednoznačne vyplývala snaha zákonodarcu, aby sa predišlo podávaniu tzv. biano odporov voči platobným rozkazom a zvýšila sa procesná zodpovednosť žalovaných.⁹ Žiaľ, zákonodarca opomenul bližšie špecifikovať náležitosti takéhoto odporu, v dôsledku čoho začali vznikať diskrepancie a nejednotnosť súdnej praxe (čomu sa budeme venovať v ďalšej časti).

Pravdepodobne reakciou na nejednotnosť súdnej praxe (i keď o tom nie je v dôvodovej správe zmienka) bola mimo iného prijatá novelizácia OSP zákonom č. 73/2015 Z. z., na základe ktorého bolo explicitne ustanovené, že odpor musí byť odôvodnený **vecne**.

Požiadavka na vecné odôvodnenie odporu voči platobnému rozkazu bola premietnutá aj do aktuálneho procesného kódexu – zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj ako „CSP“), ako aj do právnej úpravy ZoUK.

S poukazom na prezentovaný prístup zákonodarcu môžeme konštatovať, že už od polovice 90-tych rokov minulého storočia mal záujem na tom, aby sa predišlo zahlcovaniu súdov a predlžovaniu súdnych konaní podávaním tzv. biano odporov, ktoré neboli, čo do vecnej stránky, prípadne právnej argumentácie riadne, respektíve vôbec odôvodnené. Požiadavka na riadnu vecnú odôvodnenosť odporu osobitne vyplýva aj z dôvodovej správy k CSP, ktorá túto snahu zákonodarcu len podčiarkovala a podľa ktorej: „inštitút vecného odôvodnenia treba vykladať ako odôvodnenie riadne, teda vecne odôvodnený odpor znamená odpor podaný s odôvodnením vo veci samej, teda so splnením si povinnosti tvrdenia a dôkaznej povinnosti.“¹⁰

Napriek jednoznačnej snahe zákonodarcu sprísniť požiadavky na odôvodňovanie odporu zo strany žalovaných, nikdy nedošlo k precizovaniu týchto zámerov (napríklad formou legálnej definície) do právnej úpravy, čím sa vytvoril priestor na pomerne značné právne vákuum pre súdny výklad, ktorý nemusel viesť – a ktorý v konečnom smere ani nevedol k zjednoteniu súdnej praxe pokiaľ ide o otázku, akým spôsobom by sa mala odôvodnenosť odporu voči platobnému rozkazu vyhodnocovať.

Poslednou zmenou, ktorú právna úprava vo vzťahu k otázke odôvodnenosti odporu priniesla, bolo prijatie zákona č. 211/2021 Z. z.¹¹ (ďalej len „Zákon 211/2021“), ktorý tak do právnej úpravy CSP, ako aj ZoUK inkorporoval ustanovenie, podľa ktorého: „súd posudzuje vecné odôvodnenie odporu miernejšie, ak je žalovaný spotrebiteľom.“¹²

Nesúrodosť aplikačnej praxe vo vzťahu k vyhodnocovaniu vecnej odôvodnenosti odporu

Ako je zjavné aj z vyššie prezentovanie právnej úpravy rozkazného konania v civilnom procese, zámer zákonodarcu na potrebe vecného odôvodnenia odporu voči platobnému rozkazu bol za ostatných 30 rokov prakticky nemenný a smeroval k zostrovaniu požiadaviek na procesnú aktivitu žalovaného (s výnimkou vyššie uvedeného Zákona 211/2021), tak sa súdna prax stavia k otázke odôvodnenosti odporu pomerne rozpačito a rozdielnosť v právnych výkladoch je možné badať prakticky od súdu k súdu. V tomto smere na účely tohto príspevku môžeme rozdeliť jednotlivé názory do nasledovných kategórií:

- a) prístup formálneho odôvodňovania odporu a
- b) prístup materiálneho odôvodnenia.

Prvú zo spomínaných kategórií predstavujú právne názory, ktoré sú reprezentované predovšetkým v časti súdnej praxe, ktorá formálne síce uznáva potrebu odôvodňovania odporu voči platobnému rozkazu, avšak vo svojej podstate nahráva priznávaniu odôvodnenosti aj takým podaniam, ktoré sú (alebo môžu byť) nesubstancované a nemôžu dôvodnosť tvrdení žalobcu,

7 § 172 ods. 1 platnej v čiasťke zákona 46/1994 Z. z.

8 Dôvodová správa k zákonu č. 46/1994 Z. z.

9 Požiadavka na vecnú odôvodnenosť odporu vyplývala aj z relevantnej právnej doktríny. Porovnaj: Števec, M., Ficová, S. a kol. *Občiansky súdny poriadok. Komentár. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 454.*

10 Dôvodová správa k Civilnému sporovému poriadku.

11 Zákon č. 211/2021 Z. z. Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 307/2016 Z. z. o upomínanom konaní a o doplnení niektorých zákonov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

12 § 12 ods. 3 ZoUK.

13 Obdobne aj Uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 12. 12. 2018, sp. zn.: 16Co/297/2018 alebo Uznesenie Krajského súdu v Trnave zo dňa 29. 6. 2018, sp. zn.: 11Co/61/2017.

14 Napríklad uznesenie Krajského súdu v Prešove zo dňa 21. 11. 2019, sp. zn.: 6Co/4/2019.

- 15 Napríklad uznesenie NS SR zo dňa 28. 1. 2021, sp. zn.: 1 Ndob/2/2021, uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 29. 4. 2018, sp. zn.: 12Co/68/2018, uznesenie Krajského súdu v Žiline zo dňa 27. 2. 2018, sp. zn.: 14Cob/121/2017, uznesenie Krajského súdu v Žiline zo dňa 27. 2. 2018, sp. zn.: 14Cob/128/2017 alebo uznesenie Krajského súdu v Nitre zo dňa 22. 6. 2020, sp. zn.: 5CoCsp/21/2020.
- 16 Napríklad uznesenie Krajského súdu v Nitre zo dňa 25. 8. 2016, sp. zn.: 7Co/559/2016, uznesenie Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 27. 3. 2017, sp. zn.: 6Co/58/2017 alebo uznesenie Krajského súdu v Nitre zo dňa 31. 3. 2020, sp. zn.: 12CoCsp/7/2020.
- 17 Porovnaj: Števíček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mešiarčinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 990 – 991, Števíček, M. a kol. Prednášky a texty z (nového) civilného procesu. Skriptá. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2017, s. 79 alebo Horváth, E. a Andrášiová, A. Civilný sporový poriadok. Komentár. Bratislava: Wolters Kluwer, 2015, 585 s.*
- 18 Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn.: 3 Obo 403/98.
- 19 Porovnaj rozsudok Krajského súdu v Žiline zo dňa 28. 5. 2018, sp. zn.: 11Co/265/2017.

- 20 Ktorého význam pri rýchlej a efektívnej vymožitelnosti práv len podčiarkuje práva na úprava ZoUK.

na základe ktorého bol platobný rozkaz vydaný kvalifikovaným spôsobom spochybníť. Je teda možné stretnúť sa s názorom, že už samotný nesúhlas s platobným rozkazom vyjadreným v odpore je dostatočným obsahovým naplnením požiadavky na jeho vecnú odôvodnenosť (pozri napr. rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 3. 6. 2009, sp. zn.: III. ÚS 161/09 alebo uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 26. 9. 2017, sp. zn.: 2 Cdo 201/2016).¹³

Rovnako bol v súdnej praxi pertraktovaný záver, že samotná podmienka odôvodnenosti odporu môže byť naplnená uvádzaním tvrdení, ktoré nijakým spôsobom nespochybňujú podstatu samotného uplatňovaného nároku. Takéto odôvodňovania odporu spočívali predovšetkým v zlej finančnej a sociálnej situácii žalovaného, voči ktorému platobný rozkaz smeroval,¹⁴ prípadne inými skutočnosťami nespochybňujúcimi samotný nárok.

Naproti názorom prezentovaným v predchádzajúcich odsekoch však existuje aj bohatá rozhodovacia prax, ktorá reprezentuje druhý načrtnutý názorový prúd, ktorý zdôrazňuje požiadavku na vecnosť – teda riadne substancovanie skutkových tvrdení a právnej argumentácie uvedených v odpore.

Táto názorová línia zastáva názor, že odpor proti platobnému rozkazu nie je vecne odôvodnený, pokiaľ žalovaný uvádza len svoj nesúhlas s vydaným platobným rozkazom (prípadne nárok uplatnený návrhom na vydanie platobného rozkazu aj rozporuje, avšak len v rovine abstraktných a ničím nepodložených tvrdení).¹⁵ Rovnako podľa tohto názorového prúdu požiadavke vecnej odôvodnenosti nedostojí ani argumentačná línia odôvodňujúca odpor nepriaznivými zdravotnými alebo sociálnymi podmienkami žalovaného (prípadne inými dôvodmi, ktoré nespochybňujú samotný žalovaný nárok).¹⁶

Z uvedeného diametrálne sa odlišujúceho prístupu všeobecných súdov pri posudzovaní vecnej odôvodnenosti odporu sa prikláňame ku konzervatívnejšiemu posudzovaniu vecnej odôvodnenosti odporu. Teda zastávame pozíciu, že odpor proti platobnému rozkazu musí zo svojej obsahovej stránky vykazovať istú kvalitu.

V tomto smere považujeme za nesprávny názor, podľa ktorého na riadne odôvodnenie odporu postačuje prostý nesúhlas s vydaným platobným rozkazom. Je potrebné uviesť, že každý odpor proti platobnému rozkazu *prima facie* predpokladá nesúhlas s vydaným platobným rozkazom, nakoľko v opačnom prípade by zo strany žalovaného takýto odpor nebol vôbec podaný. Za tejto prezumpcie by totiž bolo možné za vecne odôvodnený považovať aj odpor bez akéhokoľvek odôvodnenia (respektíve s odôvodnením, ktoré by sa netýkalo veci samej) čo je v priamom rozpore s výslovným znením § 267 ods. 2 písm. c) CSP a ust. § 11 ods. 1 ZoUK, ako aj v rozpore so zámerom zákonodarcu (ako už bolo uvedené, tiež s častou súdnej praxe).

Požiadavka vecnej odôvodnenosti, v zmysle uvedenia konkrétnych skutkových alebo právnych záverov, ktoré by spochybňovali uplatnený nárok (prípadne jeho časť) je pertraktovaná aj v odbornej literatúre.¹⁷

Rovnako je podľa nášho názoru potrebné odmietnuť názorový prúd, podľa ktorého bolo možné odôvodňovať odpor sociálnymi (prípadne ďalšími) s uplatňovaným nárokom nesúvisiacimi dôvodmi. Napriek tomu, že už od 90-tych rokov minulého storočia existovali rozhodnutia, a to aj na úrovni Najvyššieho súdu,¹⁸ podľa ktorých musel byť odpor proti platobnému rozkazu odôvodnený vo veci samej, pomerne často boli účinky odporu (spočívajúce v zrušení platobného rozkazu) priznané aj odporom bez vecného odôvodnenia. Ani po doplnení dikcie OSP a následne CSP a ZoUK o výslovnú požiadavku vecnej odôvodnenosti odporu tento trend z aplikačnej praxe celkom nevymizol.

Uvádzanie skutočností týkajúcich sa osobných, sociálnych alebo zdravotných pomerov pri absencii relevantných skutkových tvrdení alebo právnej argumentácie nie je dôvodom pre zrušenie platobného rozkazu a môže byť nanajvýš brané ako dôvod hodný osobitného zreteľa pre nepriznanie trov podľa § 257 CSP (i to nie automaticky).¹⁹

Možné hodnotenie vecnej odôvodnenosti odporu

Z vyššie prezentovaných prístupov, ktoré v sebe prirodzene zahŕňajú veľké množstvo nuáns je zrejme, že napriek veľkej používanosti rozkazného konania²⁰ ako mechanizmu slúžiacemu na vymáhanie peňažných pohľadávok nejestuje jednotná doktrína a ani aplikačná prax – čo

nevyhnutne môže mať za následok rozpor s princípom právnej istoty. V týchto koreláciách je naším cieľom ponúknuť alternatívu pre výklad a snahu o aspoň čiastočné zjednotenie posudzovania vecnej odôvodnenosti odporu, ktorá by svoje miesto mohla zaujať i v aplikačnej praxi.

Napriek tomu, že posudzovanie vecnej odôvodnenosti odporu sa nevyhnutne posudzuje v osobitne pre každú konkrétnu vec, vo všeobecnej rovine je možné pri vyhodnocovaní odôvodnenosti odporu reflektovať nasledovné hľadiská:

- A) odôvodnenie a zdôkaznenie návrhu na vydanie platobného rozkazu zo strany žalobcu a tomu zodpovedajúcu mieru presvedčivosti potrebnú pre vydanie platobného rozkazu zo strany súdu a
- B) kvalita skutkových tvrdení, právnej argumentácie a dôkazov spochybňujúcich nárok uplatňovaný žalobcom v odpore voči platobnému rozkazu.

Ad. A)

Žalobca v žalobe/návrhu na vydanie platobného rozkazu musí v texte podania uviesť také tvrdenia a podložiť ich relevantnými dôkazmi, z ktorých musí jednoznačne vyplývať ním uplatňovaný nárok. Žalobca si musí splniť povinnosť tvrdenia ako aj povinnosť dôkaznú tak, ako to vyžaduje § 132 CSP. Musí mať však na zreteli, že v prípade neuvedenia všetkých relevantných skutkových tvrdení a dôkazov, ktoré má v čase podania žaloby k dispozícii sa vzhľadom na sudcovskú koncentráciu, ktorej sprísnenie je pre súčasný civilný proces príznačné, v prípade ďalšieho konania (najmä v prípade zrušenia platobného rozkazu) nemusí prihliadať.²¹

V praxi sa možno nezriedka stretnúť so situáciou, keď žalobca v návrhu na vydanie platobného rozkazu uvedie len veľmi strohý opis skutkových okolností, z ktorého pri svojom uplatňovanom nároku vychádza a rovnako stručný je aj v otázke dôkaznej (napríklad, pokiaľ má byť nárok žalobcu založený na základe nezaplatenej ceny za dodaný tovar a k návrhu na vydanie platobného rozkazu sú pripojené len faktúry bez dodacích listov, prípadne inej relevantnej dokumentácie). Takýto postup, či už je spôsobený nedostatočnou procesnou diligenciou zo strany žalobcu alebo len jeho prostou laxnosťou a spoľahnutím sa na to, že buď žalovaný v prípade vydania platobného rozkazu nepodá odpor alebo, že ďalšie dôkazy a skutočnosti uvedie vo svojom vyjadrení k odporu alebo v ďalšom priebehu konania môžu mať preňho neblahé následky nielen z pohľadu sudcovskej koncentrácie (ako sme načrtli v predchádzajúcom odseku), ale tiež na požiadavky kladené na odpor zo strany žalovaného.

Pokiaľ vychádzame z toho, že podaný odpor by mal mať istú kvalitu, je potrebné túto kvalitatívnu zložku vnímať v priamej súvislosti s kvalitou odôvodnenia a zdôkaznenia návrhu na vydanie platobného rozkazu. Teda čím bude argumentačná a dôkazná pozícia jednoznačnejšia už zo samotného návrhu na vydanie platobného rozkazu, tým väčšiu námahu bude musieť žalovaný vo svojom odpore vyvinúť na spochybnenie nároku žalobcu. Akiste bude z pozície žalovaného náročnejšie dôvodiť napríklad tým, že mu požadovaný tovar nebol dodaný, pokiaľ súčasťou návrhu na vydanie platobného rozkazu dôkaz o tom, že predmetný tovar si žalovaný riadne prevzal. Ak totiž aj vo vzťahu k takýmto dôkazom a skutočnostiam nebude mať v čase podania odporu voči platobnému rozkazu k dispozícii dôkazy, ktoré by skutočnosti a dôkazy žalobcu vyvracali alebo spochybňovali, minimálne sa im bude musieť v odpore náležite venovať.

Ad. B)

Naproti požiadavke na riadne odôvodnenie a zdôkaznenie žaloby/návrhu na vydanie platobného rozkazu a s tým spojenú požadovanú mieru presvedčivosti potrebnú na jeho vydanie, stojí požiadavka na riadne odôvodnenie odporu ako prostriedku procesnej nápravy.

Ako sme uviedli v časti komparácie možných prístupov k otázke vyhodnocovania vecnej odôvodnenosti odporu, napriek jasnému zámeru zákonodarcu sa tieto prístupy v samotnej aplikačnej praxi značne rozchádzajú.

I keď už toho času prevažuje v odbornej literatúre²² a v časti súdnej praxe názor, že odpor, ktorý obsahuje len tzv. „holé“ odmietnutie uplatňovaného nároku nemožno považovať za dostatočne vecne odôvodnený (prípadne odpory odôvodnené argumentáciou s meritom nesúvisiacou

21 Samozrejme, isté špecifiká platia najmä pri podávaní návrhu na vydanie platobného rozkazu podľa ZoUK najmä v spotrebiteľských veciach, kde sú požiadavky na zdôkaznenie návrhu na vydanie platobného rozkazu zvýšené.

22 Vzhľadom na odkazy na odbornú literatúru uvedenú v tomto článku je možné konštatovať, že z hľadiska právnej teórie je otázka požiadaviek na odôvodnenosť odporu relatívne ustálená.

23 Prípadne s odkazom na už spomenuté uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 3. 6. 2009, sp. zn.: III. ÚS 161/09.

24 Takáto argumentácia by prirodzene mohla mať miesto v prípade vydania platobného rozkazu, ktorého návrh by žalobca prakticky ničím nedoložil. Tu by sa však otvárala otázka, prečo bol takýto platobný rozkaz (z ktorého nárok žalobcu jasne nevyplýval) vôbec vydaný.

25 Pozri napríklad rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 24. 3. 2022, sp. zn.: 43Cob/67/2021

26 Aj vo svetle rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 23. 6. 2020, sp. zn.: IV. ÚS 307/2020 vyplýva, že vo vzťahu k uplatnenej námietke premlčania je spravídla potrebné vykonanie dokazovania – čo v štádiu rozkazného konania nie je možné.

27 Opäť na tomto mieste možno vidieť jasnú spojitosť medzi kvalitou návrhu na vydanie platobného rozkazu a požiadavkou na vecnú odôvodnenosť odporu. Ak totiž žalobca uvedie, že svoj nárok voči žalovanému uviedol v kontrolnom výkaze, nepochybné tým pozíciu žalovaného pre prípad podania odporu proti platobnému rozkazu sťažuje.

za vecne odôvodnené považovať nemožno), stále je možné sa stretnúť nezriedka aj s takýmito závermi, prípadne s častým odkazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky R 76/1999,²³ podľa ktorého mohol žalovaný na svoju obranu použiť akékoľvek tvrdenia tak skutkové alebo právne, ktoré spochybňujú opodstatnenosť v platnom rozkaze uloženej povinnosti, pričom nie je rozhodné, či tieto tvrdenia sú spôsobilé pre žalovaného privodiť aj priaznivejší výsledok.

Podľa názoru autora tohto článku sa síce možno stotožniť s tým, že na účely odporu proti platobnému rozkazu je možné v zásade uvádzať akékoľvek skutkové tvrdenia alebo právnu argumentáciu, táto však musí smerovať priamo k popretiu, prípadne oslabeniu nároku žalobcu. Nakoľko sa v čase podania odporu nevykonáva dokazovanie, nie je prirodzene isté, že obrana žalovaného bude v prípade konania vo veci samej úspešná, avšak v štádiu rozkazného konania musí táto argumentácia vykazovať takú kvalitu a presvedčivosť, z ktorej vyplýva dôvodná pochybnosť o uplatňovanom nároku. Pokiaľ je návrh na vydanie platobného rozkazu náležite odôvodnený a sú k nemu pripojené relevantné dôkazy (napríklad zmluvná dokumentácia, faktúry a dodacie listy, prípadne výzvy na zaplatenie pohľadávky), sotva možno za dostatočne odôvodnený považovať odpor, v ktorom žalovaný uvedie napríklad len to, že žalobcovi nie je nič dlžný.²⁴

Pokiaľ ide o konkrétne tvrdenia a dôkazy, ktoré môže žalovaný v rámci svojej obrany voči platobnému rozkazu použiť, je diapazón možností skutočne široký. Dovolíme si však aspoň ilustračne a nevyčerpávajúco uviesť nasledovné príklady novej použiteľnej argumentácie, ktoré sa v praxi častokrát vyskytujú a pri ktorej použití (samozrejme za predpokladu, že by sa nejednalo len o strohé konštatovanie ale išlo by o argumentáciu dostatočne rozvinutú a opretú o relevantné skutkové okolnosti a dôkazy) možno odôvodnene predpokadať podanie účinného odporu:

- neplatnosť právneho úkonu, ktorý nárok žalobcu uplatnený v návrhu na vydanie platobného rozkazu zakladal;²⁵
- vznesenie námietky preklúzie, premlčania²⁶ alebo inej námietky spôsobujúcej oslabenie alebo zánik nárok žalobcu;
- popretie nároku na náhradu škody alebo bezdôvodného obohatenia čo do právneho dôvodu alebo výšky – toto osobitne platí v prípadoch, keď žalobca k návrhu na vydanie platobného rozkazu v nie triviálnych veciach nepredložil znalecký posudok alebo doklad z ktorého výška škody alebo bezdôvodného obohatenia jednoznačne vyplýva;
- popretie existencie nároku ako takého alebo jeho časti a jeho podrobné zdôvodnenie (napríklad v dôsledku vadného plnenia žalobcu), argumentácia splnením, či už čiastočným alebo úplným (napríklad v dôsledku splnenia, čiastočného alebo úplného započítania, atď.).

Ako sme však už uviedli vyššie, uvedené príklady predstavujú výsostne demonštratívny výpočet. Zároveň zdôrazňujeme, že pre účinné podanie odporu nie je významné, či žalovaný bude rozporovať tak istinu, ako aj príslušenstvo (alebo náklady spojené s uplatnením pohľadávky), prípadne jednotlivé čiastkové nároky, ak boli uplatnené. Pokiaľ sa žalovanému podarí spochybniť povinnosť uloženú mu platobným rozkazom čo i len čiastočne (napríklad len v rozsahu úrokov z omeškania), súd musí platobný rozkaz zrušiť.

Napokon uvádzame, že jediným čiastkovým rozpracovaním požiadavky na vecnú odôvodnenosť odporu (z ktorej možno priamo z právneho predpisu vyvodíť, čo má byť obsahom odporu proti platobnému rozkazu) možno badať v § 11 ods. 3 a 4 ZoUK za situácie, keď sú žalobca i žalovaný účtovnými jednotkami. Žalovaný musí v takom prípade okrem iných skutočností uviesť, či pohľadávku žalobcu eviduje vo svojom účtovníctve a pokiaľ túto neeviduje, musí uviesť z akých dôvodov. Zároveň, pokiaľ žalobca v rámci svojho návrhu na vydanie platobného rozkazu podľa ZoUK urobí vyhlásenie, že uplatňovaný nárok voči žalovanému uviedol v kontrolnom výkaze podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov, tak žalovaný musí mimo iného tiež uviesť, či faktúru žalobcu, ktorá sa uplatňovaného nároku týka uviedol vo svojom kontrolnom výkaze a pokiaľ tak učinil, tak na odôvodnenie odporu musí uviesť také skutočnosti, ktoré závažným spôsobom spochybňujú žalobcom uplatnený nárok, a svoje tvrdenia musí v lehote na podanie odporu osvedčiť listinnými dôkazmi, na ktoré sa odvoláva. V opačnom prípade sa odpor nepovažuje za vecne odôvodnený.²⁷

Zmena posudzovania vecnej odôvodnenosti odporu v spotrebiteľských veciach

Od prvého júla 2021 nadobudol účinnosť zákon č. 211/2021 Z. z.,²⁸ ktorým došlo k zásahu do – zo strany súdov len ustáľujúcej sa (a v konečnom dôsledku stále roztrieštenej) aplikačnej praxe ohľadom posudzovania požiadavky na vecnú odôvodnenosť odporu.

Podľa novej právnej úpravy, ktorá bola pretavená tak do CSP²⁹ ako aj ZoUK³⁰ sa vo veciach, v ktorých na strane žalovaného vystupuje spotrebiteľ ako slabšia strana sa odpor posudzuje miernejšie.

Podľa dôvodovej správy k uvedenému zákonu nová právna reglementácia reaguje na nesúlad toho času platnej právnej úpravy s rozhodovacou praxou Súdneho dvora Európskej únie v spotrebiteľských veciach.³¹

Pôvodne mal zákonodarca v úmysle od požiadavky na vecné odôvodnenie odporu upustiť úplne, a to nie len vo veciach spotrebiteľských, ale plošne vo vzťahu ku všetkým fyzickým osobám,³² na čo sa v odbornej verejnosti zdvihla vlna odporu,³³ čo vyústilo do istého kompromisu, ktorý je pretavený do textácie aktuálne platnej a účinnej právnej úpravy CSP a ZoUK.

Z hľadiska dodržania újného spotrebiteľského práva má pre aktuálnu právnu úpravu kľúčový rozmer rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie (ďalej aj ako „**Súdny dvor**“) zo dňa 20. 9. 2018 vo veci vedenej pod č. C-448-17.³⁴ V predmetnom rozhodnutí Súdny dvor mimo iného konštatoval nasledovné: „*Smernica 93/13*³⁵ sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ako je právna úprava dotknutá vo veci samej, ktorá, napriek tomu, že v štádiu vydania platobného rozkazu proti spotrebiteľovi stanovuje preskúmanie nekalej povahy podmienok uvedených v zmluve uzatvorenej medzi podnikateľom a spotrebiteľom, na jednej strane priznáva právomoc vydať tento platobný rozkaz súdnemu úradníkovi, ktorý nemá postavenie sudcu, a na druhej strane stanovuje pätnásťdňovú lehotu na podanie odporu a vyžaduje, aby bol tento odpor vecne odôvodnený, za predpokladu, že takéto *ex offio* preskúmanie nie je stanovené v štádiu výkonu uvedeného platobného rozkazu, čo musí preveriť vnútroštátny súd.“ Na predmetné rozhodnutie napokon samotná dôvodová správa k zákonu 211/2021 Z. z. priamo odkazuje.

V koreláciách aktuálnej právnej úpravy s predmetným rozhodnutím Súdneho dvora možno zákonodarcovi kvitovať, že súčasná právna reglementácia ukladá vyššiemu súdnemu úradníkovi povinnosť v spotrebiteľských veciach s ohľadom na preskúmanie neprijateľných zmluvných podmienok ktoré ešte neboli posudzované v právoplatne skončenom konaní predložiť vec pred rozhodnutím o vydaní platobného rozkazu sudcovi, ktorého právnym názorom je vyšší súdny úradník viazaný.³⁶

Pokiaľ však ide o „miernejšie posudzovanie odporu“ je právna úprava CSP a ZoUK vo vzťahu k adresátom právnych noriem prinajmenšom máťúca. Z pohľadu požiadavky na poznateľnosť práva a predvídateľnosť súdnych rozhodnutí však vnímame „miernejšie“ posudzovanie odôvodnenosti odporu ako veľmi nešťastný krok a možno očakávať, že sa orgány aplikácie práva budú prikláňať k veľmi formálnemu posudzovaniu odporov voči platobným rozkazom – a teda fabulovať stav, ako keby odpor nemal byť odôvodnený vôbec, napriek tomu, že by naň mal byť v plnom rozsahu aplikovateľný výklad, ktorý sme uviedli v predchádzajúcej časti tohto článku. Ak totiž žalovaný nebude v rámci svojho odporu schopný ani len spochybníť (bez ohľadu na to, či by v konečnom dôsledku jeho argumentácia mohla priniesť procesný úspech) nárok uplatnený žalobcom, tak ako bolo prezentované v predchádzajúcej časti tohto príspevku, mal by súd takýto odpor odmietnuť.

Je potrebné poznamenať, že zákonodarca mohol v tejto časti (teda mimo prieskumu neprijateľných súdnych podmienok) vyriešiť nesúlad právnej úpravy so Smernicou 93/13 napríklad tým spôsobom, že by žalovaným v postavení spotrebiteľa poskytol dlhšiu lehotu na podanie odporu s vecným odôvodnením (napríklad 25 dní). Takéto riešenie by bolo jednak z výkladového hľadiska jednoznačné, bola by ním poskytnutá dostatočná miera ochrany spotrebiteľovi, ktorý by v prípade potreby mal dostatočný časový priestor aj pre vyhľadanie odbornej právnej pomoci a zároveň by to bolo na prospech aj samotnému žalobcovi z hľadiska rýchlosti vymožitelnosti práva, nakoľko v prípade priznania účinku odporu, ktorý by nebol riadne vecne odôvodnený sa konanie nepomerne predĺži. Z pohľadu *de lege ferenda* by sa takéto alebo obdobné riešenie javí byť žiadúce.

28 Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 307/2016 Z. z. o upomínanom konaní a o doplnení niektorých zákonov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

29 § 267 ods. 3 CSP.

30 § 12 ods. 3 ZoUK.

31 Dôvodová správa k zákonu 211/2021.

32 Je potrebné uviesť, že takýto prístup by napokon nepredstavoval nówum, nakoľko požiadavka na vecné odôvodňovanie odporu nie je obsiahnuté vo viacerých európskych právnych úpravách (len na ilustráciu možno uviesť napríklad § 172 ods. 1 českého OSŘ alebo § 694 ods. 1 nemeckého ZPO).

33 Pozri výsledky vyhodnotenia medzirezortného pripomienkového konania k legislatívnemu návrhu predmetného zákona.

34 Rozsudok Súdneho dvora z 20. septembra 2018 vo veci EOS KSI Slovensko s. r. o. proti Jánovi Dankovi a Margite Dankovej, sp. zn.: C-448/17.

35 Smernica Rady 93/13 EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských veciach.

36 § 5 ods. 3 zákona č. 549/2003 Z. z. o súdnych úradníkoch v znení neskorších predpisov.

Záver

V zmysle vyššie uvedených záverov možno uzavrieť, že skúmanie požiadaviek na vecnú odôvodnenosť odporu voči platobnému rozkazu v podmienkach Slovenskej republiky ostáva naďalej aktuálnou. Možno konštatovať, že sa k tejto otázke doteraz nevytvorila jednotná aplikačná prax, čo v konečnom dôsledku negatívne prispieva k znižovaniu rýchlej a efektívnej vymožiteľnosti práva a aj vzhľadom na právnu úpravu zákona 211/2021 Z. z., nemožno v dohľadnej dobe predpokladať jej zlepšenie.

V článku sme sa pokúsili načrtnúť základné východiská – najmä s ohľadom previazanosti kvality žaloby/návrhu na vydanie platobného rozkazu s kvalitatívnymi požiadavkami na vecnú odôvodnenosť odporu a prezentáciu možných foriem argumentácie obsiahnutej v samotnom odpore zo strany žalovaného. Napokon sme poukázali na zmenu posudzovania odporu v spotrebiteľských veciach a na úskalia s tým spojené.

Vyššie prezentované prístupy tak môžu byť nápomocné jednak pre sporové strany, ako aj pre orgány aplikácie práva pri posudzovaní vecnej odôvodnenosti odporov voči platobným rozkazom a napomáhali by jednak k vytvoreniu ustálenej súdnej praxe, ako aj zrýchleniu súdnych konaní. ■

RESUMÉ

Vecná odôvodnenosť odporu

Predmetom tohto príspevku je problematika otázky vecnej odôvodnenosti odporu podaného voči platobného rozkazu. Autor sa zaoberá kvalitatívnou zložkou odôvodňovania odporu a rozličného prístupu, aký k tejto otázke zaujíma aplikačná prax, pričom pripája svoj názor na možnosti posudzovania materiálnej zložky odporov voči platobným rozkazom.

SUMMARY

Substantive Grounds for the Appeal against an Order for Payment

The article deals with the issue of the substantive grounds for the appeal lodged against an order for payment. The author discusses the qualitative component of substantiating the appeal and a different approach taken in the application practice as regards this issue. He also gives his insights into the possibilities of assessing the material component of appeals against orders for payment.

ZUSAMMENFASSUNG

Sachliche Stichhaltigkeit des Einspruchs

Der Gegenstand dieses Beitrages ist die Problematik der sachlichen Stichhaltigkeit des gegen einen Zahlungsbefehl erhobenen Einspruchs. Der Autor befasst sich mit dem qualitativen Bestandteil der Begründung des Einspruchs und mit der unterschiedlichen Behandlung, welche zu dieser Frage in der Anwendungspraxis eingenommen wird, wobei er seine Auffassung zu den Möglichkeiten der Beurteilung des materiellen Bestandteiles der Einsprüche gegen die Zahlungsbefehle äußert.

Etický hacking a výskum kybernetickej bezpečnosti

JUDr. Michal Rampášek

Problematike etického hackingu z pohľadu trestného práva som sa venoval v mojom predošlom príspevku (BSA 4/2022), pričom osobitne som poukázal na úlohu programov koordinovaného oznamovania zraniteľností.¹ V tomto smere pokračujem analýzou etického hackingu a predovšetkým výskumu kybernetickej bezpečnosti, tentokrát z pohľadu autorského práva a ochrany počítačových programov.

Výskum, etický hacking a penetračné testovanie

Nezávislý výskum kybernetickej bezpečnosti a bezpečnostnú komunitu považujem za dôležité hnacie sily napredovania v oblasti kybernetickej bezpečnosti. Preto je potrebná podpora pre ochranu výskumníkov v oblasti bezpečnosti, ktorí konajú v dobrej viere. Pred tým, ako sa dostanem k samotnému výskumu kybernetickej bezpečnosti, považujem za potrebné objasniť spojitost pojmov penetračné testovanie, etický hacking a výskum kybernetickej bezpečnosti.

JUDr. Michal Rampášek je advokát spolupracujúci s advokátskou kanceláriou WISE3. Vo svojej praxi sa venuje najmä právu IKT, trestnému právu, kybernetickej bezpeč-

nosti a ochrane osobných údajov. Je členom pracovnej skupiny SAK pre elektronizáciu výkonu advokácie a Asociácie kybernetickej bezpečnosti.

Penetračné testovanie je späté s etickým hackingom až tak, že sa tieto pojmy často používajú zameniteľne, avšak existuje medzi nimi určitý rozdiel.

Anglické Národné centrum pre kybernetickú bezpečnosť (*National Cyber Security Centre*) definuje penetračné testovanie ako: „Metódu získania istoty v oblasti bezpečnosti IT systému pokusom o prelomenie časti alebo celej bezpečnosti tohto systému pomocou rovnakých nástrojov a techník ako protivník.“² Český Národný úrad pre kybernetickú a informačnú bezpečnosť zase definuje penetračné testovanie ako „jeden ze spôsobů proaktivní

ochrany snažící se odhalit slabá místa v obraně dříve, než je někdo zneužije. Jedná se tedy o reálnou simulaci útoku, kdy dochází k pokusu proniknout do testovaného systému. Cílem penetračního testování je identifikovat zranitelnosti a navrhnout, jak tyto nedostatky odstranit.“³

Penetračné testovanie a testovanie zraniteľností je jednou z povinností vyplývajúcich pre povinné osoby v Českej republike. Povinnosť vykonať penetračné testovanie alebo testovanie zraniteľností je výslovne (na rozdiel od slovenskej právnej úpravy kybernetickej bezpečnosti) upravená v rámci riadenia zmien a aplikačnej bezpečnosti, vo vyhláške o kybernetickej bezpečnosti českého Národného úradu pre kybernetickú a informačnú bezpečnosť.⁴

Na penetračné testovanie sa môžeme pozrieť z dvoch hľadísk. Po prvé je to pohľad znútra, teda pohľad poskytovateľa (vendara) produktu alebo služby informačných a komunikačných technológií (ďalej len „IKT“). V takom prípade je penetračné testovanie pravidelnou súčasťou životného cyklu vývoja softvéru (*Software Development Life Cycle* – SDLC) ako jeden z procesov overovania bezpečnosti (*security assurance*). Z druhého hľadiska ide o metódu, ktorú používajú

1 Rampášek, M. (2022): Etický hacking a (ne)oprávnený prístup od počítačového systému, Bulletin slovenskej advokácie č. 4/2022

2 National Cyber Security Centre: Guidance. Penetration Testing. dostupné na: <https://www.ncsc.gov.uk/guidance/penetration-testing>

3 Národný úrad pro kybernetickou a informační bezpečnost (2022): Penetrační testování – Úvod do problematiky, verzia 1.0, str. 8, dostupné na: https://www.nukib.cz/download/publikace/-podpurne_materialy/-2022-03-07_Penetracni-testovani_v1.0.pdf

4 Porov. § 11 ods. 3 a § 25 ods. 1 Vyhlášky č. 82/2018 Sb. o bezpečnostných opatreniach, kybernetických bezpečnostných incidentoch, reaktívnych opatreniach, náležitostiach podaní v oblasti kybernetickej bezpečnosti a likvidácii dát (vyhláška o kybernetickej bezpečnosti)

5 Článok 5 bod 5.5.4 normy ISO/IEC 29147:2018 (Informačné technológie. Bezpečnostné metódy. Odhalenie zraniteľnosti)

6 Halderman, J., Center for Democracy and Technology, U. S. Technology Policy Committee of the Association for Computing Machinery: Long Comment regarding a proposed exemption under Under 17 U. S. C. § 1201, str. 8 dostupné na: <https://www.acm.org/binaries/content/assets/public-policy/ustpc-jt-long-comment-copyright-ofc-dmca.pdf>

7 Hall, J. et al. (2017), The Importance of Security Research, dostupné na: <https://cdt.org/insights/the-importance-of-security-research-four-case-studies/>

8 Opsahl, K. (2021): Standing With Security Researchers Against Misuse of the DMCA, dostupné na: <https://www.eff.org/deeplinks/2021/06/dmca-security-researcher-statement>

9 Čl. 55 ods. 1 písm. c) Nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 2019/881 o agentúre ENISA (Agentúra Európskej únie pre kybernetickú bezpečnosť) a o certifikácii kybernetickej bezpečnosti informačných a komunikačných technológií a o zrušení nariadenia (EÚ) č. 526/2013 (akt o kybernetickej bezpečnosti)

10 Edgar, T., Manz, D. (2017): Research methods for cyber security. Cambridge, MA: Syngress, str. 57 a 58

11 Katsikeas, S., et al. (2021) Research communities in cyber security: A comprehensive literature review. Computer Science Review, dostupné na: <https://www.science-direct.com/science/article/pii/S15740137-2100071X#b74>

tretie osoby na odhaľovanie a oznamovanie zraniteľností v takých produktoch či službách IKT. V tomto prípade ide o široké spektrum subjektov od externých penetračných testerov konajúcich na objednávku poskytovateľa produktu alebo služby IKT až po samostatných etických hackerov či výskumníkov kybernetickej bezpečnosti (*cybersecurity researcher*, alebo len *security researcher*). Ďalej sa budem venovať penetračnému testovaniu z druhého spomenutého hľadiska, a to konkrétne z pohľadu výskumu bezpečnosti.

Aj medzinárodná norma normy ISO/IEC 29147 uvádza, že oznamovateľom zraniteľností je často výskumník bezpečnosti, pričom však zdôrazňuje, že každý jednotlivec, či organizácia môže pôsobiť ako oznamovateľ. Profesionálni výskumníci môžu pôsobiť samostatne alebo ako súčasť organizácie. Niektorí výskumníci sú spojení s univerzitami alebo inými akademickými inštitúciami.⁵

Z uvedeného vyplýva, že etický hacking a výskum kybernetickej bezpečnosť sú úzko spojené, pričom výskum bezpečnosti je širší pojem zahŕňajúci aj činnosti, ktoré sú vlastné etickému hackingu.

V ďalšom texte budem používať pojem „výskumník“ aj pre označenie etického hackera v oblasti nezávislého výskumu kybernetickej bezpečnosti.

Čo je výskum kybernetickej bezpečnosti

Výskum by sa podľa môjho názoru mal vykladať široko, aby zahŕňal napríklad technický rozvoj a demonštračné činnosti, základný výskum, aplikovaný výskum a výskum financovaný zo súkromných zdrojov.

Zatiaľ čo bezpečnostný výskum sa stáva čoraz dôležitejšou súčasťou modernej architektúry kybernetickej bezpečnosti, nejasné právne prostredie obmedzuje výskumníkov v ich činnosti pri ochrane osobných zariadení a kritickej infraštruktúry.⁶

Výskum bezpečnosti je prínosom pre verejnosť tým, že umožňuje výskumníkom odhaliť zraniteľnosti, potom varovať užívateľov a upozorniť spoločnosti na tieto zraniteľnosti, a vyvinúť nové, bezpečnejšie verzie počítačových programov (softvéru).

Výskum bezpečnosti je nevyhnutný pre fungovanie a bezpečnosť nášho moderného sveta. Odhalenie slabých miest v dobrej viere výskumníkmi robí komplexné technológie transparentnejšími a pomáha spoločnostiam navrhovať bezpečnejšie produkty.⁷ Nezávislí výskumníci v oblasti bezpečnosti objavili niektoré z najdôležitejších nedostatkov kybernetickej bezpečnosti za posledné desaťročie, ako napríklad Heartbleed, Shellshock a DROWN.⁸

Výrobca alebo poskytovateľ certifikovaných produktov a služieb musí zverejniť akceptované metódy na prijímanie informácií o zraniteľnosti od výskumníkov v oblasti bezpečnosti.⁹

Kybernetická bezpečnosť je síce relatívne mladá oblasť výskumu, no už teraz má široké zameranie. Existujú viaceré prístupy k vymedzeniu či deleniu podoblastí kybernetickej bezpečnosti. Podľa autorov Edgara a Manza medzi najznámejšie podoblasti výskumu kybernetickej bezpečnosti patria:¹⁰

1. Detekcia útoku (skúma vzorce a správanie útokov s cieľom odhaliť ich výskyt),
2. Bezpečnosť softvéru (zameriava na pochopenie toho, prečo existujú zraniteľnosti v softvéri, kde sa bežne vyskytujú, ako ich odhaliť a ako im predchádzať),
3. Malvér/Analýza hrozieb (zameriava sa na pochopenie správania a taktiky hrozieb a vektorov útokov),
4. Riadenie rizík (sa zameriava na to, ako merať a kvantifikovať stav kybernetickej bezpečnosti), a
5. Kryptografia (zameraná na vývoj bezpečných komunikačných algoritmov a protokolov, kľúčovou súčasťou je kryptoanalýza).

Iní autori¹¹ analýzou najcitovanejších vedeckých článkov 98 373 autorov v doménach kybernetickej bezpečnosti a informačnej bezpečnosti dokázali určiť nasledovných 12 výskumných domén a roztriediť ich na základe ich aktuálnej úrovne aktivity: kryptografia (I a II), senzorové siete, ukrývanie informácií, detekcia narušenia, malvér, biometria, kybernetické fyzické systémy, autentifikácia, použiteľná bezpečnosť (*usable security*), kontrola prístupu a kvantová kryptografia.

Agentúra Európskej únie pre kybernetickú bezpečnosť (ENISA) považuje za prioritné nasledovné oblasti výskumu:

1. Bezpečnosť údajov,
2. Dôveryhodné softvérové platformy,
3. Riadenie a odozva na kybernetické hrozby,
4. Dôveryhodné hardvérové platformy,
5. Kryptografia,
6. Bezpečnostné postupy a nástroje zamerané na používateľa, a
7. Bezpečnosť digitálnej komunikácie.¹²

(Ne)oprávnený zásah do práva k počítačovému programu

Samotné testovanie bezpečnosti, predovšetkým proces penetračného testovania často zahŕňa skopírovanie zdrojového kódu testovaného počítačového programu na dátový nosič (napr. na pevný disk alebo pamäťovú kartu, prípadne aj ručné kopírovanie na kúsok papiera).

Nedá sa tiež vylúčiť, že za účelom testovania výskumník bude musieť preložiť počítačový program z formy zdrojového kódu do formy výstupného (strojového) kódu (t. j. kompilácia) alebo častejšie opačným smerom (t. j. dekompilácia).

Rovnako tak výskumník bude vykonávať zmeny v zdrojovom kóde, napr. prelomením bezpečnosti počítačového programu, čo spôsobí, že sa počítačový program bude správať inak, ako zamýšľal jeho tvorca.

Pri zverejnení informácie o zraniteľnosti môže byť nevyhnutné aj zverejniť, aspoň sčasti, zdrojový kód programu. Okrem toho, za určitých okolností môžu aktivity výskumníkov, ktorí sa podieľajú na odhaľovaní bezpečnostných zraniteľností, vyžadovať prekonanie či obchádzanie technológie správy digitálnych práv (DRM) aplikovanej na skúmaný počítačový program.

Nedá sa teda vylúčiť, že testovanie bezpečnosti, predovšetkým pri penetračnom testovaní môže zasahovať do práva na ochranu počítačových programov, pokiaľ bude prebiehať bez súhlasu vykonávateľa práv k dotknutému programu. Konkrétne sú kritickými nasledovné spôsoby nakladania s počítačovým programom: kopírovanie (vyhotovenie rozmnoženiny) hoc aj časti počítačového programu, jeho preklad, zmena alebo iný druh zásahu, verejné šírenie a v neposlednom rade prekonanie technologického opatrenia na ochranu počítačového programu.

Digital Millennium Copyright Act

V roku 1998 Kongres Spojených štátov amerických schválil zákon o autorských právach k digitálnemu obsahu (*Digital Millennium Copyright Act*, ďalej len „DMCA“), ktorý zmenil a doplnil právnu úpravu v oblasti ochrany autorských práv tak, aby riešil dôležité časti vzťahu medzi autorským právom a internetom.

Ustanovenie § 1201 DMCA zakazuje obchádzanie technologických ochranných opatrení (ako je šifrovanie, požiadavky na autentifikáciu, regionálne kódy, a pod.) na prístup k dielam chráneným autorskými právami vrátane softvéru bez povolenia vlastníka práv. Podľa DMCA „obísť technologické opatrenie“ znamená „dekódovať zakódované dielo, dešifrovať zašifrované dielo alebo inak vyhnúť sa, obísť, odstrániť, deaktivovať alebo narušiť technologické opatrenie bez súhlasu vlastníka autorských práv.“¹³ To vytvára riziko trestnoprávnej a občianskoprávnej zodpovednosti výskumníka za nezávislý výskum v oblasti bezpečnosti, ak nezíska súhlas na každé obchádzanie opatrení od vykonávateľov autorských práv k softvéru. To brzdí nezávislosť a flexibilitu výskumníkov.¹⁴

Keďže väčšina softvéru je chránená autorským právom podľa právneho poriadku Spojených štátov amerických a často sú v softvéri základné technologické ochranné opatrenia, DMCA sa používa na vyhrážanie sa a stíhanie hackerov, ktorí identifikovali zraniteľnosti v softvéri.¹⁵

Na zmiernenie tohto širokého právneho obmedzenia pri prístupe k dielam chráneným autorskými právami Kongres zaviedol dva druhy výnimiek z § 1201 DMCA. Po prvé, trvalé

12 ENISA (2021): Cyber-security Research Directions for the EU's Digital Strategic Autonomy, strana 11 a nasl. dostupné na: <https://www.enisa.europa.eu/publications/cyber-security-research-directions-for-the-eu2019s-digital-strategic-autonomy/>

13 Porov. ustanovenie § 1201 odsek (a) (3) (A) DMCA, dostupné na: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/17/1201#fn002021>

14 Geiger, H. (2017): Copyright Office Calls For New Cybersecurity Researcher Protections. Dostupné na: <https://www.rapid7.com/#!/blog/post/2017/06/28/copyright-office-calls-for-new-cybersecurity-researcher-protections/>

15 Software Vulnerability Disclosure in Europe: Technology, Policies and Legal Challenges: Report of a CEPS Task Force, 2018, strana 35, dostupné na: https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2018/06/CEPS%20TFR-onSVD%20with%20cover_0.pdf

- 16 Porov. ustanovenie § 1201 odsek (a) (3) (A) DMCA, dostupné na: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/17/1201#fn002021>
- 17 Príkladom sú aktivity spoločnosti Rapid7, Bugcrowd, a HackerOne, napríklad dostupné na: <https://www.rapid7.com/blog/post/2016/03/15/rapid7-bugcrowd-and-hackerone-file-pro-researchercomments-on-dmca-sec-1201/>
- 18 Nariadenie Úradu pre autorské práva (Copyright Office), Kongresová knižnica (Library of Congress) zo dňa 28. 10. 2021: *Exemption to Prohibition on Circumvention of Copyright Protection Systems for Access Control Technologies*. Federal Register, dostupné na: <https://www.federalregister.gov/d/2021-23311/p-240>
- 19 Software Vulnerability Disclosure in Europe: Technology, Policies and Legal Challenges: Report of a CEPS Task Force, 2018, strana 48 dostupné na: https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2018/06/CEPS%20TFRonSVD-%20with%20cover_0.pdf
- 20 Zákon č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon v platnom znení (ďalej len „Autorský zákon“)
- 21 Najmä Smernica EP a Rady 2009/24/ES z 23. apríla 2009 o právnej ochrane počítačových programov (ďalej len „Smernica o ochrane počítačových programov“)
- 22 § 89 ods. 3 Autorského zákona

výnimky pre konkrétne činnosti. Po druhé, dočasné výnimky, ktoré môže Úrad pre autorské práva (Copyright Office) udeľovať na trojročné obdobie.

Jedna z trvalých výnimiek zo zákazu obchádzania technologických opatrení je na testovanie bezpečnosti počítačového programu. Testovaním bezpečnosti sa rozumie prístup k počítaču, počítačovému systému alebo počítačovej sieti výlučne na účely testovania, vyšetrovania alebo opravy bezpečnostnej chyby alebo zraniteľnosti v dobrej viere so súhlasom vlastníka alebo prevádzkovateľa takéhoto počítača, počítačového systému alebo počítačovej siete.¹⁶ Táto výnimka je obmedzujúca – čiastočne preto, že výskumníci sú stále povinní získať predchádzajúci súhlas od vlastníka práv k počítačovému programu.

Keďže trvalá výnimka je obmedzená, mnohí výskumníci, organizácie a spoločnosti naliehali na Úrad pre autorské práva, aby využil svoju právomoc udeliť dočasnú trojročnú výnimku na testovanie bezpečnosti, ktorá by od výskumníkov nevyžadovala získanie predchádzajúceho súhlasu vykonávateľov práv.¹⁷

V roku 2021 Úrad pre autorské práva udelil trojročnú výnimku z § 1201 DMCA pre výskum bezpečnosti v dobrej viere, ktorý bez súhlasu obchádza technologické opatrenia, a to za nasledovných podmienok:

Výnimka sa vzťahuje len na „počítačové programy, ak sa obchádzanie vykonáva na zákonne získanom zariadení alebo stroji, na ktorom počítačový program funguje, alebo sa uskutočňuje na počítači, počítačovom systéme alebo počítačovej sieti, na ktorej počítačový program funguje so súhlasom vlastníka alebo prevádzkovateľa takéhoto počítača, počítačového systému alebo počítačovej siete, a to výlučne na účely výskumu bezpečnosti v dobrej viere.

Na tieto účely „výskum bezpečnosti v dobrej viere“ znamená prístup k počítačovému programu výlučne na účely testovania, vyšetrovania a/alebo opravy bezpečnostnej chyby alebo zraniteľnosti v dobrej viere, ak sa takáto činnosť vykonáva v prostredí navrhnutom tak, aby sa zabránilo akémukoľvek vzniku škody jednotlivcom alebo verejnosti, a ak sa informácie získané z činnosti používajú predovšetkým na podporu zabezpečenia alebo bezpečnosti triedy zariadení alebo strojov, na ktorých sa počítačový program prevádzkuje, alebo tých, ktorí takéto zariadenia alebo stroje používajú, a tieto informácie nie sú používané ani udržiavané spôsobom, ktorý uľahčuje porušovanie autorských práv.“¹⁸

Dôvodmi pre pretrvávajúcu potrebu a opodstatnenosť výnimky boli predovšetkým potreba odhaľovať zraniteľnosti vo volebných zariadeniach a iných volebných systémoch v reakcii na zvyšujúcu sa agresivitu útočníkov, vrátane iných štátov a pomáhať pri podpore inovácií v automobilovom priemysle.

Platnosť tejto výnimky však vyprší uplynutím trojročného obdobia, po ktorom budú musieť výskumníci opätovne požiadať o ďalšiu dočasnú výnimku.

Stojí za zmienku, že zatiaľ čo v Spojených štátoch amerických existuje výnimka pre testovania bezpečnosti upravená v § 1201 DMCA, v práve Európskej Únie ani v právnej úprave v Slovenskej republike nič rovnaké či podobné neexistuje.

Zároveň v Spojených štátoch prebieha diskusia o právnej reforme DMCA s cieľom rozšíriť (trvalú) výnimku pre testovanie bezpečnosti tak, aby zahŕňala oznamovanie bezpečnostných zraniteľností.¹⁹

Autorský zákon

V prvom rade je potrebné odpovedať na otázku, či výnimky z použitia počítačového programu bez súhlasu jeho autora, resp. vykonávateľa majetkových práv sú vôbec aplikovateľné na prípady etického hackingu či výskum v oblasti bezpečnosti.

Hneď na začiatku si dovoľujem tvrdiť, že výnimky podľa slovenského Autorského zákona²⁰ a právnych predpisov Európskej Únie²¹ špecificky určené pre počítačové programy, nemusia byť aplikovateľné, a to aj v prípade ak by výskumník (etický hacker) bol oprávneným užívateľom počítačového programu. To platí pre výnimku pre vyhotovenie rozmnoženiny počítačového programu (zdrojového kódu) a preklad kódu na účely dosiahnutia interoperability (t. j. spätné inžinierstvo), a to najmä preto, že informácie získané týmto spätným inžinierstvom možno použiť len na účely interoperability.²² Podobne je tomu aj pri ďalšej výnimke na použitie kópie

počítačového programu na pozorovanie, štúdium alebo testovanie jeho fungovania s cieľom určiť jeho myšlienky a princípy,²³ ak by oznámenie bezpečnostnej zraniteľnosti zahŕňalo vyhotovenie rozmnoženiny hoc aj časti zdrojového kódu, zapojenie sa do akejkoľvek podobnej činnosti by nebolo dovolené bez súhlasu vykonávateľa práv.

Aj keď v komentárovej literatúre existujú názory, že spätné inžinierstvo zohráva veľký význam pre spoločensky prospešné ciele ako napríklad aj v oblasti bezpečnosti,²⁴ takýto účel použitia výslovne nevyplýva ani z Autorského zákona ani zo Smernice o ochrane počítačových programov.

Ako už bolo naznačené vyššie, aby mohol výskumník efektívne odhaľovať zraniteľnosti počítačového programu, musí počítačový program v rámci procesu poznávania, hľadania, a odhaľovania zraniteľností použiť, a to prinajmenšom nasledovnými spôsobmi:²⁵

- vyhotovenie rozmnoženiny zdrojového kódu alebo strojového kódu počítačového programu alebo jeho časti,
- preklad zdrojového kódu alebo strojového kódu počítačového programu alebo jeho časti (kompilácia a dekompilácia), a
- úprava alebo iný zásah do zdrojového kódu.

Zároveň, použitie počítačového programu na účely odhaľovania zraniteľností môže byť a často aj je, spojené s prekonaním technologického opatrenia. Vedomé obchádzanie či prekonávanie účinného technologického opatrenia na ochranu práv ako aj obchádzanie nevyhnutnosti získaf súhlas na použitie počítačového programu sa pritom považuje za neoprávnený zásah do autorského práva.²⁶

Navyše, za neoprávnený zásah do autorského práva sa považujú aj činnosti, ktoré ho umožňujú prostredníctvom poskytnutia prístupu k potrebnému zariadeniu alebo súčiastke, bez ktorých by nebolo možné technologické opatrenie obísť.²⁷ V takom prípade však musia byť splnené tri základné podmienky:

- (i) existencia úzkej súvislosti zariadenia s obchádzaním technologických ochranných opatrení. Takáto súvislosť je daná propagáciou zariadenia a takýto účel, alebo len obmedzeným obchodne významným použitím zariadenia, alebo priamym určením zariadenia na umožnenie prekonania technologických opatrení,
- (ii) vymedzené spôsoby nakladania (t. j. vyrábanie, dovážanie, rozširovanie predajom alebo nájmom, propagovanie takého rozširovania, alebo ich vlastnenie takéhoto zariadenia), a
- (iii) priamy alebo nepriamy majetkový prospech.

Z vyššie uvedeného je zrejmé, že výskumník by okrem samotného neoprávneného nakladania s počítačovým programom mohol zasahovať do autorského práva aj prekonaním technologického opatrenia a držbou nástrojov použiteľných na prekonávanie takýchto opatrení.

Výskum kybernetickej bezpečnosti ako výnimka podľa § 44 Autorského zákona

I keď špecifické výnimky pre počítačové programy v súčasnej právnej úprave nemožno aplikovať na činnosť vo výskume kybernetickej bezpečnosti, existuje jedna všeobecná výnimka pre použitie autorského diela vrátane počítačového programu bez súhlasu autora. Ide o použitie diela pri výskume podľa § 44 ods. 1 Autorského zákona.

Podľa citovaného ustanovenia Autorského zákona do autorského práva nezasahuje osoba, ktorá bez súhlasu autora použije zverejnené dielo vyhotovením rozmnoženiny, verejným vykonaním alebo verejným prenosom na účel názornej ukážky pri výskume, ak pri takomto použití nedochádza k priamemu alebo nepriamemu majetkovému prospechu. Táto výnimka sa podľa Autorského zákona vzťahuje na všetky diela vrátane počítačových programov.²⁸

Výnimka vychádza zo Smernice o autorskom práve.²⁹ I keď z práva Európskej únie, je použitie tejto výnimky na počítačové programy otáznave,³⁰ považujem toto riešenie za žiaduce aj v kontexte vývoja právnej úpravy v oblasti testovania bezpečnosti v Spojených štátoch amerických (ako bolo uvedené už vyššie).

23 § 89 ods. 2 písm. c) Autorského zákona

24 ADAMOVIČ, Zuzana, HAZUCHA, Branislav. § 89 [Výnimky a obmedzenia majetkových práv autora k počítačovému programu]. In: ADAMOVIČ, Zuzana, HAZUCHA, Branislav. Autorský zákon. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2018, s. 687

25 Porov. § 19 ods. 4 Autorského zákona, taktiež a contrario § 89 ods. 2 a 3 Autorského zákona

26 § 60 ods. 1 Autorského zákona

27 § 60 ods. 2 Autorského zákona

28 ADAMOVIČ, Zuzana, HAZUCHA, Branislav. § 44 [Použitie diela na vyučovacie účely a pri výskume]. In: ADAMOVIČ, Z. et al. (2018), s. 335

29 Článok 5 ods. 3 písm. a) Smernice 2001/29/ES Európskeho parlamentu a Rady z 22. mája 2001 o zosúladení niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti (ďalej len „Smernica o autorskom práve“)

30 Výnimky z práv k počítačovému programu sú určené článkami 5 a 6 Smernice o ochrane počítačových programov (recitál 50 Smernice o autorskom práve). Porov. ADAMOVIČ, Zuzana, HAZUCHA, Branislav. § 89 [Výnimky a obmedzenia majetkových práv autora k počítačovému programu]. In: ADAMOVIČ, Z. et al. (2018), s. 689

31 Ibid. ADAMOVÁ, Z. et al. (2018), s. 335

32 Návod OECD pre zber a vykazovanie údajov o výskume a experimentálnom vývoji, dostupné na: <https://www.oecd.org/sti/inno/frascati-manual.htm>

33 Národné koordinačné centrum kybernetickej bezpečnosti, dostupné na: <https://kyberkomunita.sk/-pracovna-skupina-c-6-veda-vyskum-inovacie/>

34 porov. § 60 ods. 4 Autorského zákona, daná výnimka platí len pre samotné obchádzanie opatrenia podľa odseku 1 tohto ustanovenia, nie však aj na odsek 2

35 porov. Smernica o autorskom práve, recitál č. 48.

36 ADAMOVÁ, Zuzana, HAZUCHA, Branislav. § 60 [Obchádzanie technologického ochranného opatrenia]. In: ADAMOVÁ, Z. et al. (2018), s. 440.

37 Pfeifferkorn, R. (2020): The importance of protecting good-faith security research, dostupné na: <http://cyberlaw.stanford.edu/blog/2020/09/importance-protecting-good-faith-security-research>

Dielo sa môže použiť pri výskume, nie je však definovaný subjekt, ktorý môže dielo použiť. Okrem školy alebo výskumnej inštitúcie (napr. Slovenská akadémia vied, Kempelenov inštitút inteligentných technológií a pod.) tak môže ísť aj o inú fyzickú alebo právnickú osobu, ktorá realizuje výskum.³¹

Organizácie a pracoviská výskumu a vývoja sú podľa medzinárodnej metodiky Frascati manuál³² začlenené do nasledujúcich sektorov:

- podnikateľský sektor – firmy, organizácie a inštitúcie, ktorých hlavná činnosť je zameraná na výrobu výrobkov a poskytovanie služieb pre trh s cieľom zisku; zárobkové výskumné a vývojové organizácie, neziskové organizácie, ktoré poskytujú služby hlavne pre podnikateľský sektor;
- vládny sektor – orgány a inštitúcie, ktoré poskytujú verejné služby, ktoré nemôžu z ekonomických dôvodov poskytovať iné štátom spravované organizácie a neziskové inštitúcie, spravované a prevažne financované štátom, t. j. rozpočtové organizácie;
- vysokoškolský sektor – vysoké školy, univerzity, fakultné nemocnice a ďalšie organizácie pomaturitného vzdelávania bez ohľadu na zdroj ich financovania a ich právny štatút (aj všetky inštitúcie spravované vysokými školami alebo s nimi spojené);
- súkromný neziskový sektor – netrhové, neziskové inštitúcie a neziskové súkromné osoby podieľajúce sa na výskume a vývoji.³³

Podľa môjho právneho názoru by uvedená výnimka umožňovala výskum v oblasti kybernetickej bezpečnosti bez súhlasu vykonávateľa autorských práv k počítačovému programu, aj keď len do určitej miery. Obmedzeniami vyplývajúci z výslovného znenia výnimky tak bude

- (i) účel (t. j. len na účel názornej ukážky),
- (ii) limitujúce možnosti použitia počítačového programu (t. j. len vyhotovením rozmnoženiny, verejným vykonaním alebo verejným prenosom),
- (iii) nekomerčný charakter činnosti (t. j. pri tomto použití nemôže dôjsť k priamemu alebo nepriamemu majetkovému prospechu výskumníka).

Pokiaľ ide o prekonanie technologického opatrenia, v tomto prípade Autorský zákon umožňuje výnimku pre výskum podľa § 44 ods. 1 Autorského zákona, avšak táto výnimka sa nevzťahuje na poskytnutie prístupu k potrebnému zariadeniu.³⁴

Použitie, držanie, prípadne aj propagovanie použitých nástrojov na prekonanie technologických opatrení počítačových programov by sa však nemalo vzťahovať na výskum v oblasti kybernetickej bezpečnosti ako aj na výrobcov či poskytovateľov zariadených určených na výskum v oblasti kybernetickej bezpečnosti, resp. ktoré sú všeobecne používané na takéto výskum. Právna ochrana autorského práva musí byť primeraná a nezakazovať tie pomôcky alebo činnosti, ktoré majú významný účel alebo použitie, okrem porušovania technickej ochrany. Ako vyplýva aj z práva Európskej Únie, táto ochrana predovšetkým nesmie brániť výskumu v oblasti kryptografie.³⁵ I keď výskum kybernetickej bezpečnosti zahŕňa aj ďalšie oblasti ako kryptografiu, je zrejmy účel nebrániť vývoju a výskumu. Za protiprávne by preto nemali byť považované prípady, keď niekto len podáva správu zo svojho výskumu, ako je to pri výskume bezpečnosti.³⁶

Výskum kybernetickej bezpečnosti v dobrej viere (*Good-faith security research*)

Právna úprava, ale aj aplikačná prax bola dosiaľ zameraná na ochranu počítačových programov pred hackermi konajúcimi v zlom úmysle (kybernetickými zločincami), namiesto toho, aby podporila dôležitú prácu výskumníkov. Toto má „odradzujúci účinok“ (*chilling effect*) na výskumníkov vrátane etických hackerov.

Výskum bezpečnosti v dobrej viere je rozhodujúci pre zlepšenie systémov, na ktoré sa spoľiehame v každej časti nášho života, od automobilov až po elektrickú sieť. V posledných rokoch sa dosiahol najmä v Spojených štátoch amerických veľký pokrok v zlepšovaní vzťahov medzi výskumníkmi, vládou a vlastníkami informačných systémov. Programy koordinovaného oznamovania zraniteľností sa ukázali ako štandardná prax pre členov verejnosti, ktorí vykonávajú bezpečnostný výskum a oznamujú zistené zraniteľnosti organizáciám, aby ich bolo možné včas opraviť.³⁷

Príkladom je aj výrobca vozidiel Tesla, ktorý umožňuje výskumníkom registrovať sa ako vo pred schválený výskumník bezpečnosti v dobrej viere a zaregistrovať vozidlo Tesla ako vozidlo registrované na výskum.³⁸

V záujme ochrany pre výskumníkov preto navrhujem definovať „výskum bezpečnosti v dobrej viere“ v Autorskom zákone. Takto definovaná činnosť by mala zahŕňať minimalizáciu ujmy na strane vykonávateľa práv k počítačovému programu a úsilie o čo najskoršie oznámenie objavených zraniteľností vlastníčkovi informačného systému. Na druhej strane by nemalo byť dovolené konanie, ku ktorému by výskumník bol motivovaný výlučne ziskom, a nie zlepšovaním bezpečnosti, ako napríklad použitie akejkoľvek zraniteľnosti z výskumu na komerčnú činnosť pred jej oznámením.

Výskum bezpečnosti v dobrej viere ako legálny pojem má len v Spojených štátoch, na federálnej ako aj národnej úrovni, rôzne definície. Okrem už vyššie uvedenej definície, ktorej autorom je Úrad pre autorské právo (*Copyright Office*), možno poukázať aj na definíciu zo zákona o počítačovej kriminalite štátu Washington, podľa ktorej výskum bezpečnosti znamená „prístup k programu, službe alebo systému výlučne na účely testovania, vyšetrovania, identifikácie a/alebo nápravy bezpečnostnej chyby alebo zraniteľnosti v dobrej viere, ak sa takáto činnosť vykonáva a kde sa používajú informácie získané z tejto činnosti, predovšetkým na podporu bezpečnosti alebo ochrany.“³⁹

Záver

Postup pri odhaľovaní zraniteľností výskumníkmi musí spĺňať určité podmienky, aby bola zachovaná proporционаlita medzi dovoleným zásahom do autorského práva a ochranou záujmov vykonávateľov práv k počítačovým programom, najmä pokiaľ ide o výnimku z použitia počítačového programu, resp. zásahu do takéhoto programu len so súhlasom vykonávateľa práv. Výskum bezpečnosti a jeho právna úprava dopĺňa a mala by existovať popri programoch koordinovaného oznamovania zraniteľností. V určitých prípadoch môže byť výskum vykonávaný aj v rámci takýchto programov, teda v praxi sa môžu tieto dva prístupy kombinovať. V prípade výskumu bezpečnosti však musí existovať taká právna ochrana výskumníkov, ktorá im umožní použiť počítačový program a prekonať technologické opatrenia aj bez súhlasu autora či vykonávateľa práv, nakoľko získanie takýchto súhlasov by bolo zjavne príliš zaťažujúce, až nemožné (dokonca spojené s rizikom trestného stíhania či civilnej žaloby). To by mohlo mať odradzujúci účinok na výskum.

Koncept programov koordinovaného oznamovania zraniteľností spolu s ochranou v rámci trestného práva, by teda mal byť doplnený aj o primeranú ochranu výskumu v rámci Autorského zákona.

Pre optimálne a efektívne použitie výnimky, však navrhujem v ustanovení § 44 ods. 1 Autorského zákona pri výskume:

1. rozšíriť okruh spôsobov použitia počítačového programu (najmenej o právo vyhotoviť rozmnoženinu zdrojového kódu alebo strojového kódu počítačového programu alebo jeho časti, právo preložiť formu zdrojového kódu alebo strojového kódu počítačového programu alebo jeho časti (kompilácia a dekompilácia), ako aj právo upraviť alebo inak zasiahnuť do zdrojového kódu
2. doplniť účel o odhaľovanie zraniteľnosti počítačového programu a tiež
3. doplniť definíciu výskumu v oblasti kybernetickej bezpečnosti.

Zároveň navrhujem doplnenie § 60 ods. 4 Autorského zákona⁴⁰ o nasledovnú vetu: „**Ustanovenie odseku 1 a odseku 2 sa neuplatní pri použití diela podľa § 44 ods. 1 v rozsahu nevyhnutnom na účely výskumu kybernetickej bezpečnosti.**“ Tým by sa výnimka z neoprávneného zásahu do autorského práva vzťahovala aj na odsek 2 citovaného § 60 Autorského zákona, teda na výrobu, distribúciu a použitie nástrojov, určených na prekonanie technologických opatrení, na účely výskumu kybernetickej bezpečnosti.

Som presvedčený, že znenie Smernice o autorskom práve ani Smernice o ochrane počítačových programov, neodporuje týmto navrhovaným zmenám v právnej úprave. ■

38 https://www.tesla.com/en_eu/legal/security

39 V tomto prípade sa pre výskum bezpečnosti používa označenie „White hat security research“, porov. § 9A.90.030 zákona štátu Washington o počítačovej kriminalite, dostupný na: <https://app.leg.wa.gov/RCW/default.aspx?cite=9A.90.030>

40 Súčasné znenie § 60 ods. 4 Autorského zákona: „Ustanovenie odseku 1 sa neuplatní pri použití diela podľa § 40, § 42 až 44, § 46, 46a, § 49, 49a, 51b, 51c a 53 v rozsahu nevyhnutnom na využitie danej výnimky alebo obmedzenia.“

RESUMÉ

Etický hacking a výskum kybernetickej bezpečnosti

Článok sa venuje etickému hackingu a výskumu kybernetickej bezpečnosti, pričom voľne nadväzuje na článok autora publikovaný v Bulletine slovenskej advokácie č. 4/2022, v ktorom sa venoval téme etického hackingu z pohľadu trestného práva. Etický hacking a výskum kybernetickej bezpečnosti sú úzko spojené. Výskum bezpečnosti je prínosom pre verejnosť tým, že umožňuje výskumníkom odhaliť zraniteľnosti, varovať užívateľov a upozorniť spoločnosti na tieto zraniteľnosti a tým prispieť k tvorbe bezpečnejších verzií počítačových programov (softvéru). Článok poskytuje analýzu relevantnej právnej úpravy v oblasti autorského práva, pričom autor poukazuje na rozvinutú právnú úpravu v Spojených štátoch amerických a spoločenskú diskusiu o výskume kybernetickej bezpečnosti. Na základe právnej analýzy autor formuluje odpoveď na to, ako môžu pôsobiť výskumníci v oblasti bezpečnosti vrátane etických hackerov bez toho, aby im hrozilo riziko vzniku zodpovednosti za nedovolený zásah do autorských práv k počítačovému programu, prípadne, aby bolo toto riziko minimalizované. V tejto súvislosti autor na záver navrhuje aj zmenu a doplnenie ustanovení zákona č. 185/2015 Z. z. Autorského zákona v platnom znení.

SUMMARY

Ethical Hacking and Cybersecurity Research.

The article is devoted to ethical hacking and cyber security research, and follows the author's article published in the Slovak Advocacy Bulletin no. 4/2022, in which he addressed the topic of ethical hacking from the point of view of criminal law. Ethical hacking and cybersecurity research are closely related. Security research brings benefit to public since it allows researchers to detect vulnerabilities, warn users and companies on such vulnerabilities and thereby contributes to the creation of more secure computer programs (software). The article provides an analysis of the relevant legislation in the field of copyright law, while the author points to the developed legislation in the United States of America and the social debate on cybersecurity research. On the basis of legal analysis, the author formulates an answer to how security researchers, including ethical hackers, can operate without risking liability for unauthorized interference with copyright protection of the computer program, or minimizing such risk. In this context, the author also suggests amending the provisions of Act no. 185/2015 Coll. Copyright Act as amended.

ZUSAMMENFASSUNG

Ethisches Hacking und die Forschung der kybernetischen Sicherheit

Der Artikel ist dem ethischen Hacking und der Forschung der kybernetischen Sicherheit gewidmet, wobei dieser frei an den im Bulletin der slowakischen Rechtsanwaltschaft Nr. 4/2022 veröffentlichten Artikel anknüpft, in dem sich der Autor dem Thema des ethischen Hacking vom Sichtpunkt des Strafrechtes gewidmet hat. Das ethische Hacking und die Forschung der kybernetischen Sicherheit sind eng verbunden. Die Forschung der Sicherheit ist auch für die Öffentlichkeit gewinnbringend dadurch, dass es den Forschern ermöglicht, die Verletzbarkeiten zu enthüllen, die Benutzer zu warnen und die Gesellschaften auf die Schwachstellen aufmerksam zu machen und dadurch zur Herstellung von zuverlässigeren Computerprogrammversionen (Software) beizutragen. Der Artikel bietet die Analyse der erheblichen Rechtsregelung im Bereich des Urheberrechtes, wobei der Autor auf die hoch entwickelte Rechterege lung in den Vereinigten Staaten von Amerika und die gesellschaftliche Diskussion zur Forschung der kybernetischen Sicherheit hinweist. Aufgrund der rechtlichen Analyse wird vom Autor die Antwort darauf formuliert, wie die Forscher im Bereich der Sicherheit sowie die ethischen Hacker wirken können, ohne sich dem Risiko der Haftung wegen unerlaubten Eingriffs in die Urheberrechte zum Computerprogramm auszusetzen, eventuell, um dieses Risiko zu minimieren. In diesem Zusammenhang schlägt der Autor zum Schluss auch die Änderung und die Ergänzung der Bestimmungen des Gesetzes Nr. 185/2015 der Gesetzsammlung – des Urhebergesetzes in der geltenden Fassung, vor.

Z ROZHODNUTÍ NAJvyššieho súdu SR

Nepripustnosť uplatnenia podstatnej argumentácie strany sporu až v rámci dovolacieho konania

Z princípu racionálneho, efektívneho a inštančného súdneho konania o dovolaní vyplýva, že dovolateľ musí uplatniť celú argumentáciu, ktorú považuje za významnú, rovnako ako všetky dovolacie návrhy už v odvolacom konaní. Úlohou dovolacieho súdu je potom posúdiť, či tieto argumenty a návrhy odvolací súd riadne preskúmal a či k nim zaujal správny právny záver.

*Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 30. júna 2022
sp. zn. 7Cdo/144/2021*

Dotknuté ustanovenia:

- § 419, § 420 písm. f), § 421 ods. 1, § 432 Civilného sporového poriadku č. 160/2015 Z. z.

Okresný súd rozsudkom vyhovel žalobe a uložil žalovaným povinnosť odstrániť na vlastné náklady časť stavby v ich podielovom spoluvlastníctve, zasahujúcej do parcely vo vlastníctve žalobcov. Krajský súd rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa, ktorá navrhla tento rozsudok zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. K dovolaciemu dôvodu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP¹ dovolateľka uviedla, že jej spoluvlastnícky podiel k nehnuteľnosti patrí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, preto mal byť žalovanou stranou sporu aj jej manžel. Keďže sa tak nestalo, došlo k nesprávnemu procesnému postupu a k znemožneniu bezpodielovému spoluvlastníkovi nehnuteľnosti uskutočňovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces. K dovolaciemu dôvodu nesprávneho právneho posúdenia podľa § 421 ods. 1 písm. a), c) CSP² dovolateľka uplatnila argumentáciu, podľa ktorej bol v danom prípade zažalovaný neúplný okruh spoluvlastníkov opomenutím jej manžela ako žalovanej strany sporu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

Z odôvodnenia:

Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu.

1 Podľa § 420 písm. f) CSP:

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

2 Podľa § 421 ods. 1 CSP:

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie

súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

3 Podľa § 432 ods. 1 CSP:

Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

4 Podľa § 419 CSP:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Citované ustanovenie zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva.

Pokiaľ dovolateľka za vadu zmätočnosti označila nedostatok vecnej legitímácie na žalovanej strane, dovolací súd poukazuje na to, že i prípadný nedostatok vecnej legitímácie (či už aktívnej alebo pasívnej) nezakladá vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP. V takomto prípade nejde o nesprávny procesný postup súdu. Vecná legitímácia je totiž stav vyplývajúci z hmotného práva (nie procesného práva) a procesným následkom jej nedostatku je zamietnutie žaloby. Nesprávne posúdenie tejto otázky môže byť preto uplatnené len v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 432 CSP.³

Pokiaľ ide o dovolací dôvod pre nesprávne právne posúdenie veci, dovolací súd zdôraznil, že uvádzané argumenty (t. j., že žaloba nesmerovala voči všetkým spoluvlastníkom, keďže žalovaným spoluvlastníkom mal byť aj manžel dovolateľky) neboli dovolateľkou namietané v odvolaní.

Dovolací súd v tejto súvislosti uviedol, že z princípu racionálneho, efektívneho a inštančného súdneho konania o dovolaní vyplýva, že dovolateľ musí uplatniť celú argumentáciu, ktorú považuje za významnú, rovnako ako všetky dovolacie návrhy už v odvolacom konaní. Úlohou dovolacieho súdu je potom posúdiť, či tieto argumenty a návrhy odvolací súd riadne preskúmal a či k nim zaujal správny právny záver. Povedané inými slovami, nedávalo by žiaden rozumný zmysel, aby podstatné argumenty a návrhy, ktoré mohol (a mal) dovolateľ uplatniť už v predchádzajúcom odvolacom konaní, predkladal až dovolaciemu súdu. Takto by totiž nastala celkom absurdná situácia, kedy by najvyšší súd preskúmaval rozsudok odvolacieho súdu (teda jeho „zákonnú správnosť a spravodlivosť“), hoci by však tento odvolací súd nemal žiaden dôvod, pre ktorý by sa mohol (a mal) zaoberať určitou argumentáciou, ktorá mu nebola známa (zrejmä), pretože ju dovolateľ nepoužil a „vyčkal“ by s ňou až na konanie pred dovolacím súdom.

Dovolanie nemôže predstavovať nástroj na obchádzanie (hoci aj neúmyselné) povinnosti vyčerpania riadnych procesných prostriedkov na ochranu subjektívnych práv dovolateľa, a to nielen formálne, ale aj materiálne, dispozične, teda obsahovo vecne (argumentačne); hodnotové obmedzenie prípustnosti opravného prostriedku nepredstavuje odmietnutie spravodlivosti. V tomto prípade ide totiž o kontradiktórne sporové konanie, v ktorom platí zásada, že práva patria bdelym (*vigilantibus iura scripta sunt*).

Ak potom dovolateľka uvedenú námietku, zakladajúcu prípustnosť a dôvodnosť dovolania, neuplatnila v odvolacom konaní – hoci jej bola známa – v rámci ochrany svojich práv, nemôže ju dovolací súd posudzovať pre nedostatok svojej právomoci (§ 419 CSP *a contrario*),⁴ lebo inak by fakticky preskúmaval rozsudok súdu prvej inštancie namiesto odvolacieho súdu, ktorý však na to nedostal príležitosť.

Z uvedeného možno urobiť záver, že dovolateľka môže urobiť spôsobilým predmetom dovolacieho konania len také námietky, ktoré už uplatnila v odvolacom konaní, pokiaľ tak s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu urobiť mohla, a tak poskytla príležitosť odvolaciemu súdu sa k nim vyjadriť.

Vzhľadom na uvedené dovolací súd rozhodol o odmietnutí dovolania.

Odôvodnenie je redakčne krátené a upravované.

Z ROZHODNUTÍ EURÓPSKEHO SÚDU PRE ĽUDSKÉ PRÁVA

Štrasburský súd odsúdil verejné urážky voči advokátom

Útoky na povesť advokátov zo strany vysokých štátnych predstaviteľov, s cieľom izolovať ich a poškodiť ich dôveryhodnosť, majú na výkon profesijných povinností často rovnaký odstrašujúci účinok ako vyhrážanie. Takéto vyhlásenia by mohli mať vážne dôsledky na práva obvinených a právo na prístup k súdu, ktoré sú základnými prvkami práva na spravodlivý proces zaručeného článkom 6 ods. 1 Dohovoru.

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Mesić proti Chorvátsku zo dňa 5. mája 2022, týkajúci sa sťažnosti 19362/18, §109

Skutkové okolnosti

V roku 2006 podal pán Jurašinović, chorvátsky advokát, v mene jedného zo svojich klientov trestné oznámenie na 11 chorvátskych štátnych príslušníkov pre dva pokusy o vraždu a jeden pokus o vydieranie zločineckou organizáciou. Medzi dotknutými osobami bol aj vtedajší chorvátsky prezident pán Mesić, ktorý bol obvinený ako spolupáchateľ. Na internetových stránkach dvoch chorvátskych denníkov sa objavili články, ktoré spájali meno prezidenta s trestným oznámením a označovali ho za „akéhosi politického patróna osoby, ktorá si vraždu objednala“. V oboch článkoch bolo uvedené, že novinári pána Jurašinovića telefonicky kontaktovali. Ten im potvrdil, že trestné oznámenie bolo skutočne podané, ale že podľa platných právnych predpisov nesmie zverejniť podrobnosti.

Vtedajší prezident Mesić na tlačovej konferencii uviedol, že až bude pán Jurašinović nabudúce v Záhrebe, mal by navštíviť istú psychiatrickú liečebňu, kde by sa mu dostalo účinnej liečby. O tomto vyhlásení informoval prezident na oficiálnych internetových stránkach a v rôznych oznamovacích prostriedkoch.

Pán Jurašinović následne začal občianskoprávne konanie pre ohováranie. Pán Mesić sa bránil, že išlo o rečnícku figúru, ktorá sa snažila o iróniu v reakcii na nepodložené a závažné obvinenia proti jeho osobe. Chorvátske súdy uložili Mesićovi povinnosť zaplatiť cca 6 660 eur advokátovi za poškodenie jeho povesti. Pán Mesić sa obrátil na Európsky súd pre ľudské práva (ESLP) pre porušenie práva na slobodu prejavu.

Rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva

V konaní pred ESLP nebolo sporné, že rozhodnutia vnútroštátnych súdov predstavovali zásah do sťažovateľovho práva garantovaného čl. 10 Európskeho dohovoru o ľudských právach s cieľom chrániť povesť dotknutej osoby, advokáta Jurašinovića. Otázne bolo, či tento zásah možno považovať za oprávnený.

1 Mesić proti Chorvátsku, č. 19362/18, § 83, podobne Axel Springer AG proti Nemecku, č. 39954/08, § 83

2 Mesić proti Chorvátku, č. 19362/18, § 83, podobne Axel Springer AG proti Nemecku, č. 39954/08, § 78 – 95

3 Mesić proti Chorvátsku, č. 19362/18, § 97, podobne napr. Egeland and Hanseid v. Norway, č. 34438/04, § 62

Podľa ustálenej judikatúry ESĽP, ak má byť zásah považovaný za nevyhnutný v demokratickej spoločnosti, musí k nemu dôjsť v legitímnom záujme dosiahnutia spravodlivej rovnováhy medzi dvoma hodnotami chránenými Dohovorom. V prípade Mesić proti Chorvátsku sa ponúka zdanlivo jednoznačné hľadanie rovnováhy medzi slobodou prejavu v zmysle čl. 10 a právom na rešpektovanie súkromného života v čl. 8. „Aby však mohol vstúpiť do hry čl. 8 dohovoru, útok na povest' osoby musí nadobudnúť určitý stupeň závažnosti a jeho spôsob musí spôsobiť ujmu osobnému požívaniu práva na rešpektovanie súkromného života.“¹ Preto ESĽP najskôr skúmal, či v tomto prípade bolo dotknuté právo na súkromný život pána Jurašinovića kvalifikovaným spôsobom v zmysle judikatúry.

ESĽP akceptoval, že vyjadrenie chorvátskeho prezidenta bolo spôsobilé nielen poškodiť povest' advokáta, ale aj podnieť voči nemu predsudky v jeho profesionálnom i spoločenskom prostredí. V prípadoch týkajúcich sa konfliktu medzi právom na dobrú povest' a právom na slobodu prejavu sa očakáva, že vnútroštátne súdy zohľadnia kritériá vyplývajúce z judikatúry ESĽP: či išlo o príspevok do diskusie vo verejnom záujme, publicitu dotknutej osoby a jej predchádzajúce správanie, obsah, formu a dôsledky predmetného vyhlásenia a závažnosť uloženej sankcie.² V tomto konkrétnom prípade je potrebné zohľadniť aj status sťažovateľa ako politika a vysoko postaveného štátneho predstaviteľa a na druhej strane status Jurašinovića ako advokáta. Podľa ESĽP sa vnútroštátne súdy týmito kritériami vôbec nezaoberali, preto prikrešil k posúdeniu faktov vo svetle vyššie uvedených kritérií.

Pán Jurašinović nebol verejne známou osobou a na adresu sťažovateľa sa v tomto prípade tiež nevyjadroval verejne. „Jeho situáciu teda nemožno porovnávať so situáciou osôb, ktoré sa dobrovoľne vystavujú verejnej kontrole z titulu svojej úlohy politikov, verejných činiteľov alebo účastníkov verejnej diskusie vo veci verejného záujmu, a preto sa od nich vyžaduje vyššia miera tolerancie, než by sa dalo očakávať od neverejných osôb, a v súvislosti s ktorou sú prijateľné širšie hranice kritiky.“³

Pokiaľ ide o obsah a formu Mesićovho vyjadrenia, informácia, že prezident štátu je údajne zapojený do pokusu o vraždu a organizovaného zločinu, je nepochybne predmetom verejného záujmu a sťažovateľ mal právo sa brániť. Osobnou urážkou a diskreditáciou advokáta však prekročil hranice akceptovateľnej kritiky, navyše tak urobil v postavení prezidenta.

Podstatnú úlohu v tomto prípade zohráva postavenie oboch zainteresovaných osôb. Na jednej strane prezident, vysoký štátny predstaviteľ, ktorého slobodu prejavu je potrebné chrániť, aby mohol plniť svoju funkciu, a aby sa zachovalo rozdelenie moci v štáte. Treba mať však na pamäti, že slová osôb s vysokým postavením majú prirodzene vyššiu váhu a dosah. Na druhej strane ESĽP opakovane zdôrazňuje nenahraditeľnú úlohu advokátov pri výkone spravodlivosti a účinnom implementovaní základného práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 Dohovoru. Slovný útok hlavy štátu s veľkou mediálnou pozornosťou mohol mať až odrádzajúci účinok na advokáta od výkonu jeho profesionálnych povinností. Navyše postavil advokáta do nevýhodného postavenia, pretože vzhľadom na povinnosť mlčanlivosti v súvislosti s prebiehajúcim vyšetrovaním nemohol naň reagovať. Priznanie náhrady škody v prejednávanej veci bolo preto napriek svojej výške primeranou sankciou na neutralizáciu tohto zmrazujúceho účinku a primerané legitímne cieľu ochrany dobrého mena.

So zreteľom na všetky vyššie uvedené úvahy ESĽP dospel k záveru, že zásah do slobody prejavu sťažovateľa bol „nevyhnutný v demokratickej spoločnosti“ na ochranu povesti pána Jurašinovića a na zabránenie „zmrazujúceho účinku“ na pracovné povinnosti vykonávané advokátmi.

Odôvodnenie je redakčne krátené a upravované.

Rozhodnutie spracovala: **Mgr. Lucia Strečanská**
Odbor medzinárodných vzťahov SAK

Z JUDIKATÚRY SÚDNEHO DVORA EURÓPSKEJ ÚNIE

Ako niektoré slovenské súdy chápu pojem spolupráca

Súdny dvor Európskej únie zjavne nemá právomoc odpovedať na otázky, ktoré mu položil Okresný súd Bratislava I rozhodnutím z 12. decembra 2018, ktorými sa snaží zistiť, či právo Európskej únie bráni takej vnútroštátnej úprave možnosti zrušenia amnestie, aká je v právnom poriadku Slovenskej republiky.

Uznesenie Súdneho dvora z 8. júla 2022 vo veci C-710/20, AM – ECLI:EU:C:2022:551.

V súvislosti s prejudiciálnym konaním upraveným v článku 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie Súdny dvor Európskej únie konštantne pripomína, že toto konanie je nástrojom spolupráce medzi ním a vnútroštátnymi súdmi, prostredníctvom ktorého Súdny dvor poskytuje týmto súdom výklad práva Únie, ktorý potrebujú na vyriešenie sporu, ktorý tieto súdy prejednávajú.¹ Dôraz v tomto konštatovaní je na slove „spolupráca“. Okresný súd Bratislava I v rámci konania vo veci C-710/20 ukázal, ako vníma pojem spolupráca.

Prejudiciálne otázky, ktoré vo veci C-710/20 predložil Okresný súd Bratislava I, súvisia s trestným činom marenia referenda, ku ktorému malo dôjsť ešte v roku 1997. Trestné stíhanie síce bolo v roku 2000 zastavené z dôvodu udelenia amnestie, ale keďže amnestia bola v roku 2017 zrušená, v trestnom stíhaní sa pokračovalo ďalej. Ide o podobnú situáciu, v akej sa ocitol aj Okresný súd Bratislava III, ktorý rozhoduje o trestnom čine zavlčenia osoby do cudziny, ku ktorému malo dôjsť v roku 1995. Oba súdy sa rozhodli prerušiť svoje konania a predložiť Súdnemu dvoru prejudiciálne otázky týkajúce sa výkladu práva Európskej únie.

Ako prvé boli Súdnemu dvoru doručené tri prejudiciálne otázky Okresného súdu Bratislava III. Súdny dvor o nich rozhodol rozsudkom zo dňa 13. decembra 2021.² Komentár tohto rozhodnutia bol uverejnený v *Bulletine slovenskej advokácie* č. 1-2/2022 a uvádzali sme v ňom, že Súdny dvor sa nenechal vtiahnuť do polemiky o vnútroštátnej úprave procesu zrušenia amnestie a jednoznačne konštatoval, že takéto postupy a s tým súvisiace konania nepatria do pôsobnosti práva Únie, v dôsledku čoho nie je daná právomoc Súdneho dvora na zodpovedanie položených prejudiciálnych otázok. V uvedenom komentári sme uviedli, že Okresný súd Bratislava I, ktorého prejudiciálne otázky boli Súdnemu dvoru doručené neskôr, by mal podľa nášho názoru čo najskôr informovať Súdny dvor o späťvzátí návrhu na začatie prejudiciálneho konania, aby tak zbytočne nepredlžoval dobu prerušenia trestného stíhania na vnútroštátnej úrovni.

Okresný súd Bratislava I sa však rozhodol pre iný postup. Jeho rozhodnutie o prerušení konania v súvislosti s predložením prejudiciálnych otázok Súdnemu dvoru je z 12. decembra 2018. Keďže však proti tomuto rozhodnutiu bola podaná sťažnosť, Súdnemu dvoru bolo doručené až 29. decembra 2020. Okresný súd Bratislava I predložil Súdnemu dvoru len dve prejudiciálne otázky, ale ide o otázky, ktoré sú totožné s druhou a treťou otázkou predloženou Okresným súdom Bratislava III. Preto aj predseda Súdneho dvora 4. februára 2021 rozhodol, že konanie o prejudiciálnych otázkach Okresného súdu Bratislava I bude prerušené až do vyhlásenia rozsudku vo veci C-203/20.

1 Napríklad uznesenie Súdneho dvora z 28. apríla 2022 vo veci C-638/21, *Rozhlas a televízia Slovenska*, EU:C:2022:339 – bod 14 a citovaná judikatúra.

2 Rozsudok Súdneho dvora z 13. decembra 2021 vo veci C-203/20, *AB a i.*, EU:C:2021:1016.

Po vyhlásení rozsudku vo veci C-203/20 sa Súdny dvor listom zo dňa 4. januára 2022 spýtal Okresného súdu Bratislava I, či vo svetle rozsudku vo veci C-203/20 trvá na svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania. Okresný súd Bratislava I listom doručeným Súdnemu dvoru 22. februára 2022 oznámil, že na svojom návrhu naďalej trvá. Škoda, že Súdny dvor do svojho uznesenia nezakomponoval argumentáciu Okresného súdu Bratislava I, ktorá ho viedla k tomuto záveru. Je ťažké si predstaviť, čo mohlo viesť Okresný súd Bratislava I k myšlienke, že Súdny dvor rozhodne o identických otázkach iným spôsobom.

Ak by bol Okresný súd Bratislava I vzal svoj návrh späť, čo sa vzhľadom na rozhodnutie vo veci C-203/20 javí ako samozrejмый postup, bol by Súdny dvor vydal uznesenie o výmaze veci z registra Súdneho dvora, ktoré tradične obsahuje tri body.³ Keďže to však Okresný súd Bratislava I neurobil, musel Súdny dvor vydať uznesenie, v ktorom v rámci tridsiatich siedmich bodov popísal slovenskú právnu úpravu, okolnosti sporu vo veci samej a prejudiciálne otázky a nakoniec opätovne vysvetlil Okresnému súdu Bratislava I to, čo mu malo byť zrejмый už z rozsudku vo veci C-203/20 a teda, že nemá právomoc na zodpovedanie prejudiciálnych otázok týkajúcich sa prijímania a rušenia amnestie na úrovni členských štátov. Ako už bolo uvedené, na rozdiel od trojbodového uznesenia o výmaze má toto uznesenie tridsaťsedem bodov. Tento údaj získa na ešte väčšej vážnosti, ak vezmeme do úvahy, že uznesenie bolo pripravované vo francúzskom jazyku a následne bolo prekladané do jazyka slovenského. Takto si teda predstavuje spoluprácu Okresný súd Bratislava I.

Nezanedbateľné sú aj časové aspekty. Konanie pred Okresným súdom Bratislava I je prerušené už od 12. decembra 2018. Vo veci sa teda na vnútroštátnej úrovni nekoná už tri a pol roka. Mohlo sa v ňom pokračovať už po rozhodnutí vo veci C-203/20, ale v dôsledku zvoleného postupu Okresného súdu Bratislava I bolo konanie prerušené minimálne o sedem mesiacov dlhšie, keďže uznesenie Súdneho dvora vo veci C-710/20 bolo vyhlásené až 8. júla 2022. Sedem zbytočných mesiacov nečinnosti však v našom systéme súdництва zjavne nie je dobou, ktorá by niekomu prekážala.

Rozhodnutie spracovala: **doc. JUDr. Martina Jánošíková, Ph.D.**
Ústav medzinárodného práva a európskeho práva
UPJŠ v Košiciach, Právnická fakulta

3 Napríklad uznesenie Súdneho dvora z 30. júna 2022 vo veci C-12/22, 365. bank – EU:C:2022:550.

Advokát Vojtech „Tatenko“ Rampášek nestor slovenskej advokácie

Slovenská advokátska komora vydala ďalšiu zo série publikácií venovaných osobnostiam slovenského kultúrneho života z radov advokátov, tentoraz venovanú bratislavskému advokátovi JUDr. Vojtechovi Rampášekovi. Knihu napísal mladý advokát **JUDr. Michal Rampášek**, ktorý je zároveň vnukom zosnulého advokáta.

Publikácia sa vyznačuje podrobným zmapovaním života JUDr. Vojtecha Rampášeka v tesnej väzbe na aktuálny vývoj v spoločnosti a právnej úprave výkonu advokácie. Práve zasadenie profesionálnej dráhy JUDr. Rampášeka v tomto kontexte je osobitne dôležité, pretože je zachytený pomerne dlhý a rôznorodý časový úsek 57 rokov histórie advokácie – od obdobia česko-slovenskej advokácie z konca 30. rokov až po znovuzrodenie slobodnej advokácie po roku 1990.

Publikácia je k dispozícii za 5 eur

V prípade záujmu o kúpu kontaktujte:
stracinova@sak.sk alebo ondrisova@sak.sk

Správy a udalosti

Podpredseda SAK Ondrej Laciak bol zvolený za ad hoc sudcu ESĽP

Slovenská advokátska komora gratuluje podpredsedovi SAK Ondrejovi Laciakovi k úspechu na pôde Súdnej rady SR, kde bol jej členmi opäť zvolený za kandidáta na ad hoc sudcu Európskeho súdu pre ľudské práva. Ondrej Laciak túto funkciu vykonáva od roku 2016. Kandidatúru následne potvrdila vláda SR. Návrh na zvolenie pre Ondreja Laciaka predložil Súdnej rade SR jej predseda Ján Mazák a súčasne aj Slovenská advokátska komora. „Úprimne ďakujem za dôveru, ktorú mi členovia Súdnej rady SR svojimi hlasmi prejavili. Hoci funkcia ad hoc sudcu je skôr čestnou funkciou, jej pokračujúci výkon bude pre mňa záväzkom vykonávať ju čo najlepšie, v prospech účinnej ochrany ľudských práv a základných slobôd a dôstojne tak reprezentovať aj našu krajinu na európskej úrovni,“ reagoval Ondrej Laciak.

Veľká novela Trestného zákona a Trestného poriadku

Slovenská advokátska komora sa prostredníctvom pracovnej skupiny SAK pre trestné právo aktívne venuje pripomienkovaniu legislatívnych návrhov z oblasti trestného práva.

Novela Trestného zákona a Trestného poriadku bola predmetom diskusie už v roku 2019, kedy komora vypracovala pripomienky k pracovnej verzii návrhu. Trestný zákon bol v medzirezortnom pripomienkovom konaní na konci roka 2021 a SAK si uplatnila vyše 60 zásadných pripomienok. Z medzirezortného pripomienkového konania bol následne stiahnutý na prepracovanie a 7. 9. 2022 druhýkrát predložený na pripomienkovanie. K zámeru novely Trestného poriadku SAK zverejnila stanovisko vo februári 2022, aktuálne je takisto v medzirezortnom pripomienkovom konaní. Slovenská advokátska komora sa za účelom odbornej diskusie k no-

velám trestnoprávných kódexov zúčastňuje aj na odbornej platforme pre trestné právo spolu s zástupcami Najvyššieho súdu SR, Generálnej prokuratúry SR a Úradu špeciálnej prokuratúry SR. Novela prináša viacero pozitívnych zmien, ale takisto zmeny, voči ktorým má komora zásadné výhrady.

Bilaterálne stretnutie s Centrom právnej pomoci

Dňa 23. augusta 2022 sa uskutočnilo bilaterálne stretnutie medzi Slovenskou advokátskou komorou a Centrom právnej pomoci na úrovni riaditeľky CPP Zuzany Številovej a predsedu SAK Viliama Karasa. Jednou z hlavných tém spoločných pre CPP a SAK je poskytovanie kvalitných právnych služieb prostredníctvom advokátov určených na zastupovanie.

Diskutovalo sa o tom, ako prispieť k efektívnejšiemu systému určovania advokátov. Ďalšou témou bol zámer novely zákona o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi, ku ktorej CPP plánuje zriadiť pracovnú skupinu. CPP prejavilo záujem o pro bono aktivity SAK, ktoré dokazujú záujem advokátov zapojiť sa svojím časom a vedomosťami do pomoci osobám v núdzi aj nad rámec svojej bežnej agendy – projekt *Právna pomoc v karanténe*, bezplatná právna pomoc počas Dňa advokácie, právna pomoc obetiam domáceho násilia, pro bono právna pomoc Ukrajine a pod. Centrum právnej pomoci aktuálne poskytuje poradenstvo ukrajinským občanom vo veľkokapacitných centrách. Slovenská advokátska komora vedie zoznam advokátov poskytujúcich služby pro bono Ukrajine. Zároveň SAK realizuje program sťaží pre ukrajinských advokátov, čím sa snaží prispieť k ich integrácii. CPP a SAK spoločne zvažia, ako by bolo možné tieto aktivity prepojiť. Posledným bodom diskusie bol nový informačný systém CPP, ktorý bude zahŕňať aj prístup pre advokátov vo veciach týkajúcich sa rozhodnutia o určení advokáta na zastupovanie a vyúčtovania trov právneho zastúpenia.

Stena ocenených osobností

Dňa 7. septembra 2022 členovia Predsedníctva Slovenskej advokátskej komory v priestore SAK v UNIQA slávnostne odhalili stenu ocenených osobností, na ktorej sú prierezovo

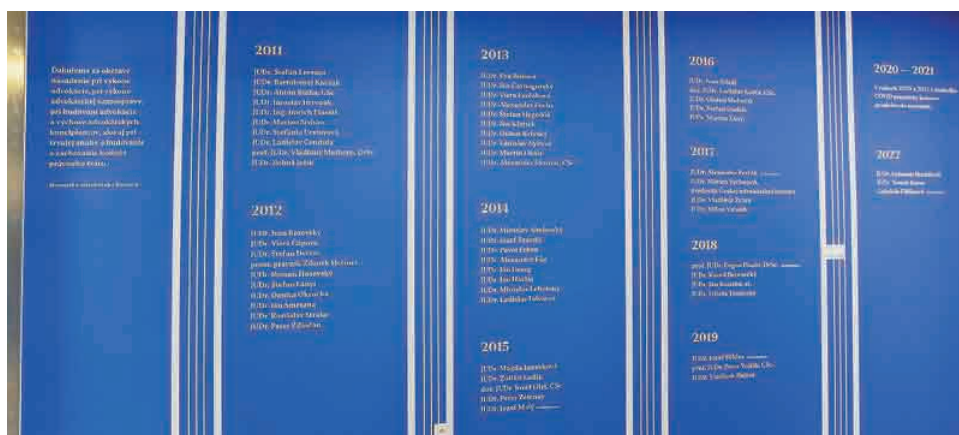

Foto Vladislav Zigo

uvedené mená tých, ktorí boli v rokoch 2011 – 2022 ocenení **za celoživotný prínos advokácii**, ako aj za poskytnutie svojej tváre, času a energie nezištne pre potreby advokátskej samosprávy a Slovenskej advokátskej komory. V rokoch 2020 a 2021 v dôsledku pandémie COVID-19 Slovenská advokátska komora ocenenia neudelila, keďže sa odovzdáva na slávnostnom galavečere, ktorý sa z objektívnych dôvodov nemohol konať.

Stena slávy má slúžiť ako motivačný prvok veľkých mien slovenskej advokácie pre všetkých advokátov s osobitným akcentom na advokátskych koncipientov, respektíve novozapísaných advokátov v snahe posilniť povedomie o advokátskom stave a o osobách, ktoré advokácii zasvätili veľkú časť svojho profesijného života v rámci bežného výkonu advokátskeho povolania. V čase míľnikov dôležitých pre advokátsky stav ako celok, postavený na princípoch nezávislosti, vykonávali advokáciu aj v spoločensky zložitých časoch.

Druhé Bratislavské advokátske debaty

So zámerom zblížovania sa v rámci advokátskeho stavu regionálni zástupcovia SAK pre Bratislavský kraj Kvetoslava Živčáková a Ján Kután zorganizovali 29. septembra 2022 druhé podujatie na komore s názvom *Bratislavské advokátske debaty*. Podujatie má ambíciu stať sa pravidelným na

trimestrálnej báze a vytvorí priestor pre slobodnú diskusiu na rôzne témy. Na pôde SAK sa tak opäť zišli advokátky a advokáti nielen z Bratislavského kraja, zástupcovia orgánov komory, ako aj kolegyně a kolegovia z Ukrajiny, ktorí v dôsledku situácie v domovine sú v rámci dočasného útočiska na Slovensku.

SAK hosťovala prestížne podujatie – ICC Young Arbitration & ADR Forum (YAAF)

Na pôde Slovenskej advokátskej komory sa 8. septembra 2022 uskutočnilo prestížne podujatie – *International Chamber of Commerce (ICC) Young Arbitration & ADR Forum (YAAF)* s výnimočnými domácimi i zahraničnými rečníkmi. Program pozostával z diskusného panelu na tému **Dôkazy v medzinárodnom rozhodcovskom konaní**, po ktorom nasledovala debatná súťaž na rovnakú tému. Podujatie bolo určené najmä mladým právničkám a právnikom, ktorých zaujíma rozhodcovské konanie, chcú sa zdokonaľiť v prezentačných schopnostiach a zažiť originálnu atmosféru medzinárodnej arbitráže.

Michaela Chládeková

Lucia Strečanská

Medzinárodný odbor SAK

**VŠEOBECNÁ
ZDRAVOTNÁ
POISŤOVŇA**

NASLEDUJTE SRDCE A PRIDAJTE SA K NÁM

Máme štedré benefity pre každého.
V mobilnej aplikácii VŠZP s Peňaženkou zdravia MAXI získate:

- AZ 120 € NA ZUBY AJ NA JEDNU NAVŠTEVU ZUBÁRA
- AZ 100 € NA OKULIAROVÝ RAM PRE DETI AJ DOSPELÝCH
- AZ 450 € NA STROJČEK NA ZUBY PRE DETI
- VIAC AKO 200 € PRE MAMIČKY A BABÄTKA

vszp.sk

Zo zasadnutí Predsedníctva SAK

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory sa zišlo na prvom riadnom rokovaní po letnej prestávke **7. – 8. septembra 2022 v Bratislave**.

Predsa SAK JUDr. Karas, PhD. informoval ■ o **zásadnom stanovisku Slovenskej advokátskej komory** v súvislosti s **ohrozením práva na dôvernú komunikáciu klientov s advokátmi zo strany orgánov činných v trestnom konaní pri prehliadke advokátskej kancelárie**, kedy boli údaje odobraté bez toho, aby bola adekvátne chránená komunikácia potenciálne veľkého počtu klientov s advokátmi (pozri webovú stránku SAK, časť *Aktuality*); ■ o **odbornovo-vedeckej rozprave a okrúhlo stolom so zameraním na zlepšenie dodržiavania zákonnosti v prípravnom konaní a na jeho efektívnejší priebeh – Zákonnosť a efektívnosť trestného konania s dôrazom na prípravné konanie** (záznam je uverejnený na webovej stránke SAK v časti *Aktuality*); ■ o **štvrtom zasadnutí odbornej platformy pre trestné právo** venovanom návrhom noviel trestnoprávných kódexov; ■ o zvolení doc. JUDr. Ondreja Laciaka, PhD. **za kandidáta na ad hoc sudcu ESĽP**, ■ o **stretnutí s riaditeľkou Centra právnej pomoci** s cieľom posilniť inštitucionálnu spoluprácu a dôveru, keďže jednou z hlavných tém spoločných pre centrum i SAK je poskytovanie kvalitných právnych služieb prostredníctvom advokátov určených na zastupovanie; ■ o **slávnostnej Vedeckej rade Právnickej fakulty Univerzity Komenského** v Bratislave pri príležitosti 100. výročia fakulty, kde Slovenská advokátska komora dostala pamätnú medailu pri príležitosti výročia za podporu akademických slobôd a aktívny vklad k ochrane právneho štátu a ■ o **zhotovení steny ocenených osobností Slovenskej advokátskej komory** (viac na s. 46).

V kontexte **zamýšľanej rekonštrukcie budovy SAK** na Kolárskej 4 predsedníctvo komory schválilo **zmluvu o dielo** na projekt a vykonávací projekt vrátane inžinierskej činnosti. Vzalo na vedomie kroky kancelárie komory v súvislosti so **zmenami vo vydávaní Bulletinu slovenskej advokácie** prostredníctvom webovej stránky SAK a Bulletinu s cieľom **zistiť záujem advokátov o printovú formu stavovského časopisu (termín do 25. novembra 2022)**.

V rámci **súčasných legislatívnych aktivít** členovia P SAK vzali na vedomie informácie ■ o pripomienkach komory v rozporovom konaní k **novele zákona o katastri nehnuteľností**; ■ o **výročnej správe o stave právneho štátu na Slovensku za rok 2021**, v ktorej SAK pripomienkovala časť venovanú inštitútu právomoci generálneho prokurátora rušiť v jednotlivých prípadoch rozhodnutia prokuratúry; ■ o **pri-**

pomienkach k trestným kódexom; ■ o **návrhu úpravy prehliadky advokátskej kancelárie**, pričom zámerom je iniciatívne návrh predložiť Ministerstvu spravodlivosti SR a naviazať ho na novelu trestnoprávných kódexov; ■ o **nominovaní zástupcov SAK do pracovných skupín Úradu pre územné plánovanie a výstavbu SR** a ■ o **schválení podnetu na odporúčanie najmenej polročného odkladu účinnosti súdnej mapy**.

V rámci informácií o **ďalšom vývoji v oblasti elektronizácie** členovia P SAK schválili **prenos povinnosti znášať náklady za plastový advokátsky preukaz s čipom na advokátov s účinnosťou od 1. januára 2023** bez ohľadu na skutočnosť, či ide o vydanie prvého preukazu alebo v poradí ďalšieho preukazu v dôsledku zmeny údajov alebo v dôsledku iných okolností. Vzali na vedomie informácie o **navrhovanom postupe kancelárie SAK spolu s harmonogramom výmeny preukazov typu Stacos 3.5 za Starcos 3.7**, o krokoch realizovaných kanceláriou komory v súčinnosti s externým IT koordinátorom a informáciu D. Trust Certifikačnej Autority, a. s. o **nemožnosti využívania služieb časovej pečiatky a časovej autority pri používaní operačného systému Windows 7 a starších operačných systémov** (pozri webovú stránku SAK, časť *Aktuality*).

Predsedníctvo SAK schválilo **stanoviská** s úpravami na základe diskusie vo veci dopytov súvisiacich s výkonom advokácie a koncipientskej praxe, ktoré spadajú do pôsobnosti **pracovnej skupiny pre veci advokátske a komisie pre zlučiteľnosť výkonu advokácie, resp. koncipientskej praxe s inými povolaniami**. Osobitne sa venovalo **inštitútu likvidátora advokátskej kancelárie** a jeho odmeňovania a **základným zásadám úpravy advokátskej obchodnej spoločnosti**. Vzalo na vedomie **odporúčania pre advokátov** spracované pracovnou skupinou pre veci advokátske v oblastiach **ďalší pracovný pomer advokátskeho koncipienta, povinnosť odmietnuť poskytnutie právnych služieb a doručenie disciplinárneho návrhu advokátovi** s tým, že témy budú zverejnené na webovej stránke komory.

Predsedníctvo SAK schválilo **hymnu ako ďalší symbol Slovenskej advokátskej komory**, a to pieseň hudobného skladateľa Štefana Fajnora *Slovenské zpěvanky* v úprave pre hudobné septeto (pozri Vestník č. 77).

V rámci informácií odboru výchovy a vzdelávania členovia predsedníctva schválili informácie o pripravovanom **seminári z trestného práva s celoslovenskou pôsobnosťou 24. novembra 2022** v Banskej Bystrici, **harmonogram vzde-**

lávacích stried v II. polroku 2022 a **termíny vzdelávacích podujatí pre advokátov a advokátskych koncipientov v roku 2023** s tým, že kancelária komory spracuje **aktualizované cenové ponuky hotelov** na účely organizácie vzdelávacích podujatí pre advokátskych koncipientov.

Predsedníctvo SAK vzalo na vedomie informáciu o **hospodárení komory v II. štvrtroku 2022** s analýzou jednotlivých nákladových položiek, o **zvyšovaní cien dodávaných služieb o infláciu** so zameraním na dodávky plynu a elektrickej energie do priestorov, ktoré SAK využíva, **porovnanie výnosov a nákladov seminárov advokátskych koncipientov a seminárov advokátov** uskutočnených v mesiacoch marec až jún 2022, **východiská rozpočtu komory na rok 2023**, informáciu o **prieskumnom konaní k poisteniu zodpovednosti za škodu pri výkone povolania**, ekonomické **vyhodnotenie regionálnych vzdelávacích podujatí** v I. polroku 2022 a **prehľad telefónnych poplatkov** za I. polrok 2022. Schválilo **predplatné pre externých objednávateľov Bulletinu slovenskej advokácie** na rok 2023.

V rámci informácií o **zahraničných aktivitách** Predsedníctvo SAK vzalo na vedomie informácie o **účasti zástupcov komory na podujatiach so zahraničným prvkom** a o tom, že podľa rotačného princípu **sa Nemecko-česko-slovenské advokátske fórum v roku 2023 uskutoční na Slovensku**.

Predsedníctvo SAK rozhodovalo o **žiadostiach súvisiacich s matrikou** advokátskych koncipientov, advokátov, usadených euroadvokátov, zahraničných advokátov, medzinárodných advokátov, spoločností s ručením obmedzeným, verejných obchodných spoločností a komanditných spoločností. Osobitne rozhodovalo o **návrhoch na pozastavenie výkonu advokácie** podľa § 8 ods. 2 písm. b), c) a d) zákona o advokácii a o **podnete predsedníčky Revízejnej komisie SAK** na zrušenie právoplatného rozhodnutia disciplinárneho senátu a právoplatného rozhodnutia odvolacieho disciplinárneho senátu podľa § 49 ods. 1 Disciplinárneho poriadku SAK.

Mimoriadne rokovanie Predsedníctva Slovenskej advokátskej komory sa konalo **29. septembra 2022 v Bratislave**.

JUDr. Karas, PhD. sa ku dňu 13. septembra 2022 vzdal funkcie predsedu Slovenskej advokátskej komory a členstva v Predsedníctve SAK vzhľadom na to, že bol vymenovaný za ministra spravodlivosti Slovenskej republiky. Do času zvolenia nového štatutára komory bol zastupovaním predsedu komory počas jeho neprítomnosti v plnom rozsahu poverený podpredseda doc. JUDr. Ondrej Laciak, PhD.

V nadväznosti na nové okolnosti Predsedníctvo SAK konštatovalo, že na základe výsledkov volieb konferencie advokátov 2021 na miesto riadneho člena nastúpil JUDr. Peter Erdős, náhradným členom sa stal JUDr. Matej Marhavý.

Členovia Predsedníctva SAK zvolili spomedzi seba za nového predsedu Slovenskej advokátskej komory JUDr. Martina Puchallu, PhD., ktorý dosiaľ vykonával funkciu podpredsedu komory. **Za novú podpredsedníčku komory bola zvolená Mgr. Alexandra Čižmáriková.** -km-

Pýta(j)te sa predsedníctva

Môže obchodná spoločnosť poskytujúca právne služby požiadať status registrovaného sociálneho podniku (zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov)?

Poskytovanie spoločensky prospešnej služby tak, ako ju definuje zákon č. 112/2018 Z. z., **nie je v súlade s účelom výkonu advokácie**. Výkon advokácie má jasne stanovené pravidlá, ktoré nie sú zlučiteľné s priznaním štatútu registrovaného sociálneho podniku. Jedinou činnosťou a účelom spoločnosti s ručením obmedzeným založenej podľa zákona o advokácii môže byť výkon advokácie.

Výkon advokácie je regulovaný zákonom a kontrola jeho dodržiavania je zverená výlučne orgánom Slovenskej advokátskej komory. Činnosť registrovaného sociálneho podniku (z hľadiska dodržiavania účelu vrátane reportovania príslušným orgánom v prípade poskytovania dotácií na účel spoločensky prospešnej služby) podlieha výkonu kontroly zo strany ústredného orgánu štátnej správy, čo je rovnako nezlučiteľné so základným princípom výkonu advokácie – nezávislosťou.

Na nezávislý výkon advokácie v rozpore so zákonom a stavovskými predpismi má rovnako negatívny vplyv používanie dodatku „r. s. p.“ k obchodnému menu, ako aj sieťovanie strešnými organizáciami sektora sociálnej politiky, ktorým status priznáva Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

Už vám neuniknú žiadne informácie!

Dôležité informácie a aktuality z diania v advokácii a na komore nájdete na našich sociálnych sieťach:

www.facebook.com/advokatinavasejstrane

pridajte sa do uzavretej skupiny pre advokátov
Advokáti spolu - SAK

www.linkedin.com/company/sak-sk

sledujte aj našu oficiálnu stránku na profesnej
sieti LinkedIn

Kalkulačky ASPI

Zrýchlia,
sprecizujú,
a najmä
zautomatizujú
vaše výpočty

Vyskúšajte ASPI
na 14 dní zadarmo

+421 2 58 10 20 14
+421 910 638 768
obchod@aspi.sk

Jednoduché výpočty cez Kalkulačky ASPI – vypočítajte si odmeny pre advokáta, úroky z omeškania, súdne poplatky, sledujte lehoty.

Kalkulačky ASPI zrýchlia, sprecizujú, a najmä zautomatizujú vaše výpočty. Práca s kalkulačkami je jednoduchá a intuitívna. Vďaka novým funkciám je práca s nimi ešte pohodlnejšia.

Štyri základné druhy kalkulačiek:

1. Odmena advokáta

- Tarifná odmena – Oceniteľné plnenie | Trestné konanie | Ostatné
- Zmluvná odmena – Hodinová | Paušálna
- Paušálna odmena – Centrum právnej pomoci | Konanie o oddĺžení

2. Súdne poplatky

3. Úroky z omeškania

4. Lehoty

Preskúmajte všetky kalkulačky a ich ďalšie výhody.

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

Povinnosť advokáta odpovedať klientovi na sťažnosť o prešetrovanie postupu advokátskeho koncipienta

Advokát, ktorý vo veci zastupovania klienta písomne neodpovedá na e-mailové dopyty klienta, súvisiace s postupom advokátskeho koncipienta pri poskytovaní právnych služieb, ale na ich vybavenie poverí dotknutého advokátskeho koncipienta, a zároveň riadne a včas nedoručí klientovi rozsudok krajského súdu, ktorý je klientovi doručený až na základe jeho výzvy, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 ZoA, pretože takýmto konaním porušuje povinnosti mu uložené § 18 ods. 1, 2 ZoA, § 6 ods. 1 písm. a), c) AP SAK.

Advokát môže vykonávaním jednotlivých úkonov právnych služieb, ako aj samotnou komunikáciou s klientom poveriť advokátskeho koncipienta, avšak taký postup je absolútne vylúčený v prípade, ak ide o interné prešetrovanie sťažnosti klienta na činnosť advokátskeho koncipienta v konkrétnej právnej veci.

*Rozhodnutie VI. disciplinárneho senátu SAK z 1. októbra 2021,
sp. zn. DS VI-76/2020:903/2020*

Dotknuté ustanovenia:

- § 18 ods. 3 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v platnom znení (ďalej len „ZoA“),
- § 6 ods. 1 písm. a), c) Advokátskeho poriadku SAK schváleného konferenciou advokátov 10. júna 2017 (ďalej len „AP SAK“)

Rozhodnutím VI. disciplinárneho senátu SAK z 1. októbra 2021, sp. zn. DS VI-76/2020:903/2020 bol disciplinárne obvinený advokáta (ďalej len „DO advokát“)

uznaný za vinného

z disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 ZoA, pretože zavinene závažným spôsobom porušil povinnosti advokáta podľa § 18 ods. 1, 2 ZoA, § 6 ods. 1 písm. a), c) AP SAK,

tým, že

vo veci zastupovania svojej klientky A. B. v konaní o náhradu škody z ublíženia na zdraví vedenom na okresnom súde,

- a) písomne neodpovedal na e-mailové dopyty sťažovateľky súvisiace s poskytovaním právnych služieb zo dňa 27. 11. 2019 a 2. 12. 2019,
- b) po tom, čo bol advokátskej kancelárii dňa 6. 11. 2019 doručený rozsudok krajského súdu zo dňa 24. 9. 2019

nezabezpečil, aby bol klientke tento rozsudok riadne a včas doručený, pretože rozsudok jej bol doručený až dňa 2. 12. 2019 na základe jej výzvy,

za čo mu bolo uložené

podľa § 56 ods. 2 písm. c) ZoA disciplinárne opatrenie – **peňažná pokuta** vo výške **2 000 eur**.

Podľa § 57 ods. 5 ZoA bola DO advokátovi uložená povinnosť zaplatiť na účet SAK paušálne náklady disciplinárneho konania vo výške **623 eur** v lehote do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z odôvodnenia:

Z vykonaného dokazovania mal disciplinárny senát za preukázané, že skutky uvedené v návrhu sa stali, sú disciplinárnymi previneniami.

V prvom rade je potrebné uviesť, že emaily sťažovateľky z 27. 11. 2019 a 2. 12. 2019 boli adresované DO ako advokátovi konajúcemu v mene príslušnej obchodnej spoločnosti, v rámci ktorej tento vykonáva svoju advokátsku činnosť. Skutočnosť, že email sťažovateľky z 27. 11. 2019 bol adresovaný výlučne DO, pričom v jeho obsahu sťažovateľka vyjadřila nespokojnosť s komunikáciou s advokátskym koncipientom DO je zrejmé aj z odpovede na tento email advokátskym koncipientom dňa 29. 11. 2019. Advokátsky koncipient v odpovedi zaslanej sťažovateľke konštatuje, že na základe jej sťažnosti adresovanej DO bola v určitom smere zjednaná

náprava. V uvedenom smere nemôže obstáť obrana DO, že na email sťažovateľky odpovedal hneď 27. 11. 2019 osobne tak, že spornú komunikáciu prejedná s advokátskym koncipientom, pričom o výsledku bude sťažovateľka informovaná.

Je síce pravdou, že advokát môže vykonávaním jednotlivých úkonov právnych služieb, ako aj samotnou komunikáciou s klientom poveriť advokátskeho koncipienta, disciplinárny senát však zastáva názor, že taký postup je absolútne vylúčený v prípade, ak ide o interné prešetrovanie sťažnosti klienta na činnosť advokátskeho koncipienta v konkrétnej právnej veci. Disciplinárne previnenie sa javí o to explicitnejšie, že sťažovateľke ohľadom prešetrovania jej sťažnosti formulovanej v emaili z 27. 11. 2019 odpovedal práve ten advokátsky koncipient, proti ktorému sťažnosť smerovala.

Disciplinárny senát následne totožným spôsobom posúdil aj neodpovedanie DO na email sťažovateľky z 2. 12. 2019, v ktorom išlo taktiež o sťažnosť na postup advokátskeho koncipienta DO v súvislosti s nedoručením rozsudku krajského súdu. Pokiaľ teda sťažovateľka v emaili z 2. 12. 2019 žiadala DO interne prešetriť postup advokátskeho koncipienta súvisiaci so zabezpečením doručenia rozsudku krajského súdu sťažovateľke, DO od tejto chvíle zaťažovala povinnosť sťažovateľku o výsledku takého prešetrovania písomne, respektíve emailom informovať.

Z dôvodu, že námietky sťažovateľky formulované v jej emailoch z 27. 11. 2019 a 2. 12. 2019 adresovaných DO smerovali výlučne k nespokojnosti s poskytovaním právnych služieb prostredníctvom advokátskeho koncipienta, nemôže obstáť obrana DO, že pokiaľ advokát vykonáva svoju činnosť prostredníctvom obchodnej spoločnosti, tak nie je nevyhnutné, aby osobne odpovedal na dopyty každého klienta, keďže takúto povinnosť má výlučne dotknutá obchodná spoločnosť prostredníctvom osôb zúčastnených na jej činnosti. Aj keď za určitých okolností je možné pripustiť taký výklad § 6 ods. 1 písm. c) AP SAK, že na niektoré dopyty klientov sú oprávnení odpovedať aj advokátski koncipienti, uvedené neplatí v prípadoch, ak sa písomné dopyty klientov týkajú práve nespokojnosti s činnosťou osôb, prostredníctvom ktorých advokát zabezpečuje poskytovanie právnych služieb. Z uvedeného dôvodu je potom náležité použiť doslovný výklad predmetného ustanovenia, keďže akákoľvek extenzívna interpretácia by v konkrétnom prípade bola rozpore s jeho účelom.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala
Mgr. Tatiana Frištková, advokátka

VZDELÁVACIE STREDY na komore

v roku 2022/2023

Vzdelávacie podujatia pre advokátov a koncipientov

Pozývame Vás na vzdelávacie podujatia organizované Slovenskou advokátskou komorou. Zmena programu vyhradená. Aktuálne a podrobné informácie o obsahu školení a školiteľoch nájdete na www.sak.sk, newsletteri a na sociálnych sieťach komory Linked In a Facebook.

Ďalšie informácie o podujatiach
vám ochotne poskytneme:

Natália Egyeg Šenkárová,
odbor výchovy a vzdelávania SAK
egyeg-senkarova@sak.sk

Pokiaľ ide o advokátskych koncipientov, nižšie uvedené podujatia netvoria súčasť povinného cyklického vzdelávania. Ponúkajú možnosť prehliabť si vedomosti aj takouto formou na dobrovoľnej báze.

CENA
prednášky
9€

STAŇTE SA NAŠÍM VIP

VÝHODY VIP PROGRAMU

ČLENSTVO ZADARMO

a bez časového obmedzenia

EXKLUZÍVNE ZĽAVY

na všetky kategórie elektra
na webe aj v predajniach

ŠPECIÁLNE PONUKY

akcie a súťaže iba pre vás

AKO SA STAŇ DATART VIP?

1. Ak ešte nemáte na DATART.sk vytvorený účet, registrujte sa na www.DATART.sk/VIP. Ak už účet máte vytvorený, povýšte ho na www.DATART.sk/vip-povyсение.
2. Zadajte Váš **VIP kód: VIPSKSAK22**
3. Hotovo. Po prihlásení do svojho VIP účtu uvidíte pri svojom mene červenú ikonku VIP. Ceny výrobkov sa Vám automaticky prepočítajú. Na získanie VIP ceny v predajni nahláste pri pokladni svoj e-mail.

Naskenujte QR kód
a zistite viac

Registrujte sa ešte dnes na
www.DATART.sk/VIP

Konferencia o histórii advokácie opäť prezenčne

Dňa 22. septembra 2022 sa uskutočnila opäť prezenčnou formou XVIII. konferencia o histórii advokácie. Usporiadateľom bola Česká advokátska komora a Fakulta právnická Západočeskej univerzity v Plzni, na pôde ktorej sa konferencia aj uskutočnila.

Úvodného slova spolu s oficiálnym zahájením podujatia sa zhostil stabilný moderátor konferencií a dekan Právnickej fakulty Západočeskej univerzity **JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.** Zároveň nezabudol pripomenúť, že s 18. ročníkom sa konferencia historikov advokácie stala „plnoletou“.

S prvým referátom *Župani a mešťanostovia Košíc z radov advokátov* vystúpil košický advokát **JUDr. et PhDr. Rudolf Manik, Ph.D., MBA, MHA.** Najskôr sa venoval pôsobeniu pravotárov na poste košického mešťanostu, nevynechal ani zastávanie funkcie hlavného župana Abovsko-turnianskej stolice a Slobodného kráľovského mesta Košice. Starostovia Košíc počas prvej Československej republiky pochádzali z radov advokátov – okrem V. Mutňanského. Na čele východoslovenskej metropoly stál po oslobodení v roku 1945 Štefan Kaifer ako predseda správnej komisie mesta a v období rokov 1999 – 2005 Zdenko Trebulňa ako primátor, okrem toho v rokoch 2005 – 2017 zastával post predsedu Košického samosprávneho kraja.

Doktorand Fakulty právnickej Západočeskej univerzity Mgr. Vojtěch Vrba predniesol príspevok odbornej asistentky tejto univerzity **JUDr. et Mgr. Vendulky Valentovej, Ph.D.** *Advokáti vo funkcii purkmistrov a starostov mesta Plzne v období rokov 1850 – 1945.* Z 11 najvyšších predstaviteľov Plzne v sledovanom období ich bolo až 7 právnikov, z toho 4 z advokátskeho stavu. Posledným purkmistrom Plzne bol v rokoch 1917 – 1918 Matouš Mandl (1865 – 1948), ktorý zasaďal počas Rakúsko-Uhorska aj v Českom zemskom sneme. Po vzniku Česko-Slovenska sa stal prvým starostom Plzne a zastával i mandát poslancu Národného zhromaždenia.

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D. vystúpil s príspevkom *Advokáti v pražskej samospráve v období prvej Československej republiky.* Z plejády právnikov pôsobiacich na pražskom magistráte boli najskôr uvedení starostovia kráľovského hlavného mesta Prahy z čias Rakúsko-Uhorska. Odznela aj informácia, že po komunálnych voľbách z roku 1927 pôsobilo v mestskom zastupiteľstve Prahy až 10 advokátov, ktorí boli členmi 10 rôznych politických strán.

Doc. JUDr. et Mgr. Martina Gajdošová, Ph.D. z Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave oboznámila prítomných s témou *Význam advokácie pre koncept záujmovej samosprávy.* Príspevok uverejňujeme na s. 64.

Advokát z Brna **Lubomír Činka** prispel prezentáciou fotografií *Súdne budovy – výstavba v období Republiky československej v rokoch 1918 – 1949.*

Riaditeľka mediálneho odboru Slovenskej advokátskej komory PhDr. Naďa Ondrišová predniesla referát košického advokáta a historika práva **JUDr. Petra Kerecmana, Ph.D.** *Advokát Dr. Vladimír Clementis,* ktorý priblížil osudy rodáka z Tisovca. Po druhej svetovej vojne sa exponoval politicky, jeho osobná tragédia sa zavŕšila rok po odvolaní z ministerkej funkcie zatknutím a odsúdením na trest smrti v procese s vedením protištátneho sprisahaneckého centra Rudolfa Slánského a spol. Vladimír Clementis bol popravený v roku 1952, jeho rehabilitácia sa konala až v roku 1963.

Doktorand Fakulty právnickej Západočeskej univerzity a plzenský advokát **Mgr. Marián Byszowiec** nadviazal príspevkom *Proces s vedením protištátneho sprisahaneckého centra na čele s Rudolfom Slánským.* Zo 14 osôb obžalovaných v tomto procese malo až 11 židovský pôvod a k ich zatknutiu došlo od novembra 1949 až do júna 1952. V procese došlo k viacerým diskrepanciám s právnym poriadkom Československej republiky.

Advokátsky koncipient z Prahy **JUDr. et Ing. Štěpán Hubička** referoval na tému *Prvorepublikový advokát z Kráľovských Vinohradov členom správnej rady Škodových závodov v Plzni a priekopníkom motorizmu v Čechách.* Priblížil osud Emila Miříčku, ktorý bol od roku 1898 praktizujúcim advokátom i správcom konkurzných podstát. Od roku 1907 vykonával funkciu člena správnej rady akciovej spoločnosti Laurin & Klement v Mladej Boleslave. Po vzniku republiky pôsobil ako predseda Autoklubu Republiky československej.

Mgr. Jan Kober, LL.M. z Ústavu štátu a práva Akadémie vied ČR oboznámil auditórium s témou *Nemecké právnické zjazdy v Československu a úloha domácich nemeckých advokátov.* Okrem zjazdov českých a slovenských právnikov sa počas prvej ČSR uskutočňovali aj zjazdy právnickej obce najväčšej minority v štáte. V medzivojnovom Československu sa Nemecké právnické zjazdy konali od roku 1921 až do roku 1938 v Karlových Varoch, Brne, Liberci, Chebe či Jablonci. Ich účastníkmi boli okrem sudetských Nemcov aj občania Rakúskej republiky a Nemeckej ríše.

Ako posledný v poradí odznel príspevok poľskej advokátky a šéfredaktorky časopisu poľskej advokácie **Ewy Stawickej** prednesený JUDr. et PhDr. Stanislavom Balíkom, Ph.D. s názvom *Advokát Andrzej Rościszewski – zem, more, právo.* Advokát A. Rościszewski bol z právnických štúdií v čase komunistického režimu pre svoj triedny pôvod vylúčený. Po spoločenských zmenách v roku 1989 sa stal prvým predsedom (dekanom) Advokátskej komory vo Varšave (do roku 1995) a ako jediný poľský právnik obdržal za svoju angažovanosť v cirkevnej oblasti od pápeža Rad svätého Silvestra. Po skončení konferencie sa väčšina prítomných zúčastnila na vernisáži výstavy *Advokáti proti totalite* v Študijnej a vedeckej knižnici Plzenského kraja.

JUDr. PhDr. Rudolf Manik, Ph.D., MBA, MHA
advokát

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

Povinnosť advokáta oznámiť ukončenie zastúpenia po vypovedaní zmluvy o právnej pomoci

Je disciplinárnym previnením advokáta, ak po vypovedaní zmluvy o poskytovaní právnej pomoci neoznámí ukončenie zastúpenia klientu súdnemu exekútorovi, neinformuje klienta o doručení exekučného príkazu a oznámenia o ukončení exekúcie ani o vymožených platbách, poukázaných advokátovi súdnym exekútorom, ktoré si advokát bez vedomia klienta ponechá a po doručení žiadosti klienta o vyúčtovanie právnych služieb, tejto žiadosti nevyhovie.

Rozhodnutie disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie Českej advokátskej komory z 1. júna 2021, sp. zn. K 71/2018 v spojení s rozhodnutím odvolacieho disciplinárneho senátu ČAK zo dňa 16. septembra 2021¹

Dotknuté ustanovenia:

- § 16 ods. 1, 2, 17 zákona č. 85/1996 Sb., o advokácii
- čl. 4 ods. 1, čl. 9 ods. 1 a čl. 10 ods. 4 uznesenia predstavenstva Českej advokátskej komory č. 1/1997 Vestníka zo dňa 31. 10. 1996, ktorým sa stanovujú pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže advokátov Českej republiky (etický kódex) v platnom znení (ďalej len „Pravidlá profesionálnej etiky“)
- **obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov:** § 18 ods. 2 a 3 a § 23 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v platnom znení, § 2 ods. 2, § 6 ods. 1 písm. a) Advokátskeho poriadku SAK z 10. júna 2021

Disciplinárny senát uznal disciplinárne obvineného advokáta za vinného z disciplinárneho previnenia, ktorého sa dopustil

tým, že

potom, čo listinou zo 17. 2. 2014 vypovedal zmluvu o poskytovaní právnych služieb, uzavretú dňa 28. 12. 2004 so spoločnosťou A., s r. o., (ďalej tiež len „klient“), ktorá tak skončila uplynutím výpovednej doby k 31. 5. 2014, a v dôsledku toho zanikli k tomuto dňu všetky splnomocnenia udelené klientom disciplinárne obvinenému,

- neoznámil ukončenie zastúpenia klientu súdnemu exekútorovi Mgr. Č. B., Exekútorový úrad B., v exekučnom konaní vedenom jeho klientom ako oprávneným proti povinnému P. T., a neoznámil ukončenie zastúpenia rovnakému exekútorovi v exekučnom konaní vede-

nom jeho klientom ako oprávneným proti povinnej Ing. D. B.,

- neinformoval klienta, že mu bolo súdnym exekútorom Mgr. Č. B. poukázané v exekučnej veci vedenej klientom ako oprávneným proti povinnej Ing. D. B. vymožené plnenie vo výške 4 000 Kč a ďalej nástupkyňou tohto súdneho exekútora, súdnou exekútkou Mgr. B. B., Exekútorový úrad B., poukázané vymožené plnenie, a to dňa 17. 8. 2017 čiastka 647,65 Kč, dňa 19. 9. 2017 čiastka 1 206 Kč, dňa 19. 10. 2017 čiastka 1 205 Kč, dňa 16. 11. 2017 čiastka 1 205 Kč dňa 19. 12. 2017 čiastka 1 207 Kč, dňa 19. 3. 2020 čiastka 737 Kč, dňa 20. 4. 2020 čiastka 586 Kč a dňa 19. 5. 2020 čiastka 737 Kč, t. j. celkom plnenie vo výške 11 530,65 Kč, toto vymožené plnenie si bez vedomia klienta ponechal, a ďalej neinformoval klienta o tom, že mu bol v tejto veci doručený exekučný príkaz súdnej exekútky Mgr. B. B. z 9. 9. 2019 a oznámenie o skončení exekúcie 27. 4. 2020,
- po tom, ako bol listom z 19. 5. 2020 požiadaný o vyúčtovanie poskytnutých právnych služieb vo veci zastúpenia klientu v exekučnom konaní vedenom súdnou exekútkou Mgr. B. B., Exekútorový úrad B., tejto žiadosti nevyhovel,

čím porušil

§ 16 ods. 1, 2 a § 17 zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1, čl. 9 ods. 1 a čl. 10 ods. 4 Pravidiel profesionálnej etiky.

Uložené disciplinárne opatrenie – pokuta vo výške 10 000 Kč.

NOVÝ ZÁKONNÍK PRÁCE V PRAXI
ONLINE

Prehľadné spracovanie s rozsiahlym komentárom

Spracovaná judikatúra

Právne predpisy

Webináre na konkrétne novely ZP

Zavolajte nám: **0918 850 790**

Web: www.zakonnik-prace.dashofer.sk

Z odôvodnenia:

Odvolačný disciplinárny senát považoval za zásadné vysporiadať sa s námietkou uvádzanou disciplinárne obvineným, a to, že síce on sám vypovedal zmluvu o poskytovaní právnych služieb, ale z dôvodu neúhrady trov konania sťažovateľkou naďalej viedol exekúcie proti dlžníkom sťažovateľky a vymáhal prostredníctvom exekútora sumu určenú na náhradu trov konania, a z toho dôvodu, že bol presvedčený, že plné moci, ktoré mu boli udelené, sú platné aj napriek zániku zmluvy o poskytovaní právnej pomoci, a že teda je oprávnený, aby si na náhradu trov konania započítal vymožené platby. Za týmto účelom sa senát zoznámil aj s judikátom, ktorý cituje obvinený vo svojom odvolaní, a to s rozsudkom NS ČR zo dňa 24. 2. 2010, sp. zn. 33 Cto 4385/2007. Z tohto judikátu vyplýva, že zánikom platnosti príkaznej zmluvy uplynutím doby nezaniká účinok splnomocnenia. Vzhľadom na to, že nešlo o príkaznú zmluvu, event. mandátnu zmluvu medzi advokátom a fyzickou osobou a nedošlo ani na vypovedanie týchto zmlúv, ale zánik bol konštatovaný uplynutím doby, nemožno tento judikát používať tak, ako to požaduje disciplinárne obvinený.

Disciplinárne obvinený sám vypovedal zmluvu o poskytovaní právnych služieb, preto mu muselo byť jasné, že skončením tejto zmluvy mu oprávnenie poskytovať akékoľvek služby sťažovateľke zaniklo. Nie je možné dospieť k záveru, že zánikom zmluvy o poskytovaní právnych služieb síce bol ukončený vzťah medzi disciplinárne obvineným a sťažovateľ-

Advokátska kancelária ponúka **prenájom/zdielanie kancelárií v Bratislave** ulica Justičná, v bezprostrednej blízkosti Justičného paláca. Výmera prenajímaných priestorov a výška nájomného je predmetom dohody.

Ďalej ponúkame poskytovanie **administratívnych služieb a služieb recepcie, ako aj možnosť zriadenia sídla**, resp. miesta podnikania na uvedenej adrese.

Blížšie informácie je možné získať na telefónnom čísle +421 220 757 557, alebo na mail. adrese tr@rasovsky.sk.

kou, ale disciplinárne obvinený môže naďalej viesť exekúciu proti dlžníkom sťažovateľky a finančné prostriedky používať na úhradu svojich nákladov za poskytovanie právnej služby sťažovateľke. Ak disciplinárne obvinený tvrdí, že bol dohodnutý so sťažovateľkou, že si trovy právneho zastúpenia uhradí z vymoženej exekúcie proti dlžníkom sťažovateľky, mal si tento vzťah so sťažovateľkou upraviť písomne a dohodnúť so sťažovateľkou, že si takto uhradí trovy konania, ktoré mala sťažovateľka disciplinárne obvinenému za právne zastúpenie zaplatiť. Nepochybne mal vziať do úvahy, že vymožené finančné prostriedky podľa rozsudku, na základe ktorého viedol exekúciu, sú finančné prostriedky sťažovateľky, iba uhradené na platobné miesto, čo bol sám disciplinárne obvinený. Ak tieto finančné prostriedky za sťažovateľku prevzal, mal ich sťažovateľke vyúčtovať a vydať doklad o zaplatení faktúry, ktorú by sťažovateľke vystavil. Toto disciplinárne obvinený neurobil, a v tom je nutné vidieť zásadné porušenie právnych predpisov, ako vo svojom rozhodnutí uvádza disciplinárny senát, a s týmito závermi sa tiež odvolací disciplinárny senát stotožnil.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Poznámka

- 1 Preložené a spracované podľa Vrábliková, P.: *Z kárné praxe*. In: Bulletin advokácie, č. 5/2022, s. 70 – 71.

Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala **Mgr. Tatiana Frištková, advokátka**

Clerk.

KONEČNE JEDNODUCHÝ SOFTVÉR PRE ADVOKÁTOV.

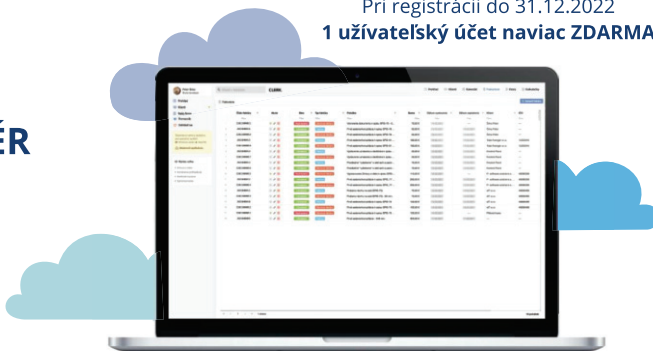
Vyskúšajte na 30 dní zdarma.
Už od 18€ mesačne pre 2 užívateľov.

www.clerk.sk

Pri registrácii do 31.12.2022
1 užívateľský účet navyše ZDARMA

Výber z aktuálneho medzinárodného diania

Nemecko-česko-slovenské advokátske fórum tento rok na tému well-being advokátov

V dňoch 2. – 3. septembra 2022 usporiadala Česká advokátska komora obľúbenú dvojdňovú medzinárodnú konferenciu Nemecko-česko-slovenské advokátske fórum. Ide o tradičné podujatie celkovo štyroch partnerov – advokátskych komôr. Sú nimi Česká advokátska komora, Slovenská advokátska komora, Advokátska komora Sachsen a Advokátska komora Bamberg.

Každý rok organizuje Fórum jedna z advokátskych komôr a tento rok sa organizácie ujala opäť Česká advokátska komora, a to po dvojročnom nedobrovoľnom prerušení, ktoré bolo spôsobené celosvetovou pandémiou Covid-19. Advokátske fórum malo tento rok zatiaľ najvyššiu účasť – viac ako 60 advokátok a advokátov sa zišlo z celej Českej republiky, Slovenska a Nemecka.

Prvý deň konferencie sa začal spoločenským večerom. Po prehliadke Strahovského kláštora nasledovala spoločná

večera všetkých účastníkov. Nasledujúci deň bol už venovaný pracovnej časti programu. Všetky prednášky, ktoré v ňom zazneli boli simultánne tlmočené do češtiny a nemčiny. Každý ročník Fóra mal inú ústrednú tému, ktorú navrhla organizátorská advokátska komora. Pre tento rok bola zvolená veľmi aktuálna problematika – **Well-being advokátov**. Je to historicky prvýkrát, kedy sa na Advokátskom fóre o tejto (pre niektorých ešte stále kontroverzej) téme diskutovalo.

Keďže well-being úzko súvisí aj s otázkou diverzity a zapojením žien, bolo viac než symbolické, že tento rok boli advokátske komory reprezentované výlučne ženami. Za Českú advokátsku komoru svoje úvodné slovo predniesla **Monika Novotná**, podpredsedníčka ČAK, ktorá vyzdvihla dôležitosť témy tohtoročného Fóra. Nasledovala **Viktória Hellenbart**, zástupkyňa Slovenskej advokátskej komory, ktorá priblížila zaujímavú iniciatívu SAK, kedy po celý minulý rok v *Bulletine slovenskej advokácie* vychádzali pravidelné články práve na tému well-being advokátov. Advokátska komora Bamberg bola zastúpená predsedníčkou **Ilonou Treibert** a so zdravotnou výstupou aj predsedníčka Advokátskej komory Sachsen, **Sabine Fuhrmann**. Obe zástupkyne sa zhodli na tom, že táto téma bola až príliš dlho ignorovaná a stigmatizovaná a pre mnohých je aj v dnešnej spoločnosti naďalej tabu. Ale práve debata a verejné otvorenie tejto problematiky je prvým krokom k zlepšeniu situácie.

Ako prvá prednášajúca vystúpila vedúca odboru medzinárodných vzťahov ČAK **Eva Indruchová** s prednáškou

Úvod do problematiky *well-being* advokátov. Predstavila jednotlivé iniciatívy advokátskych komôr i medzinárodných organizácií a zamerala sa na nedávnu globálnu štúdiu IBA *Duševné zdravie v právnických profesiách*. Nasledovala prednáška slovenskej psychologičky a koučky **Zuzany Reľovskej**, ktorá účastníkom priblížila problematiku vyhorenia a nevyhnutnosti budovať svoju mentálnu odolnosť ako prevenciu proti burn-outu. Otvorene hovorila o vlastných skúsenostiach a veľmi informatívne priblížila dopady stresu na náš organizmus.

Dopoludňajšiu sériu prednášok uzavrela **Marcela Roflíková**, zakladateľka Českého mindfulness inštitútu svojím veľmi praktickým workshopom, kedy si účastníci mohli na vlastnej koži vyskúšať techniky mindfulness, teda naučiteľnej zručnosti, ako smerovať svoju pozornosť na prítomný okamih. Účastníci si tak vyskúšali, ako sa predovšetkým počas náročných pracovných dní vedome zastaviť, aby svoju prácu boli schopní zvládnuť bez vyčerpania svojich mentálnych a fyzických rezerv.

Popoludňajší blok prednášok začala **Sabine Fuhrmann**, predsedníčka Advokátskej komory Sachsen, ktorá príspevom *Viac než len kôš s ovocím a eBike – o pracovných podmienkach a ďalších vymoženostiach* účastníkov oboznámila s aktuálnou situáciou v Nemecku a na konkrétnych príkladoch priblížila nové trendy v Nemecku. Posledný príspevok predniesol prednášajúci za Advokátsku komoru Bamberg **Christian Semmler**, advokát z Würzburgu, ktorý sa zamerl na možnosti práce z domu (home office) a otvoril mnohé aktuálne témy, ako je zavedenie povinných dátových schránok v Nemecku (od 1. januára t. r.), analýza softvéru, či možnosti online súdnych konaní. Celodenná séria prednášok bola oficiálne ukončená krátkymi prejavmi a poďakovaním jednotlivých zástupkyň komôr. Pre záujemcov nasledoval ešte fakultatívny minikurz česko-slovensko-nemeckej právnickej terminológie pre začiatočníkov.

Tohtoročné Advokátske fórum sa stretlo s mimoriadne pozitívnym ohlasom zo strany účastníkov. So živým záujmom prijali, že sa nezaoberalo právnou témou, ako býva zvykom, a ako je napokon príznačné pre právnické konferencie či fóra, ale zameralo sa na v spoločnosti nie príliš (aspoň nie dosť často) diskutovanú problematiku profesijného *well-being*, napriek tomu, že ide o problematiku takú dôležitú. Osvojiť si techniky smerujúce k upokojeniu a nájdeniu duševnej pohody v rámci mnohokrát náročných každodenných profesijných situácií je pre advokátky a advokátov nepochybne užitočné, ak nie priam potrebné. Tým skôr treba oceniť voľbu témy organizátorov, ktorí sa nebáli prísť s neprávnou témou.

Záverom fóra odovzdala ČAK pomyselnú štafetu Slovenskej advokátskej komore, ktorá sa zhostí organizácie Advokátskeho fóra v roku 2023.

JUDr. Eva Indruchová

vedúca odboru medzinárodných vzťahov ČAK

Foto Jakub Gajdoš

Zdroj: *Advokátní deník*

Preklad a redakčná úprava:

Mgr. Lucia Strečanská, kancelária SAK

V Berlíne sa stretli zástupcovia advokátov z celej Európy

20. Berlínska konferencia európskej advokácie

Pod patronátom Berlínskeho spolku advokátov sa každý rok koná Berlínska konferencia európskej advokácie. Z poverenia predsedníctva SAK sa v dňoch 1. a 2. septembra 2022 už 20. ročníka tohto odborného fóra zúčastnila členka pracovnej skupiny SAK pre zahraničné vzťahy JUDr. Ing. Zuzana Hnátová. Podujatie pomáha na výročnej báze utvrdiť dlhoročné vzťahy spolupráce medzi slovenskou a nemeckou advokáciou.

Berlínska konferencia európskej advokácie pravidelne každý rok na jeseň spája zástupcov národných i regionálnych advokátskych komôr a európskych organizácií združujúcich advokátov. Na tému tohtoročnej konferencie **Advokáti ako obhajcovia ľudských práv** každá zo zastúpených advokátskych komôr vypracovala podrobný dotazník týkajúci sa právnej úpravy a praxe v danej krajine. Popri vystúpeniach hlavných rečníkov bol na konferencii priestor aj na výmenu skúsenosti a porovnanie stavu v jednotlivých krajinách.

Počas konferenčnej časti programu zaznelo viacero zaujímavých a podnetných príspevkov. **Piers Gardner**, britský solicitor a člen Stáleho výboru CCBE (Rada advokátskych komôr Európy) pri Európskom súde pre ľudské práva predniesol veľmi zaujímavý vstup ohľadom krízy Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý je aktuálne v stave akútnej preťažnosti.

Margarete Gräfin von Galen, nemecká advokátka a bývalá predsedníčka CCBE, sa vo svojej prednáške zamerala na nezávislosť advokáta, ktorý nemá byť predĺženou rukou štátu, a dotkla sa zákonných povinností, ktoré stavajú advokátov do komplikovanej situácie vo vzťahu ku klientom.

Na 20. Berlínskej konferencii európskej advokácie som ocenila možnosť prebrať témy, na ktoré pri každodennej práci zvyčajne nie je čas, ale sú o to viac prínosné, ako poslanie advokácie, nezávislosť advokáta, návrat ku koreňom nášho povolania. Ako advokáti z praxe s takýmito témami zriedka prichádzame do kontaktu a považujem za prínosné pozrieť sa na svoju prácu aj z tohto uhla pohľadu. Malo by ísť o základ našej každodennej činnosti, hoci v dôsledku pracovného vyťaženia a stresu nad tým v hlbšej miere rozmyšľať možno pozabúdame.

Neodmysliteľnou a prínosnou súčasťou podujatia je networking, možnosť osobného kontaktu so zástupcami iných európskych, ale aj regionálnych advokátskych komôr. Podujatie ponúka bohatý vzdelávací program v rôznych formách doplnený spoločenskými podujatiami.

Na konferencii sa zúčastnili aj zástupcovia advokácie z Ukrajiny. Vysvetlili aktuálne fungovanie ukrajinských súdov, ktorých činnosť bola od začiatku augusta obnovená v on-line režime. Zároveň potvrdili, že vždy privítajú pomoc a podporu v podobe praktických rád pre ukrajinských občanov v tom-ktorom štáte v ukrajinskom jazyku.

Berlínska konferencia európskej advokácie je príkladom hodnotného a živého podujatia, ktoré spája európskych advokátov s nemeckou advokáciou a predstaviteľmi nemeckého spoločensko-politického života s akcentom na rozmer vzájomnej spolupráce v rámci Európskej únie.

JUDr. Ing. Zuzana Hnáťová, LL.M.

Foto (zdroj): Berliner Anwaltsverein

Mladí advokáti z celého sveta diskutovali o budúcnosti povolania

Výročný kongres AIJA

V dňoch 22. – 27. augusta 2022 sa uskutočnil 60. medzinárodný kongres mladých advokátov, čiže výročný kongres AIJA, na ktorom mala svoje zastúpenie aj slovenská advokácia. Kongres sa uskutočnil v Singapure, ktorý je

známy svojou povestou miesta orientovaného na budúcnosť. Práve tu AIJA so svojimi členmi a účastníkmi diskutovala o advokátskom povolaní ako súčasť spoločenskej evolúcie, počas ktorej sa advokácia adaptuje a obohacuje.

Odborný program

Ústrednou témou kongresu bola *Budúcnosť advokácie: opäť sa spojme a prijmime zmenu*. Tejto téme bolo venované nielen plenárne zasadnutie, ale budúcnosť rezonovala v celom programe, ktorý zahŕňal ďalšie sprievodné podujatia s čiastkovými témami ako *Budúcnosť procesu uzatvárania a vyjednávania dohôd o fúziách a akvizíciách; Manažment právnych projektov a potenciál pre automatizované riadenie práce* či *Právnické firmy 2.0: ako môžu právnici predbehnúť dobu*. Témam digitalizácie a nových technológií sa venovali aj časti odborného programu zamerané na oblasti riešenia sporov a arbitráží, zdravotníckeho práva, trestného práva, nehnuteľností, konkurzov, finančného, pracovného či environmentálneho práva. Paralelne prebiehala samostatná sekcia odborného programu zameraná na podnikanie v Ázii.

AIJA na svojom výročnom kongrese ďalej rozvinula koncept poskytovania bezplatného profesionálneho koučingu pre účastníkov. K dispozícii bola možnosť skupinového tréningu zameraného na budovanie dôvery na pracovisku, ako aj individuálnych konzultácií s koučom na voľnú tému z oblasti odborného rozvoja. Všetky ponúknuté termíny bezplatného koučingu boli obsadené a aj slovenskí účastníci potvrdili, že školenia prebehli na vysokej úrovni.

Slovenské zastúpenie s orgánmi AIJA

Súčasťou kongresu bolo zasadnutie Valného zhromaždenia AIJA, na ktorom predsedníctvo zhrnulo svoju činnosť po-

čas funkčného obdobia. Uskutočnili sa aj voľby, tradične aj s možnosťou elektronickej účasti a s elektronickým hlasovaním cez overený volebný systém.

Za nového prezidenta AIJA bol zvolený **Moritz Maurer** zo Švajčiarska. Novým prvým viceprezidentom (a teda od budúceho kongresu ďalším prezidentom) sa stal **Eduardo de la Pena**, ktorý je členom príslušnej advokátskej komory tak na Floride v USA, kde pôsobí, ako aj v rodnom Mexiku. Týmto bude mať AIJA po dlhom čase neeurópskeho viceprezidenta a budúceho prezidenta.

Za generálneho tajomníka (*Secretary General*) bol v elektronickom hlasovaní zvolený člen pracovnej skupiny SAK pre zahraničné vzťahy, dlhoročný aktívny člen AIJA a doterajší koordinátor AIJA pre vzťah s komorami **Tomáš Rybár**, čím sa na funkčné obdobie 2 rokov stal riadnym členom „Bureau“ (predsedníctva AIJA). Ide o prvé takéto vrcholné zastúpenie slovenského člena vo vedení tejto globálnej organizácie. Súčasťou jeho agendy bude aktualizácia stanov, riadne vedenie zasadnutí orgánov AIJA a príprava a realizácia volieb.

Na kongrese v Singapure sa zúčastnil aj advokát **Marek Holka** v pozícii národného zástupcu AIJA pre Slovenskú republiku a zároveň člena výkonného výboru AIJA. Zúčastnil sa na zasadnutí národných zástupcov, na ktorom bol ústrednou témou rozvoj členskej základne predovšetkým v menej zastúpených regiónoch vrátane strednej a východnej Európy. Ako prekážky rozvoja členskej základne boli identifikované predovšetkým finančné záväzky spojené s členstvom v AIJA a účasťou na jednotlivých odborných podujatiach, ako aj nižšie povedomie o potrebe budovania medzinárod-

nej siete odborných kontaktov. Slovenská advokátska komora je kolektívnym členom AIJA, preto sa Marek Holka zúčastnil aj Okrúhleho stola kolektívnych členov, pri ktorom sa diskutovalo predovšetkým o prehĺbení spolupráce medzi AIJA a advokátskymi komorami a o spôsoboch motivovania mladých advokátok a advokátov k aktívnej účasti na činnosti tak v AIJA, ako aj v národných advokátskych komorách.

Ďalšie podujatia

Po úspešnom kongrese v Singapure je v kalendári AIJA aj v blízkej budúcnosti množstvo atraktívnych podujatí – či už polročné konferencie v Edinburghu (november 2022) a Haagu (máj 2023) zamerané na rozličné právne aspekty ochrany životného prostredia, sociálnej politiky a riadenia, ako aj odborné semináre v Krakove (obchodné právo, fúzie a akvizície – september 2022), Valencii (doprava – september 2022), Berlíne (arbitráž, zdravotníctvo, verejné obstarávanie – október 2022), Amsterdame (pracovné právo, riešenie sporov – október 2022) či Hamburgu (duševné vlastníctvo – november 2022).

Zo vzdialenejších podujatí môže byť pre slovenské advokátky a advokátov vďaka geografickej a cenovej dostupnosti zaujímavý seminár zameraný na súťažné a zdravotnícke právo, ktorý sa uskutoční na jar roka 2023 v Budapešti. Budúci výročný kongres AIJA sa uskutoční v auguste 2023 v Riu de Janeiro.

Mgr. Tomáš Rybár
Mgr. Marek Holka

DO VAŠEJ KNIŽNICE

Zákon o advokácii. Komentár

Mičinský, Ľ. – Štrpka, P.: **Zákon o advokácii. Komentár.**
Bratislava : Wolters Kluwer SR, s. r. o., 2022, 792 s.
ISBN 978-80-571-0463-3

Monografia spoluautorov **Ľudovíta Mičinského** a **Petra Štrpku**, ktorí sú obaja praktizujúcimi advokátmi, je už druhým obsiahlym komentárom k aktuálne platnému zákonu č. 586/2003 Z. z. o advokácii – po publikácii autorov *Jozef Olej, Peter Kerecman, Peter Kalata, Peter a kol. Zákon o advokácii. Komentár*, Bratislava : C. H. Beck, 2013.

Po takmer decéniu od vydania tohto prvého komentára k základnému právnomu predpisu upravujúcemu postavenie advokácie na Slovensku kniha Ľ. Mičinského a P. Štrpku obsahuje 8 novelizácií zákona č. 586/2003 Z. z., ako aj najnovšie poznatky právnej doktríny z uvedenej oblasti vrátane súdnych rozhodnutí publikovaných k tejto problematike v ostatných rokoch.

Obsahovo predkladanú monografiu tvoria po predslove prof. JUDr. Pavla Holländera, DrSc. a úvode spoluautorov komentované texty k jednotlivým ustanoveniam paragrafového znenia zákona o advokácii. Prílohy ku komentáru zákona č. 586/2003 Z. z. predstavuje vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb č. 655/2004 Z. z. vrátane výšky výpočtových základov za roky 2002 až 2022, ďalej uznesenia konferencie advokátov Slovenskej advokátskej komory z rokov 2003 až 2021 a napokon úplné znenia uznesení Predsedníctva Slovenskej advokátskej komory z rokov 2005 až 2021.

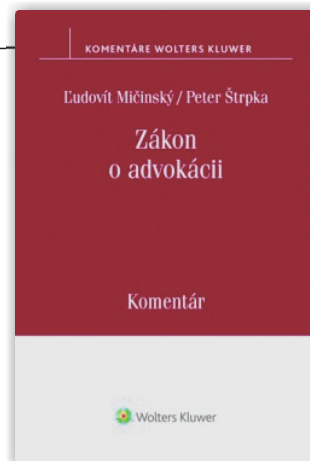
Predslov z pera emeritného sudcu Ústavného súdu Českej republiky prof. Holländera sa venuje zrodu i metamorfóze komentárovej spisby v jej historickom vývoji od stredovekých čias.

Nasleduje **Úvod** spoluautorov, ktorí sa okrem praktického výkonu advokácie exponujú aj v samosprávnych orgánoch Slovenskej advokátskej komory.

V prvej časti komentára **Všeobecné ustanovenia** je predmetom záujmu spoluautorov okrem poslania advokácie aj autorizácia zmlúv o prevode nehnuteľností vykonávaná advokátmi, autorizáciu sú pritom oprávnení vykonávať od roku 2009. Z hľadiska rôznych výkladov v interpretačnej praxi je vhodné uviesť publikovaný názor, že v súčasnosti už katastrálne odbory okresných úradov akceptujú autorizáciu pri všetkých typoch zmlúv o prevode nehnuteľností, vrátane nepomenovaných zmlúv, a to aj ak je takáto zmluva spojená s inou zmluvou, napr. so zmluvou o zriadení vecného breme-

na. V súlade s rozhodnutím Predsedníctva Slovenskej advokátskej komory z 19. 4. 2011, sp. zn. P-12/2011:1544/2010 je advokát oprávnený autorizovať aj zmluvu o prevode nehnuteľností, ktorej zmluvnou stranou je i on sám. Podľa rozhodnutia Predsedníctva Slovenskej advokátskej komory zo 16. 11. 2012 sp. zn. P-31/2012:1516/2011 však nesmie advokát autorizovať podpis svojho klienta na splnomocnenie pre tretiu osobu na právne úkony súvisiace s prevodom nehnuteľností tohto klienta. Keďže od roku 2009 sa právna prax na viacerých katastrálnych odboroch okresných úradov vyvíjala odlišne, vydal Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky v *Katastrálnom bulletin* č. 2/2012 stanovisko, v zmysle ktorého ak bola pôvodná zmluva o prevode nehnuteľností autorizovaná advokátom, aj jej dodatok predložený v administratívnom konaní musí byť advokátom autorizovaný. Na základe stanoviska Úradu geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky zverejneného v *Katastrálnom bulletin* č. 2/2013 pri autorizácii zmluvy o prevode bytu advokátom nemusí byť jej prílohou v správnom konaní na príslušnom katastrálnom odbore okresného úradu aj vyhlásenie správcu predmetného bytu o neexistencii nedoplatkov na nájomnom, resp. na službách spojených s nájmom.

V poradí druhá a najrozsiahlejšia časť komentára **Advokát** sa zaoberá aj predpokladmi výkonu advokácie, pričom komentár obsahuje k tejto téme množstvo judikátov i zahraničnej proveniencie. V súlade s rozsudkom Súdného dvora Európskej únie zo 4. 2. 2020 sp. zn. C-515/17 P a C-561/17 P v právnej veci *Uniuersytet Wrocławski a Poľská republika c/a Research Executive Agency (REA)* nebola nezávislosť advokáta od klienta (vysokej školy, na ktorej niekedy pôsobil ako zamestnanec na základe pracovnej zmluvy) narušená, ak s ním má predmetná škola v súčasnosti uzatvorenú už iba civilnoprávnú zmluvu o poskytnutí výučby. Nezávislosť advokáta teda neznamená, že by nemal mať nijaké väzby so svojím klientom, ale iba také väzby, ktoré zjavne narušujú jeho schopnosť zabezpečiť obranu klienta a čo najlepšie ochrániť jeho záujmy. Na druhej strane na základe rozhodnutia disciplinárneho senátu Disciplinárnej komisie Českej advokátskej komory z 20. 11. 1998 sp. zn. K 132/97 a K 39/98 bol uznaný z disciplinárneho previnenia advokát, ktorý ako podpredseda akciovej spoločnosti spolupodpísal splnomocnenie na jej zastupovanie a prijal ho ako jej právny zástupca.

K vzťahom medzi sudcami a advokátmi je zase publikované uznesenie Súdnej rady Slovenskej republiky č. 177/2018 z 24. 9. 2018 interpretujúce Zásady sudcovskej etiky.

K aktuálne populárnej problematike tzv. kajúcnikov je zase uverejnený Slovenskou advokátskou komorou prijatý *Odporúčaný postup advokáta pri klientovi, ktorý prejaví záujem spolupracovať s orgánmi činnými v trestnom konaní*.

Zo slovenskej disciplinárnej judikatúry je vhodné poukázať na rozhodnutie Odvolacieho disciplinárneho senátu Slovenskej advokátskej komory, podľa ktorého „zo žiadneho predpisu nevyplýva povinnosť advokáta podať sťažnosť proti uzneseniu o uložení poriadkovej pokuty bez pokynu klienta, pokiaľ je klient stíhaný na slobode a má možnosť priameho kontaktu s advokátom. Pasivita klienta, jeho ľahostajný postoj k trestnému konaniu nemôže byť na ujmu advokáta“.

K čoraz častejším prehliadkam advokátskych kancelárií možno poukázať na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva z 20. 9. 2018 č. 68762/2014 a č. 71200/14 v právnej veci *Aliyev c/a Azerbajdžanská republika*, v zmysle ktorého „perzekúcia a zastrašovanie advokátov je zásahom do samotnej podstaty Dohovoru. Prehliadka priestorov advokáta musí byť preto predmetom prísnej kontroly“.

Podľa rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 15. 2. 2007 sp. zn. 3 SŽ 36/2006 „advokát pri výkone advokácie nesmie pôsobiť ako agent podľa § 88b TP“. V súlade s ďalším rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 14. 7. 2011 sp. zn. 3 SŽ 13/2011 „pri rozhodovaní o návrhu

na povolenie odkladu vykonateľnosti podľa § 250c ods. 1 OSP rozhodnutia PSAK o vyčiarknutí advokáta zo zoznamu advokátov pre nezaplatenie príspevku na činnosť Komory vezme súd do úvahy aj to, že advokát pri okamžitom výkone rozhodnutia stráca zdroj príjmu, čo je radikálnym opatrením a má bezprostredný účinok na jeho majetkové a zárodkové pomery, z ktorých zabezpečuje svoje životné potreby“. Z rozhodovacej praxe súdov vyplýva aj skutočnosť, že pri pozastavení resp. prerušení výkonu advokácie nie je možné advokáta považovať za samostatne zárodkovo činnú osobu a že mu teda zaniká povinná účasť na nemocenskom a dôchodkovom poistení. Ústavný súd Českej republiky v náleze z 28. 2. 2017, sp. zn. IV. ÚS 3638/2015 konštatoval, že „pri výkone kárne právomoci totiž ČAK nevykonáva štátnu správu, pretože jej nebola zákonem č. 85/1996 Sb. ani jiným právním předpisem svěřena“. Kárne konanie obdobné disciplinárnemu konaniu pred Disciplinárnou komisiou SAK v Slovenskej republike je teda výkonom verejnej a nie štátnej moci, keďže sa pri ňom nejedná o výkon štátnej správy, ale o výkon decentralizovanej verejnej správy t. j. profesijnej samosprávy. Pri vykonávaní advokácie prostredníctvom právnickej osoby, ktorej jediným konateľom a spoločníkom je advokát s pozastavenou činnosťou, podľa autorov neexistuje jeho povinnosť vzdať sa funkcie konateľa, či zrušiť predmetnú spoločnosť.

Spoluautori poukazujú aj na skutočnosť, že v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky nie je oprávnený advokát ako substitút iného advokáta zastupovať klienta na základe substitučného splnomocnenia udeleného pôvodným advokátom predmetného klienta.

Z hľadiska nárokov na vonkajší vzhľad advokátov ako úradných osôb zdržiavajúcich sa v súdnych budovách či na organizačných zložkách Policajného zboru SR je zaujímavý náhľad na rozhodnutie Prvého odvolacieho disciplinárneho senátu Slovenskej advokátskej komory z 18. 3. 2013 sp. zn. DS I.-131/12:1921/2012, podľa ktorého „advokát, ktorý sa ako obhajca obžalovaného v trestnej veci dostaví na pojednávanie v nevhodnom odevu, a to v tričku a rifliach, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 ZoA, pretože takýmto konaním porušuje povinnosti mu uložené v § 18 ods. 3 ZoA“.

Pri výkone advokátskeho povolania je nepochybne využiteľné aj uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 1. 8. 2014 sp. zn. 4 SŽi 35/2014, v súlade s ktorým „je známkou dobrej praxe advokáta nechať si od klienta podpísať viacero písomných vyhotovení plnomocenstva v jednej veci“.

V súvislosti so zastupovaním exklientov možno uviesť rozhodnutie VI. disciplinárneho senátu Slovenskej advokátskej komory z 27. 7. 2011, sp. zn. DS VI.-56/11:4485/2010, na základe ktorého „postup advokáta, ktorý prevezme zastupovanie proti bývalému klientovi, nie je disciplinárnym previnením advokáta za predpokladu, že advokát nedisponuje žiadnou informáciou o bývalom klientovi, ktorá je takej povahy, že by mohla viesť k neoprávnenému zvýhodneniu inej osoby, a ktorá mu bola poskytnutá v súvislosti s poskytovaním právnych služieb bývalému klientovi a nie je dostupná advokátovi z iných zdrojov.“

 PREKLADY A TLMOČENIE
Mag. Karolína Šajánková

ANGLIČTINA & NEMČINA

§ **PREKLADY**
štandardné a úradné

§ **TLMOČENIE**
štandardné a úradné
konzekutívne a simultánne

§ **VIENNA LLP**
exkluzívny kurz právnickej angličtiny
viac informácií na www.ollca.sk

00421/910 366 201
office@sajankova.sk
www.sajankova.sk

Z oblasti zodpovednosti advokátov za škodu autori publikovali aj enunciat uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky z 11. 2. 2015 sp. zn. I. ÚS 69/2015 v tomto znení: „Nie každé zanedbanie, porušenie, alebo nedostatočné plnenie povinností advokáta má za následok aj vznik jeho zodpovednosti za škodu spôsobenú klientovi v súvislosti s výkonom advokácie. Samotné pochybenie advokáta neznamená totiž automaticky vznik škody na strane klienta.“

Druhú časť monografie tvoria ešte komentované texty k právam i povinnostiam advokátov, ich odmeňovaniu, reklame a vzťahom ku Slovenskej advokátskej komore.

Podstatne menej rozsiahly je s poukazom na nižší výskyt rozdielnych interpretačných výkladov komentár k tretej časti (**Euroadvokát, zahraničný advokát a medzinárodný advokát**) i štvrtej časti (**Disciplinárne opatrenie a disciplinárne konanie**) časti zákona.

K piatej časti zákona s názvom **Advokátski koncipienti, odborní a iní zamestnanci advokáta** je publikovaný rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 18. 4. 2018 sp. zn. 6 Sžk 16/2017 týkajúci sa akceptácie titulu LL.M. získaného na zahraničnej vysokej škole a uznaného Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR pri posudzovaní podmienky vzdelania Slovenskou advokátskou komorou pri zápise do zoznamu advokátov.

Predposledná časť zákona **Organizácia advokátov** obsahuje komentár k orgánom Slovenskej advokátskej komory a preliminárne ustanovenia právnej normy sú obsahom poslednej časti **Prechodné a záverečné ustanovenia**.

Viac ako tretinu knihy tvoria prílohy, okrem vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. predovšetkým aktuálne platné uznesenia konferencie advokátov Slovenskej advokátskej komory a napokon úplné znenie uznesení Predsedníctva Slovenskej advokátskej komory.

Na záver svojej monografie spoluautori zostavili ešte Zoznam použitej literatúry a kvôli prehľadnosti Vecný register.

Ľudovítovi Mičinskému a Petrovi Štrpkovi sa podarilo pri zostavení svojho komentára k zákonu o advokácii zozbierať značné penzum judikátov súdov a tiež aj rozhodnutí samosprávnych advokátskych inštitúcií nielen slovenského, ale i zahraničného pôvodu. Ich pútavú knihu, ktorá by mala byť súčasťou knižnice (nielen) všetkých advokátov a advokátskych koncipientov v SR, tvorí podrobný komentár autorov k viacerým v súčasnosti pertraktovaným témam týkajúcim sa praktického výkonu advokácie. Hodnotu monografie vonkoncom neznižujú ani drobné faktografické nepresnosti, ako napr. poznámka, že do 31. 12. 1948 u nás platil advokátsky poriadok č. 96/1868 R. z., keďže tento bol právnou normou iba v historických krajinách a na území Slovenska bola právna úprava advokácie obsiahnutá do 31. decembra 1948 v zák. čl. XXXIV/1875 o advokátskom poriadku. Predkladaná rozsiahla publikácia má nepochybne ambíciu, stať sa neoceniteľnou pomôckou pri každodennom výkone advokátskej profesie a za jej zostavenie si obaja spoluautori zaslúžia uznanie.

JUDr. PhDr. Rudolf Manik, PhD., MBA, MHA
advokát

Povedky o advokátoch a spravodlivosti

Kniha prináša 23 poviedok z pera známych slovenských spisovateľov

Cena 8 eur

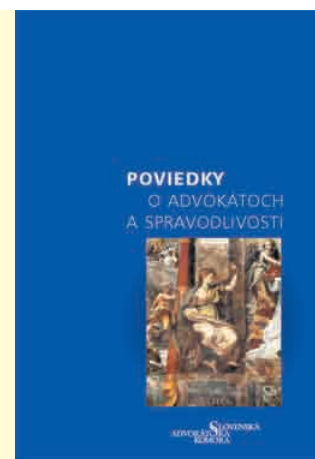
Kontakt: ondrisova@sak.sk

Jednotliví autori v nich ukazujú prácu advokáta, vyzdvihujú význam čestnosti a obetavosti advokáta pre naplnenie jeho poslania. Advokátov v týchto poviedkach stretáme pred súdom, v ich súkromí, v situáciách, keď pomáhajú svojim klientom, ale aj ako ľudí až príliš tvrdých k svojim zamestnancom, či klientom. Ukazujú čitateľovi, akým by advokát byť mal a akým byť nesmie. To všetko na pozadí hľadania spravodlivosti v konkrétnom prípade.

V knihe sú zaradené poviedky humorné i vážne, ktoré oslovia nielen advokátov, ale aj širšiu čitateľskú verejnosť, pre ktorú je literárne spracovanie práce advokáta tradične príťažlivé. Obsahuje poviedky **Janka Jesenského, Tida J. Gašpara, Mila Urbana, Jána Čajaka, Jozefa Gregora Tajovského, Ladislava Nádaši-Jégeho, Alberta Martiša, Gustáva Maršalla-Petrovského, Petra Jilemnického, Jána Poničana a Ivana Horvátha**.

Slovenská advokátska komora vydaním tejto knihy v roku 2021 priniesla prvú tematickú zbierku poviedok venovaných advokácii v našej literatúre. Postavy advokátov v nich privádzajú čitateľa k zamysleniu nad významom advokácie v spoločnosti, konanie ich hrdinov nastavuje zrkadlo aj samotným advokátom.

Kniha je doplnená **esejou prof. Pavla Holländera** *Umenie advokácie a advokácia v umení*, predslovom predsedu Slovenskej advokátskej komory a dvoma doslovmi – *Advokát v slovenskej literatúre* (Peter Kerecman), ktorý približuje niektoré ďalšie diela slovenskej literatúry, v ktorých vystupujú advokáti a doslovom Jany Kuzmíkovej z Ústavu slovenskej literatúry SAV, ktorá výber poviedok i spolu zostavila (*Obraz advokáta v modernistickej literatúre*).

Medzištátny futbalový turnaj Šamorín Cup 2022

„*D*ramatickosť z výkonu advokátskeho povolania sa preniesla na futbalový trávnik,“ uviedol kapitán bratislavského družstva a organizátor podujatia **Ján Kutan** na záver dvanásťročného ročníka medzištátneho futbalového turnaja s názvom **Šamorín Cup 2022** medzi družstvami Českej advokátskej komory a Slovenskej advokátskej komory, ktorý sa uskutočnil v piatok **9. septembra 2022** v Šamoríne, vôbec prvýkrát na Slovensku.

Futbalové družstvá oboch komôr sa stretli v zápocheniach v areáli x-Bionic a merali si sily paralelne na dvoch trávnatých ihriskách. Podujatie otvorili, v tom čase, predseda Slovenskej advokátskej komory **Viliam Karas** a člen Predsedníctva SAK

Ján Kutan. Hráčov vyzvali na dodržiavanie pravidiel fair-play hry a zaželeli príjemný športový a spoločenský zážitok.

Turnaj pozostával zo 16 zápasov v základných skupinách a 4 zápasov v nadstavbovej časti, každý v trvaní 30 minút. Zápas sa odohral počas jedného hracieho dňa medzi deviatimi družstvami. Pod dohľadom rozhodcov prebiehali na ihriskách nelútostné boje.

Vzhľadom na predpokladanú účasť 150 aktívnych hráčov sa súpisky zostavovali dlho pred samotným turnajom. Družstvá Slovenskej advokátskej komory boli rozdelené na kraje a Bratislavu. Kapitánske taktovky prevzali za tím západného Slovenska **Igor Ribár**, stredného Slovenska **Tomáš Suchý**,

Hore: Víťazné mužstvo Moravy a Sliezska (bieli) a mužstvo západných Čiech (čierni). Dole: Mužstvá Prahy (žltí) a Bratislavy (modrí)

východného Slovenska **Ivan Mazanec** a **Vladimír Babin** a Bratislavy **Miroslav Krištof** a **Ján Kutan**.

Družstvá Českej advokátskej komory boli rozdelené na územné jednotky a Prahu. Úlohy kapitánov sa zhostili za západné Čechy **Václav Vladař**, za južné Čechy **Petr Smejkal** a **Jiří Trnka**, za východné Čechy **Jan Malý**, za Moravu a Sliezsko **Petr Vysoudil** a za Prahu **Petr Burzanovský**.

Slová kapitána bratislavského družstva sa premietli na trávnik a sledovanie zápasov divákov nenechalo chladnými. Jednotlivé zápasy boli vyrovnané a všetky scenáre otvorené. V okolí ihrísk panovalo veľké napätie, ale takisto dobrá nálada, ktorá bola umocnená DJ-mi Markom a Miškom.

Konečné poradie družstiev:

1. miesto: Morava a Sliezsko
2. miesto: západné Čechy
3. miesto: Praha
4. miesto: Bratislava
5. miesto: západné Slovensko

6. miesto: východné Čechy
7. miesto: južné Čechy
8. miesto: stredné Slovensko
9. miesto: východné Slovensko.

Organizátori udelili tiež tri osobitné ceny v kategóriách *Najlepší obranca* – Dávid Orbán (Bratislava), *Najlepší strelec* – Štěpán Pospíšil (Morava a Sliezsko) a *Najlepší brankár* – Lukáš Radoský (západné Slovensko).

Zúčastneným patrí veľké poďakovanie za prejavovaný záujem a športové nasadenie. Veríme, že zranenia sa skoro zahoja a všetci, ktorí na mieste okúsili ducha tejto v živote oboch komôr výnimočnej športovej udalosti, si odniesli milé spomienky. Tešíme sa na ďalšie stretnutie o rok na pôde Juhočeského kraja, kde by sa mal konať 13. ročník futbalového turnaja.

Ján Kutan, Alica Turanová

Foto Vladislav Zigo

Golfový turnaj právnických profesií

V utorok 6. septembra 2022 sa v golfovom rezorte **Hrubá Borša pri Senci** uskutočnil **tretí ročník Golfového turnaja právnických profesií**, ktorý organizovala Slovenská advokátska komora. Za účasti 34 golfistov – právnikov turnaj sa konal pri premenlivom počasí úspešne. Po hre, ktorá trvala priemerne 5 hodín, sa všetci golfisti stretli v Club House, kde sa vyhodnocovali jednotlivé kategórie.

Kategória HCP 36,1 – 54:

1. miesto Tomáš Luščoň
2. miesto Richard Majer
3. miesto Radoslav Hajdúch

Kategória 18,1 – 36:

1. miesto Marianna Kuchtová
2. miesto Juraj Juríček
3. miesto Peggy Hrivňáková

Kategória 0 – 18:

1. miesto Andrea Zacharová
2. miesto Dagmar Bizoňová
3. miesto Peter Ďurček

V osobitných kategóriách *právnické profesie* kategóriu **konkurzní správcovia** vyhral Rastislav Palutka, kategóriu **notár** Miloš Kaan, kategóriu **podnikový právnik** Andrea Zacharová, kategóriu **prokurátor** Mária Kaanová, kategóriu **advokát** Tomáš Luščoň.

V špeciálnych kategóriách **Longest drive muži** vyhral Martin Jacko, **Longest drive ženy** Zuzana Ná-

bělková a v kategórii **Nearest to pin ženy** boli na delenom mieste Dagmar Bizoňová a Mária Kaanová.

Veríme, že sa zúčastneným páčilo, turnaj naplnil jeden zo svojich hlavných účelov, a to spájanie právnických profesií a už teraz sa tešíme na budúci 4. ročník.

Ján Kutan

Foto Vladislav Zigo

Význam advokácie pre koncept záujmovej samosprávy

Po vynútenej dvojiročnej prestávke spôsobenej pandémie koronavírusu sa 22. septembra 2022 uskutočnila opäť prezenčnou formou v poradí už XVIII. konferencia o histórii advokácie.

Usporiadateľom bola Česká advokátska komora a Fakulta právnická Západočeskej univerzity v Plzni, na pôde ktorej sa konferencia uskutočnila. Plzeň hostila obdobné podujatia už v rokoch 2007 a 2015, čím sa stala miestom najčastejších stretnutí historikov advokácie z Českej a Slovenskej republiky.

Na konferencii vystúpili s príspevkami aj slovenskí advokáti a členovia pracovnej skupiny SAK pre históriu advokácie. Uverejňujeme príspevok **doc. JUDr. Mgr. Martiny Gajdošovej, PhD.**

Úvod

Záujmová samospráva je – v porovnaní so starobyľou územnou samosprávou – relatívne mladá forma samosprávy. Do nášho právneho poriadku ju navrátili samosprávne stavovské komory od roku 1990. Význam advokácie je tu nepochybny, pretože prvými predstaviteľmi záujmovej samosprávy – profesia zastrešená samosprávnou komorou na území vtedajšieho Československa – bola Slovenská advokátska komora a Česká advokátní komora. Význam advokácie je zvýraznený tým, že advokáti boli vôbec prvými aj v druhej polovici 19. storočia (vtedy bok po boku s notármi), ktorí dosiahli zastrešenie povolania komorou zo zákona. Vtedy šlo o zásadný posun v spravovaní vecí verejných a advokáti na našom území dosiahli tento samostatný, samosprávny a od štátu oddelený model organizácie.

V téme záujmovej samosprávy prvenstvo patrí advokátom, a to dvojnásobne. Zrejme to má na svedomí charakter tohto povolania, nielen činnosti, ktoré vykonávajú („prislúchanie práva“), predpoklady, ktoré sa pre túto profesiu vyžadujú, ale najmä nezávislosť a sloboda „v DNA“ každého príslušníka tejto profesie i profesie ako celku.

Prvenstvo patrí advokátom, ktorým sa podarilo inštitucionálne – prostredníctvom Výboru Ústredia slovenskej advokácie na Slovensku – zmobilizovať advokátsky stav pre vytvorenie nových právnych podmienok po spoločenských zmenách v roku 1989. Udialo sa to veľmi rýchlo, výbor ústredia dňa 20. 12. 1989 rozhodol o zvolaní mimoriadnej konferencie slovenských advokátov na 17. a 18. januára 1990 do Banskej Bystrice. Hoci podľa zákona č. 133/1975 Zb. o advokácii sa na konferencii ústredia zúčastňovali delegáti za krajské združenia advokátov, na toto mimoriadne stretnutie boli pozvaní všetci advokáti organizovaní v krajských združeniach Bratislava, Banská Bystrica a Košice a Mestského združenia advokátov v Bratislave. Po intenzívnych prípravách a konzultáciách s rakúskymi a maďarskými advokátmi a s pomocou nemeckých vzorov a predpisov medzinárodných advokátskych organizácií, najmä Rady európskych advokátskych komôr (CCBE – Etický kódex advokáta), sa paraagrafové znenie návrhu zákona o advokácii schválilo v ústre-

dí dňa 15. 3. 1990 a následne sa odoslalo Legislatívnej rade vlády na legislatívne konanie. Legislatívna rada vlády tento iniciatívny materiál ústredia schválila a predložila vláde Slovenskej republiky, ktorá ho prerokovala a schválila dňa 18. 4. 1990 a predložila do Slovenskej národnej rady. Návrh zákona o advokácii bol v parlamente schválený 27. 4. 1990 a nadobudol účinnosť 1. 7. 1990 (z. č. 132/1990 Zb., o advokácii). V Českej národnej rade bol z. č. 128/1990 Sb. o advokácii schválený 25. 4. 1990, tiež s účinnosťou od 1. 7. 1990. Oba „advokátsko-komorové“ zákony boli prvými v novodobej „zákonno-komorovej“ histórii u nás a čoskoro ich nasledovali ďalšie profesie.

Na Slovensku postupne po advokátoch vznikali, či prípadne sa znovu oživovali, ďalšie komory zastrešujúce jednotlivé povolania. Je dôležité zdôrazniť, že vždy šlo o tlak zdola. Komunita/skupina spojená profesiou zomkla svoje sily a prostredníctvom spomedzi seba vyčnievajúcich „bystrozrakých“ a aktívnych osobností si sama a vo vlastnej réžii sformulovala text budúceho zákona upravujúceho ich profesiu oddelene, so zastrešením samosprávnou komorou. Keďže však šlo zároveň aj o priaznivé prostredie pre zmeny, bolo to aj s priazňou výkonnej moci a napokon s podporou v parlamente. Napriek tomu, že niektoré profesie zaznamenali svoje združovanie na základe vlastných záujmov najskôr prostredníctvom právnej formy právnickej osoby súkromného práva – najčastejšie prostredníctvom občianskeho združenia, cieľ bol zrejmý. Cieľom jednotlivých profesií (činností) sa stalo povýšenie samostatného a od štátu oddeleného organizovania svojho povolania prostredníctvom zákonom zakotvenej verejnoprávnej korporácie.

Verejnoprávna korporácia a záujmová samospráva sa znova stali súčasťou právnej vedy

Téma komôr ako verejnoprávných korporácií a téma záujmovej samosprávy sa od 90. rokov 20. storočia znova stali súčasťou právnej vedy. Dostali sa do učebníc teórie práva,

správneho práva a rôznych monografií a právnických periódík.

Téma komôr ako verejnoprávnych korporácií získava v posledných rokoch aj svoje právno-historické spracovanie a je potrebné zvýrazniť, že ide o prejav vlastného záujmu a vlastného sebauvedomenia jednotlivých profesií. Svoju stavovskú „komorovú“ históriu na Slovensku si starostlivo spracúvajú advokáti, najmä s podporou Slovenskej advokátskej komory. Bezpochyby k tomu prispelo kontinuálne živé podujatie – Konferencie o histórii advokácie, pričom v septembri 2022 sa konal už XVIII. ročník. Tieto konferencie – s prvou „hybnou“ osobou – Stanislavom Balíkom, s podporou Českej advokátskej komory a neskôr aj s podporou Fakulty právnickej ZČU v Plzni – nielen sústredili záujemcov o históriu advokácie, ale celkom určite „spustili“ systematickú prácu spracúvania tejto témy. Konferencie majú českých a slovenských účastníkov, no postupne tiež zastúpenie z okolitých štátov a v spolupráci so Slovenskou advokátskou komorou sa dvakrát uskutočnili aj na Slovensku.

„Komorovú“ históriu si spracúvajú notári, ale aj veterinári.

V Českej republike sa spracovanie tém histórie advokácie i notárstva odvíja predovšetkým od diel Stanislava Balíka.

Ku „komorovému“ pochopeniu i teoretickému pochopeniu pojmu profesie a slobodného povolania prispela Alexandra Krsková spracovaním etických aspektov výkonu slobodného povolania.

Záujmová samospráva je relatívne mladý inštitút

Koncept záujmovej samosprávy je relatívne mladý inštitút, stále sa rozvíjajúci, s veľkým potenciálom pre rozvoj demokracie a právneho štátu.

Záujmová samospráva je komplexný pojem, ktorý tvorí systém právom upravených subjektov, vzťahov, organizácie a činností a ktorý má v priestore demokratického a právneho štátu pevné miesto v oblasti spravovania verejných záležitostí. Záujmová samospráva sa v právnej vede vyčlenila pre tú oblasť verejnej správy, ktorá je neštátna a existuje popri samospráve územnej.

Záujmová samospráva sa uskutočňuje komorami ako verejnoprávnyimi korporáciami a ďalšími subjektmi, ktoré disponujú samosprávou na základe zákona, predovšetkým ide o komory zastrešujúce jednotlivé profesie, alebo osoby podnikajúce v určitej oblasti hospodárstva, ďalej univerzity (vysoké školy) disponujúce akademickou samosprávou, subjekty definované zákonom a disponujúce samosprávou v školstve a vo vede, napokon tiež osobitné druhy samosprávy osôb vykonávajúce funkciu sudcu a prokurátora upravené zákonom. Výpočet je v zásade otvorený, pretože závisí od aktuálnej právnej úpravy. Záujmová samospráva, sa uskutočňuje na princípe personálnom (zákonom vyčlenené osoby) a vecnom (zákonom vyčlenený záujem a činnosti, ktorými sa tento záujem naplňa). Tu je rozdiel od územnej samosprávy, ktorá sa uskutočňuje na princípe teritoriálnom. Záujem (v záujmovej samospráve), ktorý je v tom-ktorom prípade defino-

vaný zákonom, je záujem spoločný určeným jednotlivcom, je to záujem skupinový, no zároveň záujem spoločný a dôležitý pre štát a spoločnosť vo všeobecnosti. Možno uzavrieť, že ide o záujem verejný.

Ku konceptu záujmovej samosprávy od konca 19. storočia

Teoreticko-právne vyjadrenie záujmovej samosprávy v zásade nasledovalo po vzniku komôr. U nás prvé komory vznikli v druhej polovici 19. storočia (advokátske a verejnotárske). Postupne sa v právnej vede formoval aj pojem *záujmová samospráva*. Všeobecní slovník právní z roku 1899 ešte osobitne nevyčleňuje pojem záujmovej samosprávy. Samosprávu člení na územnú samosprávu, samosprávu jednotlivkej osoby (nakladať so svojím majetkom, sloboda sťahovacia etc.), samosprávu ľudí spojených s účelom sociálnym, humanitným a vedeckým (spolky), či k účelu zisku (zárobkové spoločnosti, akciové spoločnosti), samosprávu spoločenstiev zriadených podľa živnostenského poriadku, samosprávu cirkví a náboženských spoločností v štáte zákonom uznaných. Slovník však uvádza aj samosprávu zastupiteľstiev a korporácií zriadených zákonom pre jednotlivé povolania, čiže komory advokátske, notárske, lekárske a grémia lekárníkov.

Ďalším „predobrazom“ záujmovej samosprávy je *Weyrova teória nútených väzkov* z roku 1908. Dnešné komory ako verejnoprávne korporácie Weyr radil k núteným väzkom, ktoré boli vytvorené štátom. Weyr rozdelil nútené väzky do troch skupín, (i) vznikli zo záujmu zákonodarcu o blahobyt a zo sociálnych účelov, pre individuálne ciele (moderné zákony o nútenom poistení proti úrazu, starobe), (ii) vznikli z národohospodárskeho záujmu zákonodarcu (družstvá vodné, rybárske, poľovné „honební“/poľovné), (iii) vznikli z kombinácie účelov individuálnych i spoločných, a to povznesenie materiálneho blahobytu spoločných indivíduí a tiež povznesenie hospodárskej činnosti všetkých spoločných (komory). Tieto (dnešné komory) nazval *záujmovými väzkami spájajúcimi osoby rovnakého povolania*.

Weyr vtedajšie štyri povolania zastrešené komorami (lekár, lekárnik, advokát, notár) považoval za akýchsi štátnych zriadencov v širšom zmysle slova, ktorí vykonávajú vlastne úlohy štátu. Weyr uviedol, že pre štát bolo dôležité, aby tieto povolania boli vykonávané dôstojne celému stavu a aby neboli poškodzované nešvámi jednotlivcov. Zároveň však pridal, že štát sa rozhodol tieto povolania organizovať do nútených väzkov, aby sa tým dosiahol dvojaký cieľ, chovanie jednotlivca bude pod kontrolou väzku, ktorý si starostlivo bude strážiť správanie svojich príslušníkov a tiež, že činnosť väzku sa stane autonómnou.

V tridsiatych rokoch 20. storočia sa komory už označujú za väzy záujmovej samosprávy a v ich rámci za korporácie verejného práva a za stavovské záujmové korporácie. Samospráva sa člení na miestnu (teritoriálnu) a záujmovú. V komentári k ústavnej listine Československa z roku 1920, k zneniu § 91: *Zloženie a pôsobnosť samosprávnych väzkov upravujú osobitné zákony* – sa uvádza: „Samosprávnymi väzkami

sa mienia ako zväzy (korporácie verejného práva) samosprávy miestnej (teritoriálnej) tak záujmovej. (...) Ku zväzom samosprávy záujmovej patria jednak záujmové korporácie stavovské (obchodné komory, poľnohospodárske rady, živnostenské spoločenstvá, závodné a revírne rady; stavovské komory: advokátske, notárske, lekárske, lekárnické, inžinierske, zverolekárske), jednak ústavy sociálneho poistenia (Ústredná sociálna poisťovňa...)“

V tridsiatych rokoch 20. storočia sa u nás ustálil pojem záujmová samospráva, a to v členení samosprávy popri územnej. Zároveň treba uviesť aj upozornenie na (dis)kontinuitu vývoja tejto formy samosprávy: „Podle personálního principu jsou organisovány v současné době zejména na zákonech spočívající zastoupení stavů a povolání, jmenovitě podnikatelské a zaměstnanecké komory, dále advokátní a pod. Sotva pak jest si kdo vědom toho, že na personálním principu spočívající samospráva má jednak velikou minulost, neboť celou řadu institucí stavovského státu lze subsumovati pod tuto zdánlivě moderní kategorii a jednak velikou budoucnost.“ Tento Merklov názor z roku 1932 pripomenul Řehůřek v roku 1992.

Ďalšia dôležitá právnická „encyklopédia“ z roku 1938 – *Slovník veřejného práva československého* – už samosprávu jednoznačne člení do dvoch oblastí, samospráva územná a samospráva záujmová. Záujmová samospráva je podľa súdobého pozitívneho práva zoradená do štyroch skupín – verejnoprávne stavovské organizácie (komory), verejnoprávne zväzky na poli hospodárskom a peňažnom, nositelia tzv. sociálneho poistenia a napokon samospráva cirkevná. Pridávajú sa však aj zväzky založené nie zákonom, ale správnym aktom (napr. spolok držiteľov motorových vozidiel splnomocnený na vydávanie medzinárodných vodičských preukazov), dokonca aj niektoré právnické osoby bez personálneho substrátu, (napr. Osobitný fond pre zmiernenie strát vzniknutých z vojnových pomerov).

Právna veda prvorepublikového i predprvorepublikového obdobia pri subjektoch záujmovej samosprávy zvýrazňovala úlohu a vôľu štátu regulovať istú oblasť ľudských činností tak, že jej ponechala samosprávu zákonom (prepisom verejného práva) zriadenej samosprávnej verejnoprávnej korporácie (komory). Zároveň nezvýrazňovala „tlak zdola“ (tlak týchto profesií, tlak záujmových skupín organizovaných predovšetkým do rôznych spolkov, ale aj iných spoločenstiev) na zákonné garantovanie tejto formy inštitucionalizovanej slobody. Predsa však tento „tlak zdola“ bol fakticky spolupriťomný pri tvorbe zákonnej regulácie subjektov záujmovej samosprávy. Zákonná regulácia subjektov záujmovej samosprávy naplňovala predstavy štátu o spôsobe organizácie istých činností istými osobami, ale zároveň šlo o poskytnutie autonómie, samosprávy a samostatnosti týchto osôb a činností zastrešených najmä komorami. Šlo o inštitucionalizáciu slobody – slobody od štátu.

Od konca 19. storočia, keď sa spoločnosť v naj všeobecnejšom význame „zlaďovala“ na štátno-občianskom princípe rovnosti a na spájaní do celkov podľa záujmov, nie podľa príslušnosti podľa stavov dávnejších (mešťania, nižšia šlach-

ta, vyššia šľachta, duhovenstvo), nové ľudské spojenia podľa činností dostávajú nové právne vyjadrenie, novú formu (starodávnej) samosprávy – záujmovú samosprávu.

Socialistické obdobie samosprávu vytesnilo

V rokoch 1948 – 1989 náš právny poriadok ani realita s komorami ako verejnoprávnymi korporáciami, ani s konceptom záujmovej samosprávy nepočítali.

Z pôvodných povolaní zastrešených komorami sa v socialistickom období istá limitovaná forma samosprávy zachovala v advokácii, hoci advokácia bola viac-menej poštátnená. Obmedzené prvky samosprávy možno identifikovať v novozriadených formách organizácie advokácie – Ústredného združenia advokátov v Prahe, ktorého orgánmi boli o. i. schôdzka delegátov krajských združení advokátov, neskôr Ústredie advokátskych poradní, ktorého orgánom boli plenárna schôdzka vedúcich advokátskych poradní a delegátov z radov ostatných členov kolektívov advokátskych poradní, výbor (pre Slovensko výbor oblastný), predseda a námestníci. Neskôr to bolo Ústredie československej advokácie, ktorého najvyšším orgánom bola celoštátna konferencia delegátov volených na členských schôdzkach advokátov, výkonné orgány boli o. i. výbor ústredia a slovenský výbor, napokon Ústredie slovenskej advokácie, ktorého najvyšším orgánom bola konferencia slovenskej advokácie, pričom konferenciu tvorili delegáti združení, ktorých zvolila členská schôdzka advokátov v rámci krajských združení advokátov.

Samospráva sa prejavovala v spoločenských organizáciách, alebo v dobrovoľných spoločenských organizáciách, tom čase takto nazývaných subjektoch, ktoré síce boli výrazom združovacie práva, nie však v jeho plnom a slobodnom význame. Vo svojej klasifikácii dobrovoľné spoločenské organizácie dostali zastrešujúci pojem občianske združenia, z nich najdôležitejšie boli spoločenské organizácie (napr. SZM, ROH), ďalšie boli združenia (vedecké, kultúrne, osvetové etc.) a napokon družstvá (roľnícke, bytové, výrobné, spotrebné).

Koncept záujmovej samosprávy od 90. rokov 20. storočia

Keď sa od 90. rokov 20. storočia komory znova vrátili do reality, znovu ožila aj teoretická spisba o záujmovej samospráve. Táto vychádzala jednak z nového typu samosprávy ako prejavu občianskej spoločnosti, jednak z nosného spoločného záujmu, jednak z prepojenia s prejavmi združovacieho práva. Takto Řehůřek uvádzal vtedy novú tému „deetatizácie“ a do záujmovej samosprávy radil voľné združenia bez registrácie, registrované občianske združenia, hnutia (formulujúce spoločný záujem na základe programových vyhlásení združení a na základe ich akceptovaní konkrétnymi občanmi daného etnika, národa, štátu či nadštátneho útvaru) s právnou subjektivitou i bez nej, radil sem tiež politické strany a politické hnutia, ďalej sem radil rôzne formy vnútropod-

nikovej samosprávy, družstvá, dokonca aj nadácie. Za osobitnú kategóriu záujmovej samosprávy považoval komory ako profesné organizácie vznikajúce a pôsobiace *ex lege*, spravidla s povinným členstvom.

Táto koncepcia bola postupne prekonaná, združenia súkromnoprávného charakteru, aj keď sú samosprávne a sledujú spoločne dohodnuté záujmy, nepovažujeme za prejav záujmovej samosprávy. Z hľadiska práva a právnej vedy sa pojem záujmová samospráva osamostatnil, a to výlučne pre oblasť samosprávy v jej verejnoprávnom zmysle. Najväčší vplyv tu mala teória správneho práva, ktorá pojem územnej a záujmovej samosprávy rozvíjala v rámci výkonu verejnej správy, o ktorý sa (dnes už ustáleno) delí štát, územná a záujmová samospráva (orgány štátnej správy, orgány územnej samosprávy, orgány záujmovej samosprávy, no aj ostatní vykonávatelia verejnej správy, resp. ďalšie osoby, ak im zákon zveruje rozhodovanie o právach, právom chránených záujmov a povinnostiach fyzických a právnických osôb v oblasti verejnej správy).

Záujmovú samosprávu si dovoľím stručne charakterizovať nasledovnými znakmi, bez ich rozvedenia (rozvediem len posledný). Záujmová samospráva je zakotvená pre právom definovaný subjekt priamo zákonom; je spojená s plnením záujmu, ktorý je spoločným záujmom členov i verejnoprávnej korporácie a zároveň ide o záujem verejný; činnosť subjektu záujmovej samosprávy má (aj) právnu povahu verejnej moci; záujmová samospráva sa viaže na samosprávny subjekt, ktorý tvorí právom definované spoločenstvo jednotlivcov; subjekt záujmovej samosprávy sa spravuje svojimi vlastnými orgánmi; subjekt záujmovej samosprávy disponuje vlastným vnútorným normatívnym systémom; subjekt záujmovej samosprávy disponuje svojím vlastníctvom; záujmová samospráva má zákonné limity a je pre ňu charakteristická súdna ochrana člena; osobitosťou prejavu záujmovej samosprávy je aj rozhodnúť o vzniku novej právnickej osoby na dosiahnutia konkrétnych legitímnych cieľov záujmovej samosprávy, a to v medziach zákona a napokon, do konceptu záujmovej samosprávy je možné zasiahnuť zákonom.

Do záujmovej samosprávy je možné zasiahnuť zákonom

Koncept záujmovej samosprávy sa vyvíja s vývojom spoločnosti a závisí aj od širších okolností, vrátane nadštátnych. Môže ísť o cestu k väčšiemu osamostatňovaniu záujmovej samosprávy od štátu, jej väčšiemu rešpektu zo strany štátu a optimalizovaniu formulovania úloh, ktoré záujmová samospráva pre štát a spoločnosť plní. Môže ísť však aj o cestu limitovania záujmovej samosprávy, až jej prípadného vytesnenia z právneho prostredia či zrušenia niektorej z jej foriem, alebo len jej „predstieranie“. Doterajšie historické skúsenosti pri zásahoch do záujmovej samosprávy dokladajú vždy návrat „všetkej“ verejnej moci k štátu. Preto je potrebné obozretne identifikovať každý právne relevantný krok, ktorý sa záujmovej samosprávy má dotknúť (alebo ju už zasiahol), či už v pozitívnom alebo negatívnom zmysle.

Neželateľné obmedzenie záujmovej samosprávy sa môže prejavíť napríklad v zákonom odoberaných kompetenciách orgánom verejnoprávných korporácií. V našich podmienkach ako príklad slúži v rámci reformy justície odobratie disciplinárnych kompetencií dvom komorám. V dôsledku zriadenia Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky (v roku 2021) ako súdu, konkrétne jeho disciplinárneho senátu, ktorý realizuje disciplinárnu právomoc nad niektorými právnickými povolaniami (sudcami, prokurátormi, notármi a súdnymi exekútormi), sa tak stalo dvom právnickým povolaniam, ktoré od 90. rokov 20. storočia disciplinárnu zodpovednosť vyvodzovali na pôde verejnoprávnej korporácie (komory). Takto sa výrazne zasiahlo do záujmovej samosprávy notárom a exekútorom. Slovenská komora exekútorov už nemá svoj tradičný orgán – disciplinárnu komisiu. Notárskej komore Slovenskej republiky disciplinárna komisia ako samostatný orgán zostala, jej pôsobnosť konať a rozhodovať o disciplinárnej zodpovednosti sa však už vzťahuje len na notárskych kandidátov. Ďalším príkladom je nedávny zásah do akademickej samosprávy.

Advokáti zatiaľ svoje pozície slobodného a nezávislého povolania zastrešeného samosprávnou komorou „ustáli“. Napriek nedávny snahám zo strany ministerstva spravodlivosti (v súvislosti so spomínanou reformou justície) o odobratie kompetencie odvolaciemu orgánu v disciplinárnom konaní a o podradenie disciplinárnemu senátu Najvyššieho správneho súdu SR. Advokácia je samosprávna, aj vrátane disciplinárneho konania. Advokácia odolala aj ďalšiemu tlaku o „decentralizáciu“ pôsobnosti komory v prospech „núteného“ rozdelenia komory na viac rovnocenných komôr, organizovaných buď regionálne alebo vecne. Organizácia komôr pozná aj regionálne komory, vždy však (od 90. rokov 20. storočia) ako prejav „vôle zdola“. „Nanútenie delenia“ komory „zhora“ je neželateľným prejavom tlaku štátu do záujmovej samosprávy.

Záver

Význam advokácie pre koncept záujmovej samosprávy je kľúčový. Advokáti u nás boli prví pri jej právnom zakotvení ako v druhej polovici 19. storočia, keď sa v našom právnom prostredí „zjavila“, tak aj v roku 1990, keď znova advokáti „otvorili dvere komorovému zriadeniu“ u nás. Po opätovnom návrate stavovských komôr do nášho právneho poriadku od roku 1990 (a ďalších subjektov záujmovej samosprávy) počítame ich relatívne stabilné právne ukotvenie i spoločenské etablovanie, a to posledných vyše tridsať rokov nášho právneho vývoja. Snahy o zásahy zo strany štátu do záujmovej samosprávy však badáme periodicky, naposledy aj s reálnymi dopadmi.

Od nezávislých a slobodných advokátov sa veľa očakáva – aj rozvíjanie, aj ochrana konceptu záujmovej samosprávy.

doc. JUDr. Mgr. Martina Gajdošová, PhD.

*Katedra teórie práva a sociálnych vied
Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave*

Bulletin slovenskej advokácie

CENNÍK INZERCIE platný od 1. januára 2022

Charakteristika

Bulletin slovenskej advokácie je **odborný recenzovaný časopis pre právnu vedu a prax** vydávaný Slovenskou advokátskou komorou.

V tlačenej podobe je distribuovaný do všetkých advokátskych kancelárií na Slovensku, poslancom NR SR, na súdy a ďalšie inštitúcie.

V elektronickej podobe je zasielaný advokátom s pozastavenou činnosťou, ako aj budúcim advokátom – advokátskym koncipientom.

Mesačný náklad je 5 000 ks, spolu s elektronickej podobou **zasahuje takmer 8 000 osôb**. Z marketingového hľadiska je *Bulletin slovenskej advokácie* **najväčším právnickým médiom s dobre definovanou cieľovou skupinou**.

Špecifikácia

Periodicita: mesačník (8 čísel + 2 dvojčísla)

Náklad: mesačne 5 000 ks výtlačkov + 3 000 ks zasielaných elektronickej

Formát: A4 (210 × 297 mm)

Rozsah: 64 – 96 strán + obálka

Ceny inzercie

Vnútorne strany

– vid' obrazové schémy

2./3. strana obálky – 1 000 eur

rozмеры: 210 × 297 mm

(+ 3 mm dookola na orez)

Farebnosť inzerátu nerozhoduje.

4. strana obálky – 1 400 eur

rozмеры: 210 × 297 mm

(+ 3 mm dookola na orez)

Farebnosť inzerátu nerozhoduje.

Vkladaná inzercia – 0,15 eura/ks

Ide o distribúciu inzerentom dodaných tlačovín spolu s bulletinom.

Maximálna veľkosť je A4.

Špeciálny inzerát – 17 eur

Výlučne pre advokátov a advokátske kancelárie, ktorého účelom

je ponuka práce pre koncipienta/koncipientku, má jednotnú úpravu a rozmer štvrtiny strany (kvadrant).

Inzerát pre koncipientov/ky,

ak si hľadajú prácu v AK – zadarmo

Riadková inzercia sa neuvěřňuje.

Zľavy z opakovania

Ceny sú uvedené bez DPH 20 %

a sú zmluvné, pre množstevné zľavy sa informujte na ondrisova@sak.sk alebo telefonicky: **02 204 227 28**.

Podklady

v elektronickej podobe musia byť definitívne spracované pre tlač vo formátoch EPS, PDF, JPG, TIF... a spĺňať **technické parametre:**

nedegradované fotografie s rozlíšením cca 300 dpi, farebnosť CMYK, texty v krivkách. Pri osobitnej požiadavke na vernosť reprodukcie musí inzerent dodať nátláčok.

Materiál na vkladajúcu inzerciu si zabezpečí inzerent a doručí ho na adresu, ktorú mu oznámi redakcia. Inzerent zodpovedá za obsah inzerátu i za kvalitu podkladov.

Osmina strany
83 x 58 mm (š x v)

čb 50 eur
cmyk 100 eur

Štvrtina strany
– kvadrant
83 x 123 mm
(š x v)

čb 100 eur
cmyk 200 eur

Štvrtina strany – vodorovný pás
174 x 58 mm (š x v)

čb 100 eur
cmyk 200 eur

Vodorovná
polovica strany
spadavka
210 x 145 mm
(š x v)

+3 mm dookola na orez

čb 200 eur
cmyk 400 eur

Vodorovná
polovica strany
zrkadlo
174 x 123 mm
(š x v)

čb 200 eur
cmyk 400 eur

Zvislá
polovica strany
zrkadlo
83 x 254 mm
(š x v)

čb 200 eur
cmyk 400 eur

Zvislá
polovica strany
spadavka
101 x 297 mm
(š x v)

+3 mm dookola na orez

čb 200 eur
cmyk 400 eur

Celá strana
zrkadlo
174 x 254 mm
(š x v)

čb 400 eur
cmyk 800 eur

Celá strana
spadavka
210 x 297 mm
(š x v)

+3 mm dookola na orez

čb 400 eur
cmyk 800 eur

beck-online

rýchlosť | spoľahlivosť | kvalita

Mgr. Lukáš Michálik LL.M.

partner

„Beck-online predstavuje plnohodnotný právny systém s intuitívnymi a prehľadnými funkciami, ktoré nám každodenne zefektívňujú prácu.“

Jednoducho si to vyskúšajte

na www.beck-online.sk